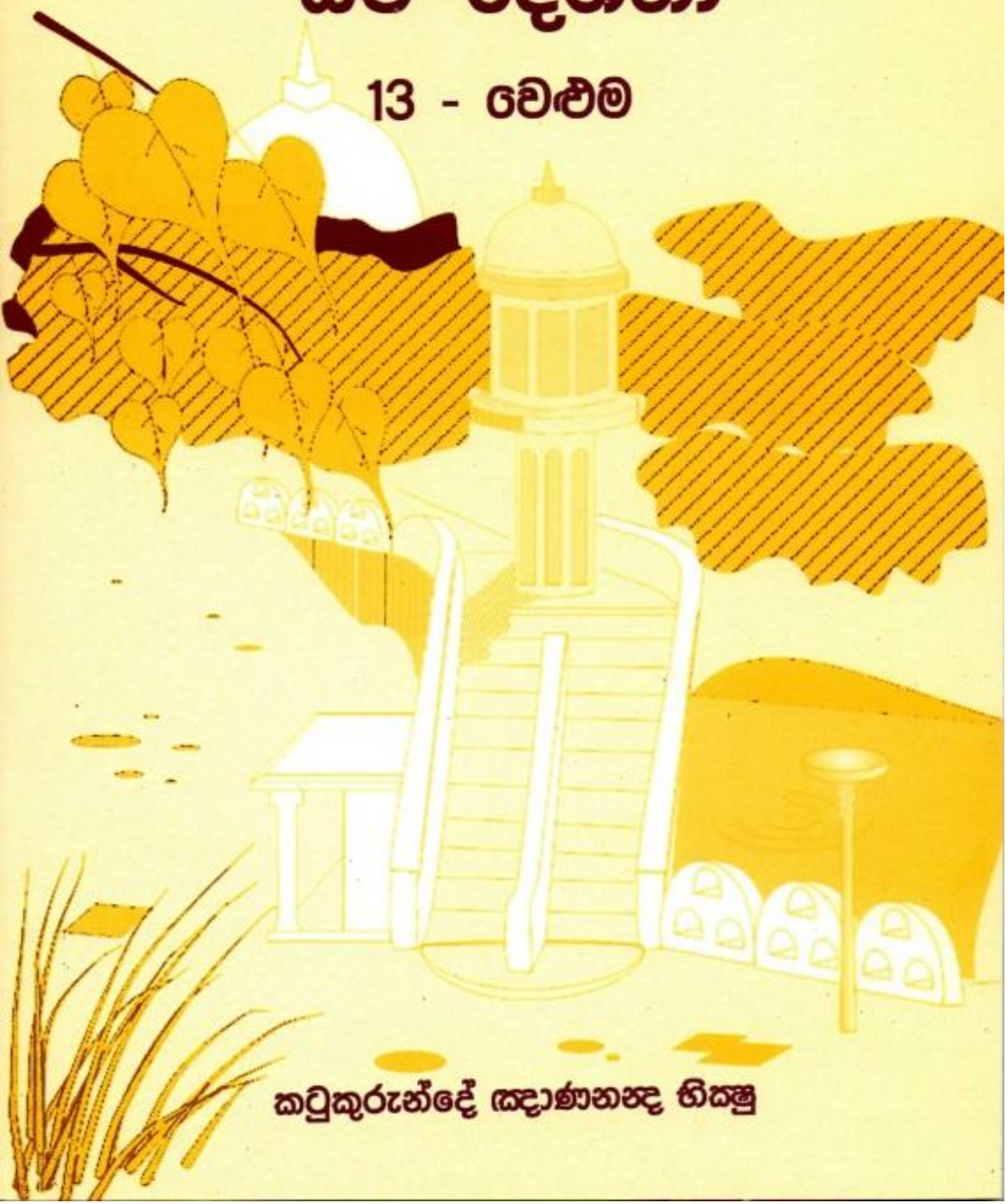

පහන් කණුව ධම් දේශනා

13 - වෙළුම

කටුකුරැන්දේ ඤාණහන්සු හිසෙ

පහන් කණුව ධම් දේශනා

දහතුන් වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2017

ධම් දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2017 නොවැම්බර්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-91-1

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. සුනිල් විජේසිංහ මහතා - 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
2. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
3. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
4. ඩබ්ලිව්. ඒ. ඊසාන් උච්ච්ච මහතා - 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
5. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
6. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය - 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
7. ඒ. ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
'සමන්', ඇරැවුල හංදිය, කන්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
8. ජේ. ඒ. ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න චත්ත, ලබුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
9. මහාවාසී කේ. එම්. විජේරත්න, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
10. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
12. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
13. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා - 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
14. පියදස සමරකෝන් මහතා
සුදුවැලි පැලැස්ස, කිරින්ද, තිස්සමහාරාමය.

www.seeingthroughthenet.net

www.facebook.com/seeingthrough

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිණ්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	viii
අමා ගඟ	ix
61. 'අච්චාරඤ්ඤි විරියඤ්ඤි' (පහන් කණුව 88)	1
62. 'අසාතං සාත රූපෙන' (පහන් කණුව 130)	27
63. 'ආරොග්‍ය පරමා ලාභා' (පහන් කණුව 137)	51
64. 'නාරති සහති ධීරං' (පහන් කණුව 180)	75
65. 'තුමෙහි කිව්වං ආතප්පං' (පහන් කණුව 205)	101

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාචයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වසතු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහාතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණහා පිපාසය සන්තිද්වන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. ‘නිවනේ නිවීම’ පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ ‘පහන් කණුව ධර්ම දේශනා’ පොත් පෙළ එළි දැකී. මිහිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්. ජන ජීවිතයේ එදිනෙද ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා ‘සහරාවක’ අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් ‘තරු සළකුණක්’ හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

‘ආනුපුබ්බි කථා’ නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාගීයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදු පියාණෝ එවැනිම ‘අනුපිළිවෙළ කථාවක්’ ධර්මදේශකයින්ට අනුදන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගන කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකඛමමයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුවූ, පුබුදුවූ, පහන්වූ

සිතට චතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කල, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතු ව පෙනෙන ආදර්ශීය අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුම්පත් කිරීම (සැදුසෙසති) සිත් කාවචන අන්දමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදායෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුතොතජෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධර්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදීද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භන් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාපී කුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යානය විය. 'පහන් කණුවෙන්' විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් 'අමා ගඟ' දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා! පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, කුසුමා විල්ගොඩ, දිල් රුක්මි විරරත්න ගීතාංජලී සමන් දෙලගේ සහ ලිලියන් රත්නායක යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත ශෝභන ලෙස මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

'විරං තිට්ඨතු ලොකසමිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං'

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා හිඤ්ඤා

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා සඳහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශික ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උත්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්ම දාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන් හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අර්ධ මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූයේ පිරිසිදු ධර්මදාන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවේ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධර්මදේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධර්මකාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධර්මදාන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධර්ම දායට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම්
අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ
පැතුමයි.

“සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති”

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

13 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත් කරන වන්දන විජේරත්න සහ නිෂාදී ඊරියගම මහත්ම මහත්මීන්ට එම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්වාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2561) 2017 නොවැම්බර්

පුණ්‍යානුමෝදනාව

අප දිවි මඟ අවිදු අඳුරෙන් මුදලීමට පහළ වූ ප්‍රදීපස්තම්භය ලෙස අප දකින, අතිපුජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු ස්වාමීන් වහන්සේ, අරුණවතී සූත්‍රය, අරියවංස සූත්‍රය, ගණකමොග්ගල්ලාන සූත්‍රය, පහාරාද සූත්‍රය සහ භූමිප සූත්‍රය වැනි අගනා සූත්‍ර ඇසුරෙන් දේශනා කරන ලද මෙම මහගු ධර්ම දේශනා සහිත නවනම “පහන් කණුව” 13 ග්‍රන්ථය; අප යුග දිවි මඟ විසි වසර සපිරෙන මෙම අවස්ථාවේ එළිදක්වනුයේ, පරලෝ සැපත් රත්න ඊරියගම හා රත්කොන්දේගෙදර විජේරත්න ආදරණීය පියවරුන් දෙපල ඇතුළු නෑ හිත මිතුරන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා පිණිසත්, සුඡිත්ත සිටින හේමා ඊරියගම හා කමලා විජේරත්න ආදරණීය මෑණිවරුන්ට හා ධනංජය පුත්‍ර හා එරන්දතී දියණිය ඇතුළු සියලු නෑ හිත මිතුරන්ට නිදුක් නිරෝගී විරජිවනය පතමින් හා අවසන අප සියල්ලන්ටම මෙම ගෞතම බුදුසසුනේදීම උතුම්වූ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීමට හැකිවේවාය යන ප්‍රාර්ථනා පෙරදැරිවය.

– නිෂාදී සහ වන්දන

61 වන දේශනය

61 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 88)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

අචාරදාමනි චිරියමහි සඤා ලොකෙ අනුත්තරො
විණොපමං කරිඤා මෙ ධම්මං දෙසෙසි චක්ඛමා

තස්සානං වචනං සුඤ්චා විහාසිං සාසනෙ රතො
සමථං පටිපාදෙසිං උත්තමඤ්ඤා පනතියා
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පන්නා කතං බුද්ධස්ස සාසනං

- ථෙර ගාථා, සොණඤ්ඤා ගාථා

සැදහවත් පින්වතුනි,

අමාමන නිවන ලබාදෙන මේ ධර්මය අරඹන ලද වීර්ය ඇති තැනැත්තා සඳහා මිස කුසිතයා සඳහා නොවන බව තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරා තිබෙනවා. ස්වාක්කානවු මේ ධර්ම විනයේ වීර්යවන්තයාම සැපයේ වාසය කරන බවත් අලසව කුසිතව අවුරුදු සියයක් ජීවත් වනවාට වඩා වීර්යවන්තව එක දවසක් ජීවත් වීම උතුම් බවත් බුද්ධ දේශනාවේ දැක්වෙනවා. ඒක නිසයි අද මේ වජ්ජුර පසළොස්වක පෝය දවසේ වීර්යවන්තයාටම අවිචන් වන රසවත් වන අන්දමේ ගාථා ධර්මයකුත් කථාන්තරයකුත් අපි ඉදිරිපත් කරන්නට බලාපොරොත්තු වන්නේ.

බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන්ට අයිති රාජධානියේ වම්පා කියන නගරයේ කෝලිවිස කියන සිටු පවුලක පින්වත් දරුවකු උපන්නා. මවුපියන් එම දරුවාට සෝණ කියන නම දුන්නා. මේ සෝණ කෝලිවිස සිටු පුත්‍රයාගේ ශරීරය ඉතාමත්ම සියුමැලියි, සුකුමාරයි. කොයිතරම් සුකුමාරද කියතොත් යටි පතුල්වල ලොම් තිබුණා. මේක ආශ්වයඝීච්ච දෙයක්. මේ ආරංචිය බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන්ටත් අහන්න ලැබිලා, එක අවස්ථාවක රාජ්‍ය කටයුත්තක් සඳහා ගම් ප්‍රධානීන් අසූ දහක් කැඳවන අවස්ථාවේදී, බිම්බිසාර රජ්ජුරුවෝ දූතයෙක් අත පණව්වයක් යැවුවා, ‘මම සෝණ දකින්න කැමතියි, සෝණ මෙහාට ආවොත් හොඳයි. ඔහුට එන්න සලස්වන්න’ කියා. ඉතින් සෝණගේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මවුපියන් සෝණ සිටුපුත්‍රයාට කියනවා, 'පුතේ, රජතුමා ඕබේ පා දකින්න කැමතියි. එහෙ ගියාම රජුරුවන් දිනාවට පා දිගුකරන්න එපා. එරමිණිය ගොතාගෙන ඒ කියන්නේ පයඝීඩකයෙක් ඉඳගන්න. එතකොට රජුරුවෝ පා තල දකියි' කියලා.

ඉතින් අර පිරිස - වම්පා නුවර පිරිස බිම්බිසාර රජතුමා දකින්න යන අවස්ථාවේදී සෝණ කෝලිවිස සිටුපුත්‍රයා අරගෙන ගියේ දෝලාවකින්. එහෙම එක්කගෙන ගිහින් රජු හමුවට ගියාට පස්සේ, ඒ සෝණ සිටු පුත්‍රයා රජුට වැනනා කරලා අර කියාපු විදියට පයඝීඩකයෙක් ඉඳගන්නා. රජතුමා පාදතල දුටුවා. පාදතලවල ලොම් තිබෙන ඒ ආශච්චයවත් සිද්ධිය දුටුවා. ඊළඟට රජතුමා අර අසුදහසක් ගම් ප්‍රධානීන්ට ඒ රාජ්‍ය කටයුතු පිළිබඳ යම්කිසි අනුශාසනාවක් කරලා කියනවා, 'දන් මම නුඹලාට මේ ලෝකය පිළිබඳ යහපත සාද ගන්නා ආකාරය කියා දී තිබෙනවා, පරලොව පිළිබඳ යහපත සලසාගන්න අන්න ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවන්න' කියලා.

මේ කාලේ මේ අවස්ථාව වන විට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩවාසය කළේ ගිජ්ජකුඨ පච්ඤයේ. ගිජ්ජකුඨ පවුලේ. ඉතින් මේ අසුදහසක් පිරිස බුදුපියාණන් බැහැදකින්න ගියා. ඒ අවස්ථාවේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේට උපසායක හැටියට සිටියේ 'සාගත' කියලා ඔය කසිණ භාවනා වඩලා බොහොම ධ්‍යාන ශක්තීන් ඇති සංඝයා වහන්සේ නමක්. ඒ සාගත හමුදුරුවෝ අර අසුදහසක් පිරිසට බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුකරවීම පිළිබඳව කරන ඒ ආරාධනය පවා එක්තරා සාද්ධිමත් ආකාරයකට කලා. හිටි තැනින් අතුරුදහන් වෙලා පොළවේ කිමිදගෙන යනවා වගේ දක්වලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ ආරාධනාව ඉදිරිපත් කලා.

ඔය විදියට ඒ සාද්ධි ප්‍රාතිභායඝී දකලා, අර අසුදහසක් පිරිස බුදුරජාණන් වහන්සේටත් වැඩිය සාගත සොමිත් වහන්සේ ගැන අවධානය යොමු කලා. මේක තේරුම් අරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ සාගත සොමිත් වහන්සේට කියනවා, 'සාගත තව තවත් සාද්ධි දක්වන්න' කියා. ඉතින් ඒ සොමිත් වහන්සේ අහසට නැගලා අහසේ හිඳ ගැනීම, සක්මන් කිරීම, හිනිදුල් විහිදවීම ආදී වශයෙන් ඒ තේජෝ කසිණයට අදළ නොයෙකුත් ප්‍රාතිභායඝී දක්වා අවසානයේ බිමට

බැහැලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පා වැදලා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගේ ශාසනාන් වහන්සේ, මම ශ්‍රාවකයා’ කියලා ප්‍රකාශ කළා.

ඒක අහපු අර පිරිස කල්පනා කළා ශ්‍රාවකයා මේ තරම් පුදුම දේවල් කරනවා නම් ශාසනාන් වහන්සේ කොහොම කෙනෙක්ද කියලා ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගත් අවස්ථාවේදී ඔන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුපිළිවෙල කථාවකින් යුක්ත යම්කිසි ධර්ම දේශනාවක් කළා. ඒ ධර්ම දේශනාව අහලා අර අසුදහක් පිරිසම හුන් අස්නෙහිම සෝවාන් ඵලය ලැබුවා කියා සඳහන් වෙනවා. සෝවාන් ඵලය ලබාගෙන තුණුරුවන් සරණ ගිය උපාසකයින් බවට පත්වුණා.

ඊළඟට මේ පිරිස අතර සිටිය සෝණ කෝලිවිස සිටු පුත්‍රයාට මේ ධර්ම දේශනාව වඩාත් හිතට කාවැදිලා කල්පනා කරනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අනුව පිරිසිදුව බුහුවරියාව රකින්න ගිහිථිවිතයේ ඉදගෙන පහසු නෑ. මම පැවිදි වෙන්න ඕනෑ’ කියා අධිෂ්ඨාන කරගෙන, බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහින් පැවිදිද ඉල්ලා සිටියා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් පැවිදි උපසම්පදාව දුන්නා.

උපසම්පදා වී වැඩි කලක් යන්න කලින් මේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ සීත වනය කියන සේනාසනයට ගිහින් දැඩිව චීර්යය ආරම්භ කළා. කොයි තරම් චීර්යය කළාද කියතොත් වැඩිකාලයක් සක්මනේ ගත කරලා ලොම් තිබුණ යටි පතුල් පැලුණා. පැලිලා ලේ ගලන්න පටන් ගත්තා. ලේ ගලලා අර සක්මනේ හරකුන් මැරූ තැනක් වගේ ලේ වලින් වැහිලා තිබුණා. ඒ තරම් චීර්යය වඩලත් රහත් වෙන්නේ නැති වෙනකොට සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ, විවේක අවස්ථාවක කල්පනා කරනවා, ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම්තාක් අරඹන ලද චීර්යය ඇති ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලා සිටිනවා නම් ඒ අයගෙන් කෙනෙක් මම, මම මේ තරම් චීර්යය වඩලත් රහත්බව ලැබුණේ නැහැ. අපේ පවුලේ නොයෙකුත් විදියේ වස්තු සම්පත් ධන සම්පත් තිබෙනවා. ඒක නිසා ඒ හෝග සම්පත් විදිමින්ම පින් කරන්න ඕනෑ.’ කියා ගිහි වෙන්න කල්පනා කළා.

ගිජුකුළු පවුවේ වැඩසිටි බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ සෝණ කෝලිවිස ස්වාමීන් වහන්සේගේ සිතුවිල්ල පෙනුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේම හැකුළු අතක් දික්කරන සැනින්, දික් කළ

අතක් හකුළුවන සැනින්, ඒ තරම් ඉක්මනින් ගිජුකුළු පවුච්චන් අන්තර්ගත වෙලා සිත වනයේ පෙනී සිටියා. ඊළඟට ඒ සිත වනයේ වැඩවාසය කළ අතින් සංඝයා වහන්සේලාත් එක්ක සේනාසන චාරිකාවේ, සෙනසුනෙන් සෙනසුනට, කුටියෙන් කුටියට බැලීමට වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වඩිනවා. එහෙම වඩින අතරේ සෝණ කෝලිවිස හාමුදුරුවන්ගේ සක්මන ළඟට ඇවිල්ලා සංඝයා වහන්සේගෙන් අහනවා, 'කාගෙද මේ සක්මන? මේ ලේ වැකුණු සක්මන, මේක හරියට හරක් මරපු තැනක් වගේ' කිව්වහම සංඝයා වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ සෝණ ආයුසමතුන්ගේ සක්මනයයි. ඒ සෝණ ආයුසමතුන් බොහොම උග්‍ර විදියට අධික වීර්යය දරලා සක්මන් කරලා මේ විදියට සක්මන ලේ වලින් වැහුනැ'යි කියලා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ සෝණ හාමුදුරුවන්ගේ කුටියට වැඩම කළා. ඒ පැනවූ ආසනයේ වැඩ හිඳගෙන සෝණ සොමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා, 'සෝණ ඔබට මේ වගේ සිතිවිල්ලක් විවේක අවස්ථාවක ඇතිවුණා නේද? දූන් ඉතින් මෙව්වර වීර්යය දරලත් මම රහත් වුණේ නැහැ. ඒක නිසා ගිහිවෙන්න ඕනෑ' කියා. 'එසේය සොමීන් වහන්ස' කිවුවා. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා,

'සෝණ නුඹ ගිහි කාලෙදී විණාව වාදනය ගැන දැක්මක් නේද?'

'එසේය සොමීන් වහන්ස' කිවුවා.

'කොහොමද? ඒ විණාවේ තත් හුගක්ම තදින් ඇදලා, ඉතාම තදට තියෙනකොට විණාව වාදනය කරන්න පුළුවන් තත්තවයක තිබෙනවාද?'

'නැත සොමීනී'

'විණාවේ තත් ඕනෑවට වඩා ලිහිල් වුවහොත් එතකොට ඒ තත්තවය හොඳද? විණාව වාදනය කරන්න පුළුවන්ද?'

'ඒත් බැහැ සොමීනී'

'එහෙනම් සෝණ, ඒ විණාවේ තත් පමණට වඩා තදට අදින්නේත් නැතිව, පමණට වඩා ලිහිල්ව තබන්නේත් නැතිව තිබෙන අවස්ථාවේ නේද හොඳට වාදනය කරන්න හැකිවන්නේ?'

'එසේය සොමීනී' කිවුවා.

එතකොට ඒ විණාවේ උපමාවෙන් සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට යම්කිසි අවවාදයක් දුන්නා. එහෙම දීලා අහසින්ම වැඩම කලා නැවතත් ගිජුකුළු පවුටට. සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ අවවාද අනුව ක්‍රියා කරමින් නැවතත් විරියය වඩලා තේරුම් ගත්තා, විරියසමතාව කියන කාරණය. විරියය පිළිබඳව යම්කිසි මධ්‍යස්ථ බවක් තියෙන්න ඕනෑය කියන කාරණය.

ඉඤ්ඤ සමතාව නමින් දෙයක් මේ ධර්මයේ තිබෙනවා. ඉඤ්ඤ කියා කියන්නේ ආධ්‍යාත්මික ඉඤ්ඤ. අපි ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන පංචඉඤ්ඤන් නොවෙයි. ආධ්‍යාත්මික ඉඤ්ඤ කියන්නේ ශ්‍රද්ධාව, විරියය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව කියන අභිඤ්ඤාවට උපකාරවන ඉඤ්ඤ ධර්මයන්. ඒවා පිළිබඳවත් යම්කිසි සමතාවක්, ඒවා මධ්‍යම ප්‍රමාණයකට වැඩීමේ වැදගත්කම පිළිබඳවත් සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ තේරුම් අරගෙන ඉතාම ඉක්මනින් අර්හත්භාවය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තා.

එහෙම රහත් වෙලා ඊළඟට කල්පනා කලා මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මගේ අර්හත්භාවය ප්‍රකාශ කරන්න ඕනෑ කියා, බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවට ගිහින් යම් රහතන් වහන්සේ කෙනෙක්ගේ හිතේ තත්ත්වය ධර්ම කාරණා රාශියක් ඉදිරිපත් කරන අන්දමින් ඉදිරිපත් කලා, තමා රහත් වූ බව නොකියා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා, ඒ ගැන ප්‍රශංසා කරමින්. 'මෙන්න මේ වගේ තමයි, නියම විධියට කුලපුත්‍රයෝ තමන්ගේ අර්හත්වය ප්‍රකාශ කරන්නේ, තමන් අර්හත්වය ලැබූ බව කියාපාන්නේ නැතිව ධර්ම කාරණා මගින් අර්හත්වය හෙළි කරනවා. ඒක තමයි නියම ක්‍රමය. ඒ අධිගම අල්පේච්ඡතාවය වටිනා ගුණයක්. ඒ අධිගමය ලැබූ උතුමන්ගේ වටිනා ගුණයක්' කියා ඒකටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කලා.

ඊළඟට කියනවා 'සෝණ, ඔබගේ ශරීරය ඉතාම සියුම්ලිපි. ඒ නිසා මම ඔබට එක පටක් ඇති පාවහන් පළඳින්න අනුදාන වදාලනවා' කියා. එතකොට මේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මම අසු ගැලක් මසුරන් සහ තව නොයෙකුත් සැප සම්පත් අත්හැරලා ගිහිගෙයින් නික්මිලා පැවිදි වුණා. එහෙම පැවිදි වෙලා මම එක පටක් ඇති පාවහන් සගලක් විශේෂ වරප්‍රසාදයක් හැටියට පාවිච්චි කරන්න ගත්තොත් නොයෙකුත් දෙනා කතාවල් හදන්න පුළුවනි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වෝදනා කරන්න පුළුවනි. මේ සෝණ කෝලිවිස කියන භාමුදුරුවෝ, අර තරම් ගැල් අසුවක් තරම් වස්තුවක් අතහැරලා ඇවිත් මේ එක පටක් ඇති පාවහනකට ඇල්ම ඇති කර ගත්තා. ඒකට ඇලුනා කියා කියාවි. ඒක නිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පොදුවේ සංඝයා වහන්සේලා සඳහා පාවහන් පැළඳීම අනුදන වදරණවා නම් මමත් පාවිච්චි කරනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පොදුවේ සංඝයා වහන්සේලාට ඒකට අවසර දෙන්නේ නැත්නම් මාත් පාවිච්චි කරන්නේ නැහැ' කීවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේදී තමයි සංඝයා වහන්සේලාට පළමුවෙනි වරට අර කියාපු විදියට එක පටක් ඇති පාවහන්, මම අනුදන වදරණවා කියා ප්‍රකාශ කළේ.

ඒක තුළින් හුඟක් කාරණා මේ පින්වතුන්ට හිතා ගන්න පුළුවනි. බුදුපියාණන් වහන්සේ යම් යම් කරුණු පිළිබඳව විශේෂයෙන් කැපී පෙනීමකින් ශ්‍රේෂ්ඨතාවට පත්වුණු සංඝයා වහන්සේලාට ඒකදගා කියන අග්‍රගණ්‍ය තනතුරු ලබාදුන්න එක් අවස්ථාවක 'මේ සෝණ කෝලිවිස සොමීන් වහන්සේට ආරඳු විරිය ඇති (අරඹන ලද විරියය ඇති) මගේ ශ්‍රාවකයන් අතරින් අග්‍රයි කියලා තනතුරු දී මේ සෝණ සොමීන් වහන්සේට විශේෂ ගෞරවයකුත් දක්වුවා.

ඉතින් ඒ කාරණා මක්කෝම ඉදිරිපත් කරමින් සෝණ සොමීන් වහන්සේ තමන්ගේ ඒ අතීත ප්‍රතිපත්ති මාලාව ගාථාවලින් දැක්වූ ඒ ථෙර ගාථාවල සඳහන් වන ගාථා දෙකක් තමයි අපි අද මේ මාතෘකාව හැටියට සඳහන් කළේ.

අච්චාරඳුමහි විරියමහි සත්ථා ලොකෙ අනුත්තරො
වීණොපමං කරිත්ථා මෙ ධම්මං දෙසෙසි වක්ඛුමා

පමණට වඩා විරියය වැඩිම පිළිබඳ කාරණය ගැන ලෝකයේ අනුත්තර වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ වීණාව උපමා කරගෙන මට ධර්මය දේශනා කළ සේක.

'තස්සාහං වචනං සුත්ථා විභාසිං සාසනෙ රතො'

උන්වහන්සේගේ ඒ ධර්මය අසා මම ශාසනයේ ඇල්ම ඇතිකරගෙන නැවතත් විරියය වැඩුවා.

'සමථං පටිපාදෙසිං උත්තමත්ථස්ස පත්තියා'

උත්තමාථීය වූ උතුම් නිව්භාණය සඳහා මම ඉන්ද්‍රිය සමතාව සලසා ගත්තා.

‘තිස්සො විජ්ජා අනුසාරතා කතං බුද්ධස්ස සාසනං’

ත්‍රිවිද්‍යාව (පුබ්බ නිවාසානුස්සති, දිබ්බ වකඛු, ආසවකඛය) කියන අභිඥා තුන මා ලබා ගත්තා. ‘කතං බුද්ධස්ස සාසනං’ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනාව මා නිමකළා. කියා ථෙර ගාථාවල සඳහන් වන ගාථා දෙකක් තමයි අපි මේ මාතෘකාවට තැබුවේ.

මේ කථාන්තරය තුළින් අපට හෙළිවෙනවා මේ සෝණ කෝලිවිස සාමීන් වහන්සේගේ වර්තයේ උදර ගුණ රාශියක්. විශේෂයෙන්ම මේ විරියය වැඩිම පිළිබඳව ගනිමු. අර තරම් සියුමැලි පතුල් ඇති කෙනෙක්, සාමාන්‍ය කෙනෙක් වගේ මාන්ත්‍රයක් ඇතිකර ගත්තා නම්, කියන්න පුළුවනි, ‘බිම්බිසාර රජ්ජුරුවන් පවා මගේ මේ ආශ්චර්යවත් කාරණය දකින්න මාව කැඳවුවා. මට බැහැ සක්මන් කරන්න’ කියා. එහෙම හිතුවේ නැහැ. විරියවන්තව සක්මන් භාවනාවේ යෙදුනා. අන්තිමේ කකුල් පැලිලා ලේ ගලනතුරුම, ඒ තරම් උග්‍ර විදියට විරිය කළා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ ඒ විණාවේ උපමාව නුවණින් තේරුම් අරගෙන, ඒ අනුව අර කියාපු විරියසමතාවයකට, මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට පත්කරගෙන තමයි අර්හත්වය ලැබුවේ. ඒ වගේම අර්හත්වය ලබාගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහින් ඒක ප්‍රකාශ කළේත් බොහොම ආදර්ශවත් අන්දමින්. ‘මම ඒ රහත්භාවය ලබා ගත්තා’ යයි නොකියා රහතන් වහන්සේ කෙනෙකුගේ සිතේ සභාවය තමන්ට වැටහෙන ආකාරයට ධර්මකරුණු වශයෙන් ඉදිරිපත් කළා. ඒ වගේම මොන තරම් අල්පේච්ඡද කියතොත් විශේෂ වරප්‍රසාද බලාපොරොත්තු වුණේ නැහැ. බුදුපියාණන් වහන්සේ පාවහන් අනුදාන වදළාම සංඝයා වහන්සේලාටත් පොදුවේ අවසර දෙනවා නම් පමණක් මම පාවිච්චි කරනවා කියා ප්‍රකාශ කළා. මේ සියල්ලම අපට ආදර්ශයට ගතයුතු තරම් වටිනා ගුණ සමූහයක්.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඊළඟට ධර්ම කාරණා වශයෙන් සළකා බලනකොට ගැඹුරුම කාරණය තමයි චීර්යසමතාව සහ ඉන්ද්‍රිය සමතාව. මොකක්ද මේ ඉන්ද්‍රිය සමතාව කියන්නේ? පින්වතුනි නිවන් දැකීමට උපකාරී වන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන බාහිර ඉන්ද්‍රියයන් නොවෙයි. ඇත්ත වශයෙන්ම නිවන් දැකීමට උපකාර වන්නේ ශ්‍රද්ධාව, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව කියන ඒ ශාසනයේ දැක්වෙන ඉන්ද්‍රිය පහයි. මේවා ඉන්ද්‍රිය හැටියට දක්වන්නේ ඇයි? මේවා තමන්ගේ සන්තානයේ දියුණු කරලා ශක්තිමත් කරගත්තු අවස්ථාවේ ඒ බලයෙන් ශක්තියෙන් පුළුවනි නිර්වාණ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න. මේ පහේ එක්තරා ක්‍රමානුකූලත්වයකුත් තිබෙනවා. මෙහෙම හිතාගන්න පුළුවන්.

ශ්‍රද්ධාව ඇති කෙනාට තමයි චීර්යය පහළ වෙන්නේ. ශ්‍රද්ධාව තුළින් චීර්යය මතුකර ගන්නවා. චීර්යය මතුකරගන්න ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය වෙනවා. චීර්යය උපකාර කරගෙන තමයි සතිය පිහිටුවා ගන්නේ. සතිපට්ඨානය වශයෙන් දක්වන සතිය වඩන්නේ. සතිය දියුණු කර ගැනීමෙන් තමයි 'සමාධිය' - සිත් එකඟ කර ගැනීම - ඇති කරගන්නේ. ඒ එකඟ කරගත්ත සිතකින් තමයි විදර්ශනාත්මක වශයෙන් යථා තත්ත්වය තේරුම් අරගෙන ලෝකයේ අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම තත්ත්වය තේරුම් අරගෙන ඒ විදර්ශනා ප්‍රඥාව මතුකරගන්නේ. මේ විදියට ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සතිය, සමාධි, ප්‍රඥා කියන පහේ එකිනෙකට සම්බන්ධතාවයක් තිබෙනවා.

නමුත් 'සමතාව' ගැන කථා කරනකොට වෙන විදියකට විග්‍රහ කරන්න සිද්ධ වෙනවා. ශ්‍රද්ධාවත් ප්‍රඥාවත් කියන කාරණා දෙක යුගලයක්, යුගල ධර්මයක් කියා දක්වනවා. ශ්‍රද්ධාව කියන එක හදවත හා සම්බන්ධයි. 'සද්+ද්ධාති' කියලා කියනවා. ශ්‍රද්ධාව කියා කියන්නේ හදවත පිහිටුවා ගැනීම. ඒ භාවමය කොටස. පුද්ගලයෙකුගේ හැඟීම් පිළිබඳ කොටසට අයිතිය ශ්‍රද්ධාව කියන ගුණය. ප්‍රඥාව වැටහීම් පක්‍ෂයට අයිතියි. එය බුද්ධිමය කොටස. මේ දෙක අතර සමතාවයක් තිබිය යුතුයි. අතීත ආචාර්යවරු ශ්‍රද්ධාව අඩු, බුද්ධිය පමණක් වැඩි කෙනා, කෙරාටිකයෙක් ලෙස හඳුන්වනවා. ශ්‍රද්ධාව පමණක් තිබෙන බුද්ධිය අඩු තැනැත්තා, මෝඩයෙක් - මෝඩ තැනැත්තෙක් - බවට පත්වෙනවා. ඔහු නුසුදුසු දේ පිළිබඳවත් ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගන්නවා. මේවා සමබර කරන්න ඕනෑ. ප්‍රඥාව වඩා ගැනීම සඳහා ගතයුතු

ප්‍රතිපදාවට බහින්නේ ශ්‍රද්ධාව තුළින්. ඒ නිසයි ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය වෙන්නේ. ඒ දෙක එහෙමයි.

ඒ වගේම තවත් යුගලයක් තමයි වීර්යය හා සමාධිය. වීර්යය නොසන්සුන් බවට බරයි. දැඩිව වීර්යය වැඩුවොත් සිත නොසන්සුන් වෙන්න උපකාරී වෙනවා. සෝණ හාමුදුරුවන්ට සිද්ධ වුණේ ඒකයි. සමාධිය කියන එක සිතේ තැන්පත් බව ඇති කරනවා. ලීන බවට එහෙම නැත්නම් තැන්පත් බවට හේතුවන දෙයක්. වීර්යය තුළින් නොසන්සුන් බවක් එනවා. සමාධියේ ඉලක්කය තැන්පත් බව. බැලූ බැල්මට මේවා ප්‍රතිවිරුද්ධ වගේ පෙනෙනවා. නමුත් මේවා ක්‍රමානුකූලව සමච වඩන්න ඕනෑ. වීර්යය නැතිව සමාධිය වඩන්නත් බැහැ. යම්කිසි සමාධි මට්ටමකට එන්න වීර්යයක් අවශ්‍යයි. නිකම් හිටියාට ලැබෙන්නේ නැහැ.

මේවා මැදින් තියෙන ‘සතිය’ තමයි තරාදියක කටුව මැදින් තියෙනවා වාගේ අර ශ්‍රද්ධාවත්, ප්‍රඥාවත්, වීර්යයත්, සමාධියත් සම කරන්නේ. මේ විදියේ ධර්මතාවක් මේ ධර්ම පහ අතරේ තිබෙනවා.

ඉන්ද්‍රිය සමතාව මේ ශාසනයේ තිබෙන වැදගත් කාරණයක්. ඉන්ද්‍රිය සමතාව තුළින් අපට දකින්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්වූ මැදුම් පිළිවෙත. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. එකක්වත් අන්තවාදී නැහැ. මෙතන හැම එකක්ම අනිකකට උපකාරී කරගන්නවා, මධ්‍යස්ථ මට්ටමකින්. මේ මධ්‍යස්ථ මට්ටමට ගෙනෙන එකත් ඇතැම් කෙනෙකුට ඒ ඒ අයගේ වාරිතානුකූලව සමහර විට සීමාව ඉක්මවලා යන්න පුළුවනි. මේ සෝණ හාමුදුරුවෝ අධිකව වීර්යය වඩලා කකුල් පැලිලා ලේ ගලන්න වුණා වගේ. බුදුපියාණන් වහන්සේත් පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා අන්ත දෙකට අසුවුණා. කවුරුත් අහල තියෙනවා ධර්මවිකල්පවත්තන සූත්‍රයේ තියෙන අන්ත දෙක. කාමසුබලිකානු-යෝගය රජ මැදුරේදී අත්දැක්කා. අත්තකිලමතානු යෝගයේත් අන්තයට අසුවුණා. ඒ අන්ත දෙකම අතහැරලා පස්සේ තමයි මධ්‍යස්ථ මට්ටමට පැමිණියේ.

එපමණක් නොවෙයි එක් අවස්ථාවක අනුරුද්ධ, නන්දිය, කිම්බිල කියන තුන් නමට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් බෝධිසත්‍ය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කාලයේදී මේ වීර්යසමතාව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු ආකාරයන් ඉතාමත් කුළුපග අන්දමින් ප්‍රකාශ කළා.

‘මම එක් අවස්ථාවක දැඩිව වීර්යය යෙදුවා.’ ඒකට උපමාවක් දක්වනවා ‘වටුවෙක් අල්ලාගන්න යන කෙනාගේ ග්‍රහණයට අනුවෙලා තදට ඇල්ලුවොත් වටුවා මැරෙන්න පුළුවනි. ඊළඟට පමණට වඩා ලිහිල්ව ඇල්ලුවොත් ඒ සතා පියාඹලා යනවා. ඒ විදියට මම තේරුම් ගත්තා ඒ උපමාව අනුව වීර්යය සමකළ යුතු බව.’ තමන් වහන්සේගේ අන්දකිම් ආශ්‍රයෙන් ප්‍රකාශ කළා, විවිධ උපමා තුළින්.

අතීත ආචාර්යවරුන් නොයෙකුත් අවස්ථාවල නොයෙකුත් උපමා වලින් මේ වීර්යසමතාව පිළිබඳ කාරණා දක්වනවා. පොත පතේ තිබෙන එක උපමාවක් තමයි ශල්‍ය වෛද්‍යවරයාගේ උපමාව. අතීතයේ ශල්‍යවෛද්‍යවරු තමන්ගේ ශිෂ්‍යයන්ට ශල්‍යකර්මය ඉගැන්වූයේ - විශේෂයෙන් ඔය ඇස්වල ශල්‍යකර්ම කිරීම ආදියේදී දෙන පුහුණුව වෙන්ට ඕනෑ. වතුරේ පාවෙන උපුල් පෙත්තක ආයුධයෙන් ඉරි ඇදීම. පමණට වඩා කලබල කෙනාගෙන් සිද්ධ වෙන්නේ එක්කෝ උපුල් පෙත්ත දියේ ගිලෙනවා. නැත්නම් කැපිලා යනවා. අදක්‍ෂ කෙනා, කිසිම දක්‍ෂ කමක් නැතිකෙනා, උපුල් පෙත්තට අර ආයුධය තියන්නවත් බය වෙනවා. නියම දක්‍ෂයා සමච්ච වීර්යය යොදන්න පුළුවන් කෙනා තමයි ඉතාමත්ම සිරුවෙන් අර උපුල් පෙත්තේ ඒ ආයුධයෙන් ඉරි ඇඳලා ඒ අභ්‍යාසය සමත් වෙන්නේ.

තවත් උපමාවක් තිබෙනවා. තෙල් නළයකට තෙල් පිරවීමේ උපමාව. කලබලව තෙල් පුරවන්න ගියොත් තෙල් ඉහිරෙනවා. ඇතැම් කෙනෙකුට කට කුඩා නළයකට, ඉහිරෙයි කියා බය නිසා තෙල් වක්කරන්න බැරි වෙනවා. නමුත් ඉතාමත්ම සම වීර්යයක් යොදනවා නම් කල්පනාවෙන් සතියෙන් සිරුවෙන් තෙල් පුරවන්න පුළුවනි.

මේ යුගයේ චින්තනයට ගැළපෙන උපමාවක් ගත්තොත්, පොත පතේ නැතත් ඔය ක්‍රීඩාංගනවල තිබෙනවා දීඝී ධාවන තරඟ. සමහරවිට ක්‍රීඩාංගනයේ වට දහයක් දුවන දිවීමක් කියලා හිතමු. සමහර අදක්‍ෂ ධාවකයෝ මොකද කරන්නේ අර පිරිසගේ ප්‍රේක්‍ෂකයන්ගේ ඔල්වරසන් බලාපොරොත්තුවෙන් මුල් රවුම් දෙක තුන

දුවනවා, දුවන්න පුළුවන් තරම් වේගයෙන්. අන්තිමට හතිවැටිලා තරඟයෙන් ඉවත් වෙන්නත් සිද්ධ වෙනවා. නමුත් නියම දක්ෂයා මොකද කරන්නේ හැල්මේ දුවනවා මුල්වට කීපය. අවසාන අවස්ථාවේ තමයි චතුරංග සමන්තාගත වීර්යය කියන්නා වගේ අර ඉතුරු කරගත්තු ශක්තිය යොදලා හරියට වෙලාව ආවාම බොහොම වේගයෙන් දුවලා තරඟයෙන් ජය ගන්නේ.

බුද්ධ චරිතයේ සඳහන් වෙනවා චතුරංග සමන්තාගත වීර්ය ගැන. මේ පින්වතුන් අහල ඇති. වෙලාව ආවට පස්සේ, හරියට වීර්යසමතාව ආවාට පස්සේ යොදන වීර්යය ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් කරන එකක්. සම්, නහර, ඇට, පමණක් ඉතිරි වේවා, මස් ලේ වියළේවා, යම් පුරුෂ වීර්යයකින්, පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් යම් අභීයක් යම් බලාපොරොත්තුවක් ඉෂ්ඨ කරගත යුතුද, එය ලබා ගෙන මිසක් මේ වීර්යය නතර කරන්නේ නෑ කියා ඒ චතුරංග සමන්තාගත වීර්යය නමින් හැඳින්වෙන උත්කාෂ්ටම ප්‍රදනය උත්කාෂ්ටම වීර්යය බුදුපියාණන් වහන්සේන් යෙදුවා. එබඳු වීර්යයක් යොදන හැටියට ශ්‍රාවකයින්ටත් අනුදන වදලා.

නමුත් මේ වීර්යය සාර්ථක වෙන්නේ අර කියාපු විදියට ඉන්ද්‍රිය සමතාව මතු වුණු අවස්ථාවේ. මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට ගියාට පස්සෙයි. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේන් මැඳුම් මඟට පැමිණියාට පසුව තමයි අර චතුරංග සමන්තාගත වීර්යය තුළින් බුද්ධත්වය ප්‍රත්‍යක්ෂ කළේ. සෝණ සාමිනි වහන්සේටත් සිද්ධ වුණේ අර මුලදී ශරීරයට ඔරොත්තු නොදෙන අන්දමින් සක්මනේ වැඩි කාලයක් උග්‍ර අන්දමින් වීර්යය දැරුවා. ඒ තුළින් තමයි තමන්ට මුල් අවස්ථාවේදී අධෛර්ය වෙන්න පවා සිද්ධ වුණේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වීර්යයේ සමතාව ගැන ධර්මයේ නොයෙකුත් උපමා වලින් දක්වලා තිබෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා, අතීත බුදුවරයෙක් පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තියක්. සිබ්බි කියන බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක තමන්ගේ අග්‍ර ශ්‍රාවක අභිභූ කියන භික්ෂූන් වහන්සේන් සමඟ එක්තරා බ්‍රහ්ම ලෝකයකට වැඩම කලා. වැඩම කරලා ඒ අභිභූ කියන ශ්‍රාවකයින් වහන්සේටම බ්‍රහ්මයින්ට ධර්මය දේශනා කරන්න

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පැවරුවා. ඒ අවස්ථාවේදී සෘණ බල ඇති අහිඟු ස්වාමීන් වහන්සේ දහසක් ලෝකධාතුන්ට ඇහෙන අන්දමින් එක්තරා ගාථා දෙකක් ප්‍රකාශ කළා. ඒවා ඔය විරියවන්තයින් අතර 'අරුණවතී සුත්‍රය' නමින් ඉතා ප්‍රකටයි. එයින් එක ගාථාවක් මෙහෙමයි.

ආරහථ නිකමථ - යුඤ්ජථ බුද්ධ සාසනෙ
ධුනාථ මච්චුනො සෙනං - නලාගාරංච කුඤ්ජරො

ඒක අහනකොටත් අර විරියය යෙදෙන විදියටයි තිබෙන්නේ. අරඹවූ, නික්මෙවූ, යෙදෙව් බුදු සසුනෙහි, නසවූ මරුසෙන් හැම, බට ගේ බිඳින ඇතු සේ. මේ විදියේ විරියය හා සම්බන්ධ දේශනා ධර්මයේ තිබෙනවා.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා නිදිමත අලස ගතිය දුරු කිරීම සඳහා උපකාර වන ධර්ම හැටියට, මේ අපේ චිත්ත සන්තානයේ යම් කිසි ශක්තීන් තුනක් ගැන සඳහන් කර තිබෙනවා.

ආරම්භ ධාතු - යමක් ඇරඹීමේ ශක්තිය
නිකම ධාතු - අරඹන ලද්දේ ඉදිරියට ගෙන යාමේ ශක්තිය
පරකකම ධාතු - කරගෙන යන අතරේදී එන බාධක ජය ගනිමින් ඉදිරියට යාම යන ශක්තීන් අප තුළ තිබෙනවා.

ඒ කථාවමයි ඒ ගාථාවෙන් දැක්වෙන්නේ.

ආරහථ - අරඹවූ - ආරම්භ කරනවා
නිකමථ - නික්මෙවූ - ඇරඹූ දේ ඉදිරියට ගෙනයනවා
යුඤ්ජථ - යෙදෙවූ - එන බාධක ජය ගනිමින් ඉදිරියට යනවා.

ඒ විරියය වැඩිමේ වටිනාකමයි ඒ පෙන්නුම් කළේ. ඒ වගේම එක්තරා අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූවා, කුසිත වස්තු අටකුත්, ආරම්භ ධාතු අටකුත්.

කුසිත වසනු නමින් හැඳින්වෙන්නේ කුසිතයා තමාගේ කුසිත ප්‍රතිපත්තියට ඉඩ සලසා ගන්නා අවස්ථා අටකි. ඒවා මොනවාද? කුසිත භික්ෂුවක් උපකාර කරගෙනයි මේ දක්වන්නේ. භික්ෂුවට පමණක් නොවෙයි, යෝගාවචර ගිහියෙකුට වුනත් මේ දේශනාවෙන් ආදර්ශයක් ගන්න පුළුවනි. කුසිත භික්ෂුව මේ විදියටයි හිතන්නේ.

1. කුසිත භික්ෂුවට යම්කිසි විශේෂ වැඩක් කරන්න තිබෙනවා. අපි හිතමු සිවුරු පඬු ගැසීම ආදී යම්කිසි විශේෂ පැවිද්ද හා සම්බන්ධ කටයුත්තක් තිබෙනවා. එතකොට ඒ භික්ෂුව කල්පනා කරන්නේ, දැන් මට අහවල් කටයුත්ත තිබෙනවා. ඒ වැඩේ කරනකොට මට ඇඟට බොහොම වෙහෙස වෙන්න වෙයි. ඒක නිසා මම දැන් නිදගන්න ඕනෑ කියලා නිදගන්නවා. නිදගත්තා.
2. ඊළඟට අපි හිතමු ඒ වැඩේ කළා කියලා. වැඩය ඉවර වුණාම ඒ භික්ෂුව හිතන්නේ, දැන් මම බොහොම බරපතල වැඩක් කළා. දැන් වෙහෙසයි. ඒ නිසා නිදගන්න ඕනෑ. නිදගන්නවා. එතකොට කරන්න කලිනුත් නිදගත්තා, කරලා ඉවර උණාමත් නිදගත්තා.
3. ඊළඟට අපි හිතමු කුසිත භික්ෂුවට යම්කිසි ගමනක් යන්න තිබෙනවා. ගමන යන්න කලින්ම කල්පනා කරනවා, දැන් ගමන යනකොට මට ඇඟට අමාරුයි. ඒ නිසා දැන් විවේක ගන්න ඕනෑ කියා නිද ගන්නවා. නිදගත්තා.
4. ඊළඟට ගමන ගිහින් ආවා. ඊට පස්සේ කල්පනා කරනවා, දැන් මට ගමන ගිය නිසා බොහොම අමාරුයි කියලා නිදගන්නවා. ආයින් නිදගත්තා.
5. ඊළඟට කුසිත භික්ෂුව ඔන්න පිණිසාතයේ වඩිනවා. එද හරියට කුස පුරා ආහාරයක් පිණිසාතයට ලැබෙන්නේ නැහැ. එතකොට කල්පනා කරනවා, දැන් ඇඟට බොහොම අමාරුයි. අද හරියට දනෙත් නැහැ. ඒක නිසා නිදගන්න ඕනෑ කියලා නිදගන්නවා. නිදගත්තා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

- 6. එහෙම නැත්නම් හොඳට ආහාර ලැබුණා පිණිසානේ ගියාම, ඉතින් කුස පුරා ආහාර ලැබුණාම දනෙ වළඳලා ඉවර වෙලා කල්පනා කරනවා, අද මේ මෑ ඇට පිරුණා වගේ ඇඟ බොහොම බරයි. අද ඉතින් භාවනා කරන්න බැහැ කියා නිදගන්නවා. නිදගන්නා.
- 7. ඊළඟට කුසිත හිඤ්චට පොඩි ආබාධයක් ඇති වුණාම කොහොමද කල්පනා කරන්නේ. දැන් මේ මට ආබාධයක් ඇතිවෙලා තිබෙනවා. ඉතින් කොහොමද ලෙඩ උන එක්කනා භාවනා කරන්නේ. ඉතින් නිදගන්නවා. නිදගන්නා.
- 8. ඊළඟට ඒ ලෙඩේ සනීප වුණාට පස්සේ කල්පනා කරනවා, තාම මේ ලෙඩේ සනීප වුණා විතරයි. තාම ඇඟට හරියට ශක්තියක් නෑ. ඒක නිසා ඔන්න නිද ගන්නවා. නිදගන්නා.

මුළු කාලෙම නිදි, කුසිත හිඤ්ච මේ ආකාරයට.

ඒ කාරණාවම විරියවන්ත හිඤ්ච තමාගේ විරියය යෙදීමට උපකාර කරගන්නා ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ විදියට පුදුම අන්දමින් දක්වනවා.

- 1. විරියවන්ත හිඤ්චට යම්කිසි විශේෂ වැඩක් කරන්න තිබෙනවා. එතකොට මොකක්ද කල්පනා කරන්නේ, මට අභවල් වැඩය කරන්න තිබෙනවා. ඒ වැඩය කරන අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනය අනුව භාවනා මනසිකාරය මට හරියට පවත්වන්න බැහැ. ඒක නිසා මම දැන්මම විරියය වඩන්න ඕනෑ. භාවනා කරන්න ඕනෑ. ඉක්මනින්ම නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම සඳහා කියලා බොහොම උනන්දුවෙන් භාවනා කරනවා.
- 2. ඊළඟට විරියවන්ත හිඤ්ච ඒ වැඩය කරල ඉවර වෙලා කොහොමද කල්පනා කරන්නේ. අභවල් වැඩය කරන අවස්ථාවේ මට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනය අනුව

භාවනා මනසිකාරය පවත්වන්න බැරිවුණා. දැන්වත් ඒක කරන්න ඕනෑ කියා උනන්දුවෙන් භාවනා කරනවා.

3. විරියවන්ත භික්ෂුවට ගමනක් යන්න සිද්ධ වෙනවා. ඉතින් ඒ භික්ෂුව කල්පනා කරනවා, දැන් අභවල් ගමන මට යන්න තිබෙනවා, ඒ ගමන යනකොට මට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනාව අනුව හරියට භාවනා කරන්න බැරිවෙයි. ඒ නිසා දැන් දැන්ම භාවනා කරනවා. ගමන යන්න කලින් භාවනා කරනවා.
4. ඒ භික්ෂුව ගමන ගිහිල්ලා ඇවිල්ලා කල්පනා කරනවා, ගමන ගිය අවස්ථාවේ මට හරියට භාවනා කරගන්නත් බැරිවුණානේ, දැන්වත් කරගන්න ඕනෑ කියා භාවනා කරනවා.
5. විරියවන්ත භික්ෂුව පිණ්ඩපාතේ ගිහිල්ලා යම් දවසක හරියට කුසපුරා ආහාරයක් නොලැබුණොත් කල්පනා කරන්නේ කොහොමද? අද ඇඟට හරි සැහැල්ලුයි. අද බොහොම ඇඟ කප්මණ්ණයි. අද භාවනා කරන්න ඕනෑ. ඒකයි හොඳම වැඩේ. එහෙම තමයි ආහාර ටිකක් ලැබුණම කල්පනා කරන්නේ කියලා භාවනා කරනවා.
6. ඊළඟ දවසේ පිණ්ඩපාතේ ගිහින් ඇවිල්ලා හොඳට කුසපුරා ආහාර ලැබුණාම කොහොමද කල්පනා කරන්නේ? අද ඇඟට හොඳට ශක්තිය තිබෙනවා. හොඳට භාවනා කරන්න ඕනෑ කියලා ඒත් භාවනා කරනවා.
7. ඊළඟට ආරඬු විරියයෙන් යුක්ත භික්ෂුවට යම්කිසි සුළු ආබාධයක් ඇතිවුණා. එතකොට කොහොමද කල්පනා කරන්නේ. දැන් මේ සුළු ආබාධයක් ඇති වෙලා තිබෙනවා. ඒක සමහරවිට වැඩිවුණොත් මම මැරෙන්නත් පුළුවනි. ඒක නිසා දැන් දැන්ම භාවනා කරන්න ඕනෑ. ඔන්න ඉතින් භාවනා කරනවා.
8. අසනීපය සනීප වුණු හැටියේ ගිලන් බවින් නැගී සිටි සැටියේ මොනවද කල්පනා කරන්නේ. දැන් මේ අසනීපයක් වෙලා තිබ්ලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මට හරියට භාවනා කරගන්නක් බැරිවුණා. සමහරවිට අසනීපය ආයේ මතු වෙන්නක් පුළුවනි. ඒක නිසා ඊට කළින් මම හොඳට භාවනා කරගන්න ඕනෑ, නිවන් දකින්න. එහෙම හිතලා භාවනා කරනවා.

මේ කුළින් අපට පෙනෙනවා අලස බවත් කුසිත බවත් විරියවන්ත බවත් අතර ඇත්ත වශයෙන් තියෙන්නේ ආකල්පමය වෙනසක්. මෙන්න මේ හරි ආකල්පය ලෙසට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කරන්නේ අර විරියවන්තයාගේ ආකල්පයයි. විරියවන්තයා එළඹෙන අවස්ථාව නිවනට උපකාරවන ලෙස යොදගන්නවා. කුසිතයා සංසාරයට උපකාර වන ලෙසයි ඒ හැම එකක්ම යොද ගන්නේ. අර කියමනක් තියෙනවානේ, 'අලසයාට දිවැස් තිබේ' කියලා. අන්න ඒ වගේ කුසිතයාට කොයි එකටත් නිදහසට කරුණු තිබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ හැමවිටම විරියවන්තයාටයි තැන දීල තිබෙන්නේ.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේව හඳුන්වා දී වදරන්නේ කමම වාදෝ - කිරිය වාදෝ - විරිය වාදෝ කියලා. වාද වශයෙන් සලකනවා නම්, බුදුපියාණන් වහන්සේව හඳුන්වන්න තියෙන්නේ මේ පද තුනෙන්.

- කමී වාදය - ඒ කියන්නේ කමී ශක්තිය කෙරෙහි විශ්වාසය ඇතිව ක්‍රියා කළ යුතු බව සඳහන් කරනවා.
- කිරිය වාදය - පුද්ගලයෙක් තුළ ක්‍රියා ශක්තියක් ඇති බව.
- විරිය වාදය - විරියය යොද ක්‍රියා ශක්තිය මතුකර ගැනීමට හැකිබව.

මේවායේ වැදගත්කම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

නමුත් ලෝකයේ තිබෙනවා අකිරිය වාදය කියලා දෙයක්. බුද්ධ කාලයේ සිටියා තියුණු අකිරිය වාදියෝ. අකිරිය වාදය කියන්නේ කමීය කියලා දෙයක් නැහැ, ක්‍රියාශක්තිය කියලා දෙයක් නෑ, විරියයක් කියලා දෙයක් නෑ, නිකම් ඉදිමයි කෙනෙකුගේ පරමාපීය වෙන්න ඕනෑ. ඒ දශීනය දැඩිව ගත්තු බුද්ධ කාලයේ හිටපු ආචාර්යවරයෙක් තමයි මකඬි

ගෝසාල කියන්නේ. ඉතින් එක අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට මෙන්න මේ මකුලි ගෝසාලගේ දඹිනය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළා මේ විදියට. 'මහණෙනි, නූල් වර්ග ආදියෙන් වියන ලද යම්තාක් වසනු තිබෙනවා නම් ඒවා අතරින් ඉතාම ලාමක ඉතාම පිළිකුල් සහගත වසනය තමයි කේශ කම්බිලිය. කෙස් කම්බිලිය. ඒ කාලයේ සිටි අල්පේච්ඡතාවය දැඩිව ගත් ඇතැම් තවුසන් විසින් පාවිච්චි කරන ලද කෙස්වලින් වියන ලද වසනය. ඒක තමයි ඉතාම පිළිකුල් සහගත වසනය. 'අන්න ඒ වාගේ යම්තාක් ශ්‍රමණ ප්‍රවාදයන් තිබෙනවා නම්, ශ්‍රමණයන් අතර යම් යම් වාද තිබෙනවා නම් ඒ වාද අතරින් මකුලි වාදය - අකිරිය වාදය ඉතාමත්ම පිළිකුල් සහගත ඉතාමත්ම ලාමක වාදයක්ය' කියලා.

ඒ වගේම තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, 'අතීතයේ යම් තරමක් සමායක්සම්බුදුවරුණන් වහන්සේලා වැඩ සිටියානම් ඒ හැම කෙනෙක්ම කම්මවාදී, කිරියවාදී, විරියවාදී'යි කියලා. 'අනාගතයේ යම්තාක් සමායක්සම්බුදුවරුන් පහළ වෙනවා නම් ඒ හැම දෙනෙක්ම කම්මවාදී, කිරියවාදී, විරියවාදී වෙනවා. මේ වතීමානයේ සිටින මම, සමායක්සම්බුද්ධ ලෙස ඉන්නා මමත් කම්මවාදී, කිරියවාදී, විරියවාදීයි. මේ මකුලි කියන මෝඝ පුරුෂයා (හිස් පුරුෂයා) ඒ අතීත සමායක්සම්බුදුවරුන්ගේ දඹිනයටත් පහර ගහනවා. අනාගත බුදුවරුන්ගේ වගේම වර්තමානයේ මේ මගේ දඹිනයටත් පහර ගහනවා.' තව උපමාවකුත් දක්වනවා.

'මහණෙනි, යම් සේ ගං මෝයක යම් කෙනෙක් මාළු දූලක් දන්නේ විශාල මත්ස්‍ය ප්‍රමාණයකගේ අහිත, දුක, විනාශය පිණිසයි. ඒ වගේම මේ මකුලි නම් මෝඝ පුරුෂයා, විශාල මනුෂ්‍ය ප්‍රමාණයක වැනසීම පිණිස, අයහපත පිණිස, අහිත පිණිස දැන දූලක් වගෙයි මෙන්න මේ අකිරිය වාදය.' බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ තරම් නිග්‍රහ කළා මකුලි ගෝසාල දඹිනයට.

නමුත් පින්වතුනි, දැන් දැන් වැඩි තැනක් ලැබීගෙන යන්නේ ඔය අකිරිය වාදයට බව මේ පින්වතුන්ටත් අහන්න ලැබෙනවා ඇති. අර කියාපු විදියට කමීය කියා දෙයක් නැත, පින් පවු කියා දෙයක් නැත, ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වය ගැන ශ්‍රද්ධාවන්ත විය යුතු නැත, පුද්ගලයා තුළ

තියෙන ක්‍රියාශක්තිය විරියශක්තිය යෙදවීම ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් නිෂ්ඵල දෙයකි, එය මමත්වය තහවුරු වන දෙයකි, ආදී නොයෙකුත් තර්ක විතර්ක ඉදිරිපත් කරමින් අර බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකර දක්වූ විරියසමතාව ආදී ඒ ධර්ම ගැන කිසි අවබෝධයක් නැතිව සම්පූර්ණයෙන්ම ඒ විරියය ප්‍රතික්‍ෂේප කරනවා.

මේ මකඳි දඹිනයයි. බැලුවාම වැටේ ලේසියි. ගං මෝයවල දූලක් දූම්මාම සමහර විට ඇමත් එක්කමනේ දූල දන්නේ. ඒ ඇම කන්න විශාල මාළු පිරිසක් එකතු වෙන්නා වාගේ, විනාශයට පත්වෙන්නා වගේ අකිරියවාදය කියන දඹිනය තුළ දන්දීම, සිල් රැකීම, භාවනා කිරීම කියන ඒවා නිෂ්ඵලයි. දන්දීම වලට වෙහෙස වෙන්න ඕනෑ නෑ. විය පැහැදුම් කරගෙන කරදර වෙන්න ඕනෑ නෑ. සිල් රැකීම කියන එකත් නිෂ්ඵල දෙයක්. භාවනාව කියන එකත් මෝඩ වැඩක්. කාලය කා දුම්මක්. ඔය විදියේ අර දුර්වල ඒවා පහසු හැටියට පෙනෙනවා. ඔන්න ඔය ඇම ගිලලා ඊළඟට සංසාරයේ අතරමං වෙනවා. භයානක විදියට විනාශයට පත්වෙනවා. ඒකයි අර මකඳි වාදය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් නිග්‍රහකොට වදලේ. ඒක අර පුද්ගලයා තුළ තියෙන ක්‍රියාශක්තිය, විරියශක්තිය මරණවා. ඒ තුළින් කවදවත් බැහැ විමුක්තිය ලබා ගන්න. ඒක ඉතාමත්ම භයානක විදියේ දඹිනයක්.

නමුත් මේ කාලයේ බොහොම දෙනෙක් ඒ වගේ දඹිනවලට ඇදිලා යනවා. අර මාළු දූලට ඇදිලා යනවා වගේ. මනුෂ්‍යයන්ගෙන් විශාල පිරිසක් ඇදිලා යනවා. පහසු හැටියට පෙනෙන නිසා. නිකන් ඉන්න පුළුවන් නිසා. ඒකට විශේෂයෙන් හේතුවෙන්ම මේ කාලේ ජීවිතයයි. සුබෝපභෝගී ජීවිතයයි. බොත්තමක් තද කිරීම පමණකින් විදුලි ආලෝකය ලබා ගන්න පුළුවන් නම් ඇයි බැරි ඒ තරම්ම පහසුවෙන් ප්‍රඥා ආලෝකය ලබා ගන්න. බොත්තමක් තද කළ පමණින් තමන්ගේ නිවසේ විදුලි පංකාවක් ක්‍රියාත්මක කරලා හොඳ සිසිලක් ලබා ගන්න පුළුවන් නම් නිකන් ඉඳගෙන නිවන් සිසිලසේ සැනසිල්ල ලබාගන්න බැරිද? නිකම් ඉඳලා නැත්නම් ඉතා සුළු විරියයකින්. ඔන්න ඔය විදියටයි කෙනෙක් තකී කරන්නේ. නමුත් මේ තුළ තියෙන්නේ අන්න අර අකිරියවාදයයි.

ආරඬු වීර්යය ගැන බුද්ධ කාලයේ ගතහැකි තවත් උදහරණයක් තමයි ආනන්ද සාමීන් වහන්සේගේ රහත් වීම. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණයෙන් තුන් මාසෙකට පස්සේ ධර්ම සංගායනාවක් පැවැත්වුවා. රහතන් වහන්සේලා පන්සියයක් එකතු වෙන්න පන්සියයකට ආසන පිළියෙල උණාට මොකද එක් නමක් අඩුයි. අත්‍යාවශ්‍යම සාමීන් වහන්සේ නමක් අඩුයි. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සියලුම දේශනා ධාරණය කරගෙන, බුදුපියාණන් වහන්සේගේ උපසායකයා හැටියට අවුරුදු ගණනාවක්ම වැඩ වාසය කළ ආනන්ද සාමීන් වහන්සේ තවම රහත් වෙලා නැහැ. ඒකයි අඩුපාඩුව. හෙට දවසේයි ඒ සංගායනාව අරඹන්නේ.

ආනන්ද සාමීන් වහන්සේ කලින් දවසේ පුළුවන් වෙර දලා සතර ඉරියව්වේම අධිෂ්ඨාන කරගෙන දැඩිව භාවනා කරනවා. තවම රහත් වුණේ නැහැ. එහෙම දැඩිව භාවනා කරමින් හිඳ රාත්‍රියේ සැතපෙන වෙලාවේ පා සෝදගෙන ඇඳට ගිහින් සයනයේ වැතිරගන්න ශරීරය නැමුවා. එතකොට ඉඳගන්න ඉරියව්වත් නොවෙයි, සයනයේ සැතපුනු ඉරියව්වත් නොවෙයි. ඔය දෙක අතරේදීයි ආනන්ද සාමීන් වහන්සේගේ සිත සියලු ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා රහත් වුණේ. එය විශේෂ දෙයක් හැටියට දැක්වෙන්නේ මේ මුළු මහත් ශාසනයේම හතර ඉරියව්වෙන් තොරව, ඒ අතරේදී රහත් බව ලැබූ එකම සාමීන් වහන්සේ ආනන්ද සාමීන් වහන්සේ නිසයි. නමුත් මේ සිද්ධිය පවා ඇතැමුන් තකී කරනවා ආනන්ද හමුදුරුවන්ටත් අර තරම් උත්සහ කරලා එය අතහැරියම නේද රහත් වුනේ කියා. එහි ධර්මතාව බොහෝ දෙනා තේරුම් ගන්නේ නැහැ. ආනන්ද සාමීන් වහන්සේ ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් කාරණා කීපයකින්ම ඒතදග්‍ර තත්ත්වය ලැබූ මහ පුදුම සාමීන් වහන්සේ නමක්. ඒතදග්‍ර තත්ත්වය කියන්නේ 'මගේ ශ්‍රාවකයන් අතරේ අග්‍රය' කියා ප්‍රකාශ කිරීම. මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා උපසායකයන් අතර අග්‍රයි කියා ආනන්ද සාමීන් වහන්සේ ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ කියා තිබෙනවා. ඒ වගේම 'සතිමන්තං, ගතිමන්තං, ධිතිමන්තං අග්‍රො එතදග්‍රං' කියා දක්වනවා.

- සතිමන්තානං - සිහි නුවණ ඇති ශ්‍රාවකයින් අතර අග්‍රයි.
- ගතිමන්තානං - වැටහීමේ ශක්තිය ඇත්තන් අතර අග්‍රයි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ධර්මිමනනානං - තමන් ගත්තු කාර්යයේ ඒ හැටියට පිහිටලා, දැඩි චීර්යයකින් අධිෂ්ඨාන ශක්තියකින් කටයුතු කිරීමේ හැකියාව ඇත්තන් අතර අග්‍රයි. ඒ වගේම ආනන්ද සාමාජිකයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගැනම තවත් වතාවක් ප්‍රකාශ කළා. මගේ හොඳම කලාණ මිත්‍රයා කායගතා සතිය කියා. මේ පසුබිම ඇතිව, ආනන්ද සාමාජිකයන් වහන්සේ ගැන හිතලා, එදා උන්වහන්සේ යෙදූ චීර්යය ගැන අපි මෙහෙම විවරණයකට බසිමු.

ආනන්ද සාමාජිකයන් වහන්සේ මට මේ හෙට දවසේ රහත් නොවී ශාසනික කටයුත්තකට එකතු වෙන්න බැහැ. මේ ශාසනික කටයුත්ත අත්‍යවශ්‍ය දෙයක්. මම කොහොම හරි ශාසනය වෙනුවෙන් චීර්යය වඩලා මේ කටයුත්තට සුදුස්සෙක් වෙලාම යන්න ඕනෑ කියා දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් චීර්යය කළා. මේ පින්වතුන්ටත් තේරෙනවා මේ තුළ යම් නොසන්සුන් බවක් ඉබේටම ඇති වෙනවා. ඒකට කියන්නේ අචාරාදාම චීර්යය. මේ ගාථාවේ සඳහන් වෙන්නේ 'අචාරාදාමනි' කියලා. ආරාධා චීර්යය කියන එක හොඳයි. චීර්යය ඇරඹීම හොඳයි. නමුත් අචාරාදාම චීර්යය නරකයි. අති + ආරාධා චීර්යය, පමණට වැඩි චීර්යය නරකයි. ආනන්ද සාමාජිකයන් වහන්සේට, ඒ යෙදුණු අවස්ථාවේදී ඇත්ත වශයෙන්ම ඒක තුළ දන්නෙම නැතුව නොසන්සුන් බවකට උදාහරණයකට හිත ගියා. ඉතින් හැම ඉරියව්වේම සතියෙන් පුරුදු කරල තියෙන කායගතා සතියෙන් කටයුතු කරන අතරේ, අර ඉඳගත්තු ඉරියව්වේ ඉඳලා සයනයට පහත් වෙන ඉරියව්ව අතර තියෙන්නේ අපට හිතන්න තියෙන්නේ ඉරියව් සන්ධියක්. උපමාවක් ගත්තොත් අධිවේග වාහනයක් දුවවන දැක්ම රියදුරෙක් පවා වාහනය පදවමින් මංසන්ධියකට ආවහම සීරුවෙන් ඒ වේගය මඳක් අඩුකරලයි හරවන්න වෙන්නේ. ඒ වගේ දෙයක් ආනන්ද සාමාජිකයන් වහන්සේගෙන් කෙරෙන්න ඇති. හැම ඉරියව්වේම දැඩිව චීර්යයෙන් සතිය පිහිටුවා ගෙන සිටියා. අර ඉරියව් සන්ධියේදී චීර්ය සමතාවකට ආවා. ඒක ඉරියව්ව සන්ධියයි.

ඇත්ත වශයෙන් පින්වතුනි, මේ ඉරියව් හතරේ ක්‍රියාකාරීත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේ, උපමාවකින් දක්වන්නේ රෝදයක පෙරළීම වගේ. රෝදයක් පෙරළෙන්නා වගෙයි ඉරියව් වෙනස් වෙන්නේ. ඉඳගත්තු ඉරියව්වෙන් නැගිටිනවා. නැගිටලා ඉන්නවා. ඊළඟට ඇවිදිනවා. නැවත හිටගන්නවා. ඊළඟට හැරෙනවා, නැවත හිට

ගන්නවා. ඇවිදිනවා, ඉඳගන්නවා, සයනය කරනවා. ඔය විදියට රවුමේ යන්නේ. වක්‍රයක් වගේ. මේ හතර ඉරියව් අතර තිබෙනවා සන්ධි. ඒ සන්ධිය බොහෝ දෙනාට දැනෙන්නේ වත් නැහැ. කලබලේම වැඩ කරන කෙනාට මේ ඉරියව් සන්ධි පිළිබඳ අවබෝධයක් නෑ. කලබලේට මොකක් හරි හදිසි කාරණයක් අහන්නට ලැබුණු හැටියේ නැගිටිට බවවත් දන්නේ නැහැ. ඉඳගෙන හිටිය පුද්ගලයා මෙන්න දුවනවා.

ඇත්ත වශයෙන්ම සතිමත්ව ඉන්න කෙනා ඉඳගෙනම ඉඳලා ඒ ඉඳගත්තු ඉරියව්ව මෙතෙහි කරනවා. ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්ව මෙතෙහි කරලා හිට ගන්නවා. ඉඳගෙන තිබුණ ඒ ශරීර වාහනය හිටගත්තා, හිටගෙන ඉන්න ඉරියව්ව මෙතෙහි කරලා ඒක ක්‍රියාත්මක කරනවා. ගමන අරඹනවා. ඒ විදියටයි අර සතිමත්තව ගමන යනවා නම්, නමුත් සතිය නැත්තා අන්න අර ප්‍රවෘත්තිය ඇහුණු හැටියේ මෙන්න පුද්ගලයා දුවනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයාට අර ඉරියාපට සන්ධිය ගැනවත් අවබෝධයක් නැහැ. නමුත් අර සතිමත්ත, කායගතා සතිය මිත්‍රයා ලෙස දීඝි කාලයක් හුරු පුරුදු කළ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ අර කියාපු ශාසනික අර්ථය සඳහා යම්කිසි දුර්වල කමක් නිසා අව්‍යාජව විරියය කියන අධික විරියය දැරුවේ වී නමුත් අර අවස්ථාවේදී මොන ධර්මතාවයකින් හෝ ඉරියාපට සන්ධියේදී විරියසමතාවට ආවා. ඒකයි ඒ අවස්ථාවේ රහත් වුණේ. විරියය අනන්තරිය නිසා නොවෙයි. ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්නේ විරියය අනන්තරිය නිසාය කියා. ඒක නොවෙයි සිදු වුණේ. විරියසමතාව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙනයි රහත් වුණේ. ඇත්ත වශයෙන්ම විරියසමතාව කියන එක වැඩේට බහින කෙනායි තේරුම් ගන්නේ. පීනන්න බැහැනේ ගොඩ ඉඳගෙන. පිහිනීමේදීත් වාහන ඵලවීමේදීත් මේ හැම එකකටම ඒ දක්ෂතාව මතුවන්නේ ඒකට යෙදිලා ගිය අවස්ථාවේදී විරියසමතාව තේරුම් ගත්තහමයි. මොකද ඒ විරියය තුළ අන්ත දෙකක් තිබෙනවා. දැඩි විරියය තුළ තිබෙන්නේ දළදඬු විමක්. දළදඬු බවත් හොඳ නෑ, අඩු විරියය තුළ තියෙන්නේ ලිහිල් බව. එයත් හොඳ නැහැ.

එපමණ පෙරුම් පිරු බෝධිසත්‍වයන් වහන්සේටත් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේටත් වැරදුනා නම් අපට වැරදීමේ දෝෂයක් නැහැ. නමුත් වැඩේට බහින්න ඕනෑ. වැඩේට බැහැපු කෙනාටයි මේ ගැන තේරෙන්නේ. ඉන්ද්‍රියසමතාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් සාමාන්‍ය ලෝකයාට

ඇත්තේම නැහැ. වාහනයක් එළවන්න පටන් ගත්තු අවස්ථාවේ ඉඳලනේ මේ වාහනය පාලනය පිළිබඳ තේරෙන්නේ. සුක්කානම පමණට වඩා කපන්න ඕනෑද? අඩුවෙන් කපන්න ඕනෑද? හැම එකක්ම තේරුම් යන්නේ වාහනය එළවන්න ගන්නාමනේ. පිහිනීමට වතුරට බැස්ස කෙනා වගේ එතනදීත් යටට යන්නේ නැතිව උඩ ඉන්න පුළුවන්. ඒ සඳහා විශේෂ දක්ෂතාවක් එතැනින් මතුකර ගන්න වෙන්නේ. ඒ වගේ වැඩේට බැස්ස කෙනාට තමයි ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අර කියාපු අන්ත දෙකෙන් ඉවත් වෙලා මධ්‍යම තත්ත්වයට එන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒණාව වාදනය කරන්නත් එහෙමනේ පටන් ගන්නේ. පටන් ගත්තු කෙනා දන්නේ නැහැ මේකෙ තත් පමණට වැඩිය තදද? පමණට වඩා වැඩිය ලිහිල්ද කියා. මේ උපමා මොන පැත්තෙන් බැලුවත් ඉතාම ප්‍රායෝගිකයි.

මේ උපමා මේ ධර්මයේ සඳහන්වන නිදර්ශන ඒ කථාවල වාච්‍යාත්මක පමණක් අරගෙන. අර සිද්ධියේදී බාහිර කොටස විතරක් බලලා යම් යම් වැරදි නිගමනවලට එන එකයි බොහෝ දෙනාගේ සිරිත. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තරයේම ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා, මගේ ධර්මය වාදයක් හැටියට ගන්නවා නම්, කියන්න තියෙන්නේ කමම වාදෝ, කිරිය වාදෝ, විරිය වාදෝ කියලයි.

කම් වාදය කියන එක ඇතැම් කෙනෙක් වරදවා සිතා ගන්න පුළුවනි. මේ හැම එකක්ම අතීත කම්ය නිසා සිද්ධ වෙනවා. ඒක නිසා අපට කරන්න දෙයක් නැහැ. දැන් ඔහේ යන හැටියට යන්න අරිනවා කියා. එහෙම එකක් නොවේ, මේ කම්ය කියන එකේ ගැඹුරු අදහසක් තිබෙන්නේ. මේ හැම එකක්ම වර්තමානයේ අපේ චේතනාව තුළින් ඇතිවන ශක්තියක්. 'චේතනාහං භික්ඛවෙ කමමං වදමි' කිවුව වගේ මේ අපේ චේතනා ශක්තිය තුළින් වර්තමාන අවස්ථාවේ අපට ශක්තියක් තිබෙනවා. මේ ශක්තීන් අපට වෙනස් කරන්න අර කියාපු ධාවන තරගයේ වගේ යම්කිසි අවස්ථාවක ඒ සඳහා අපි විරියය යොදන්න ඕනෑ. අර කියාපු පරිදි හැල්මේ දූවල අවසාන අවස්ථාවේදී තමයි අර වතුරංග සමනතාගත විරියය ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් වඩල උත්සහ කරල දින්නේ.

ලෞකික ජීවිතයේ වීර්යයට විරුද්ධව කථා කරන අය පවා, ධනය ඉපැයීම් ආදී කටයුතු සඳහා වීර්යය යොදනවා. එතකොට ශාසනික කටයුතු බණ භාවනා ආදියට වීර්යයක් එපාය කියන්නේ ඇයි. ආත්ම දඹිනිය ගැන වැරදි අදහසක් එතන තියෙන්නේ. වීර්යය වැඩිමෙන් සකකාය දෘෂ්ටිය වැඩෙනවාය ආදී නොයෙකුත් විකෘත විදියේ තේරුම් කිරීම් මේ කාලේ අපට අහන්නට ලැබෙනවා. අර කියාපු විදියට ගංමෝයේ හැම පැත්තෙන්ම දූල් දලා තිබෙනවා. හැම පැත්තේම මිවණ දෘෂ්ටි දූල්. ඒවාට වැටිලා නැත්නම් ඒවාට අනුවෙන්නේ නැතිව මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තේරුම් ගතයුතු ආකාරයට තේරුම් අරගෙන මේ කථාන්තර තුළ තිබෙන වාච්චාර්ථය පමණක් නොවෙයි, මේවායේ තිබෙන ගැඹුරු අර්ථය - ධර්මානුකූල අර්ථය තේරුම් අරගෙන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට බැහැලා ක්‍රියා කරන්න ඕනෑ. මේ ධර්මය තුළ තිබෙන්නේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක්. බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කර ඇති උපමාවක් තමයි අර වේගයෙන් ගලා යන සැව වතුරකින් එතෙර වෙන්න අපි මධ්‍යස්ථ වීර්යයක් යොදන්න ඕනෑ. එක පාරටම කඩාගෙන ගිහිල්ලත් බැහැ. වතුරටත් ඉඩ දෙමින් සිහි නුවණින් හෙමින්, හෙමින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් එහා ගොඩට යන්න ඕනෑ. අන්න එතැනැත් තිබෙන්නේ මධ්‍යම ක්‍රමයක්, මධ්‍යස්ථ මට්ටමක්.

මන්න ඔය ධර්මතාවයි අපට මේ කථාන්තරය තුළින් මතුකර ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. මේ ධර්ම කාරණා ටික පින්වතුන් හොඳින් සිතට කාවද්ද ගන්නා නම් තම තමන්ගේ දැන සිල භාවනා කියන කටයුතු වඩාත් ශ්‍රද්ධාවකින් යුක්තව කරමින් - ශ්‍රද්ධාවෙන්මයි වීර්යය ඇතිවෙන්නේ - ඒ අනුව සතිය, සමාධිය හා ප්‍රඥාව මතුකර ගන්න පුළුවන්. අර විදියට ඉන්ද්‍රිය සමතාව යම්කිසි අවස්ථාවකදී මතුකර ගන්න පුළුවන් වන්නේ, ඉන්ද්‍රියන් හරියාකාරව පහළ උණා කියන්නේ, අර මාගී ඵලයක් ලැබූ සෝවාන් බව ලැබූ පුද්ගලයාටයි හරියාකාර ශ්‍රද්ධාව තියෙන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් අපි කොයිතරම් ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා කිවුවත් හරියාකාර ශ්‍රද්ධාව තියෙන්නේ ඒ නිවන පළමුවරට දුටු තැනැත්තාටයි. ඉන්ද්‍රියන් හරියාකාරව පිහිටන්නේ මාගීඵල ලැබූ අවස්ථාවේදීයි.

මේ ඉන්ද්‍රියන් පිළිබඳ සමතාවය ඉබේ ඇතිවෙන්නේ නැහැ. ඒකයි තේරුම් ගන්න ඕනේ. සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ තේරුම් ගත්ත

වගේ. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ තේරුම් ගත්ත වගේ. වෙන එකක් තබා බුදුපියාණන් වහන්සේත් අවිචර පාරමි පුරලත්, දැඩිව ගත් චීර්යය ප්‍රතිඵල දයක උනේ නැහැ. පළමුවෙන්ම මතුකරල දුන්න මේ මධ්‍යම ප්‍රතිඵලය. ඒ නිසා අපි ඇත්ත වශයෙන්ම කල්පනා කරන්න ඕන සංසාර විමුක්තිය නම් අපේ පරමාපීය, ඒක නිකම් ලැබෙන්නේ නැහැ. අනිත් ඒවටත් වඩා දැඩිව නමුත් ඉතාමත්ම ක්‍රමානුකූලව ක්‍රමවත්ව දැගලන්නේත් නැතිව, නිකම් ඉන්නේත් නැතිව, දැඩිව චීර්යය කරන්නේත් නැතිව මධ්‍යස්ථ මට්ටමකින් අපට මේ පරමාපීය සාර්ථක කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

මේ වටිනා පෝය දවසේ මේ පින්වතුන් අද මේ පැයක් පමණ වෙලා මේ වටිනා ධර්මයක් ශ්‍රවණය කළා. ඒ වගේම උසස් ශීලයක් සමාදන් වෙලා තමන්ගේ ප්‍රඥාව, චීර්යය, සතිය, සමාධිය කියන ඒ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම දියුණු කරගන්නා. ඒ අපි සඳහන් කළ ආකාරයට ඒ ඉන්ද්‍රියන් හරියාකාරව මතුවන්නේ නම් මාගීඵල අවස්ථාවේදීයි. නමුත් ඒවාට පූච්ඡා වශයෙන් මේ කාරණා හිතට වැටුණොත් තමන්ටත් පුළුවන් ඒ තත්ත්වය පවා ලබාගන්න. ඉතින් ඒ වාගේම චීර්යසමතාව පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරගෙන අද දින ශීල සමාදනය තුළින් යම් පමණකට ශීලයක් ආරක්‍ෂා කරගන්නා. ඒ ශීලයයි සමාධියට උපකාර වෙන්නේ. ඒ සමාධියයි යම් මට්ටමින් ප්‍රඥාවට උපකාර වෙන්නේ. මේවායේ ක්‍රමානුකූලත්වය තේරුම් අරගෙන මේ ධර්මශ්‍රවණමය ආනිශංස තමන්ටත් ඉක්මනින්ම මේ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී ලොච්ඡුරා අමාමභ නිවන ලබා ගැනීමට හේතු වේවා! කියා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

ඒ වගේම මේ විශ්වයේ අවිච්ඡේද සිට අකනිටා දක්වා තම තමන්ගේ නැයින්ද සහිතව මෙම ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමති අය ඇත්නම් මේ කුසලය අනුමෝදන් වීමෙන් තමන්ගේ ප්‍රාථමික බෝධියකින් උතුම් වූ අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්නවා! කියන ප්‍රාථමික ඇතිකරගෙන මේ විධියට ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහනි...’

62 වන දේශනය

62 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 130)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

අසාතං සාතරුපෙන - පියරුපෙන අපජියං

දුක්ඛං සුඛස්ස රුපෙන - පමතතං අතිවතනති

- උදන, මුවලිඤ වගග

සැදහවත් පින්වතුනි,

ජීවිතයත් මරණයත් අතර සටනක් වන මුළු මහත් සංසාර ගමනම ප්‍රමාදයක් බවත් අලාභනික නිවනට මග අප්‍රමාදය බවත් තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට පෙන්වා දෙනවා. සන්තියා මේ සංසාර ගමනේ යෙදෙන්නේ දුක් සැපක් සැටියට සලකා ගෙනයි. අවිද්‍යාවත් තණ්හාවත් නිසා ඇතිවන මේ විපරිත සඤ්ඤාවට කෙනෙක් යටවෙන හැටි අද මේ මාතෘකාවට ගත් ගාථාවෙනුත් ඊට අදාළ නිදන කථාවෙනුත් පැහැදිලි වෙනවා ඇති.

කෝලිය රටේ කුණ්ඩසාල වනයේදී තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථාව දේශනා කර වදලේ සුඤ්ඤා සාධනය උපාසිකාව සම්බන්ධයෙන්. සුඤ්ඤා සාධනය කෝලිය නමින් හැඳින්වෙන මේ තැනැත්තිය සීවලී මහරහතන් වහන්සේගේ මවයි. ලාභීන් අතර අග්‍ර තනතුරු ලබාගත් සීවලී මහරහතන් වහන්සේ ජීවිත ලාභය ලබා ගත්තේ නම් මහා දුක් කන්දරාවක් මැදයි. මොකද සත් අවුරුදු සත් දවසක් මවු කුසේ ගතකළා සීවලී හාමුදුරුවෝ. ඒ අන්තිම හත් දවස ඒ මැණියන් ඉතාමත්ම කටුක ප්‍රසව වේදනා වින්දා ගනී මුළුව. ඒ අවසාවේත් තුණුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති ඒ තැනැත්තිය ධර්මානුකූල විතකක තුනක් මගින්, සීතුවලී තුනක් මගින් ඒ කටුක වේදනාව විද දරාගත්තා. එතන සදහන් වන්නේ මෙන්න මේ විදියටයි.

‘සමමා සම්බුද්ධො වත සො භගවා යො ඉමස්ස ඵචරුපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙති’

මෙබඳු දුක්ක ප්‍රභාණය කිරීම සඳහා ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන්ම සමමා සම්බුද්ධය.

‘සුපටිපනෙනා වත සො භගවතො සාවක සංඝො යො ඉමස්ස ඵචරුපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය පටිපනෙනා’

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මෙබඳු මේ දුක ප්‍රභාණය සඳහා පිළිපන්නා වූ, ප්‍රතිපදාවට බැස්සා වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝයා ඒකාන්තයෙන්ම සුපටිපන්නය.

‘සුසුඛං වත තං නිබ්බානං යදිදං එවරූපං තං න විජ්ජති’

මෙවැනි මේ දුකක් දකින්නට නොලැබෙන ඒ නිවන ඉතාමත්ම සැපයකි.

මෙන්න මේ විදියේ විතකක තුළින්, මේ ධර්මානුකූල සිතිවිලි තුන තුළින් ඒ තැනැත්තිය අර කටුක වේදනාව විඳ දරා ගන්නා. ඊළඟට ඒ තැනැත්තිය තමාගේ සවාමි පුරුෂයාට කථා කරලා කිව්වා ‘ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සුව දුක් විමසන්න, ඉන්පසු මෙන්න මේ විදියට දන්වන්න. සුඤ්චාසා කෝලිය දියණිය සත් අවුරුද්දක් දරු ගැබක් ඇතිව ඉඳලා දෑත් මේ සත් දවසක් කටුක ගඬි මුඩ දුක විඳිනවා. නමුත් මේ විදියේ විතකක තුනක් මගින් ඒ වේදනාව විඳ දරා ගන්නවා කියලා.’ සුඤ්චාසාවගේ සවාමි පුරුෂයා ඒ පණිවිඩය ඒ විදියටම බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙලා ප්‍රකාශ කළා. ප්‍රකාශ කළ හැටියේම බුදුරජාණන් වහන්සේ එක වාක්‍යයයි ආශීවාද වශයෙන් වදාළේ. ‘සුඛිනි හොතු සුඤ්චාසා කෝලිය ධිතා ආරොගා ආරොගං පුත්තමෙව ජායතු’ සුඤ්චාසා කෝලිය දියණිය සුවපත් වේවා. නිරෝගීව නිරෝගී පුත්‍රයෙකු ප්‍රසූත කරවා. ඒ ඤාණයෙන්ම සුඤ්චාසා සුවපත්ව දරුවකු ප්‍රසූත කළා.

ඉතින් මේ සවාමි පුරුෂයා ගෙදර යනකොට මේ ආශවර්ෂය දැකල ‘මේක මහා ආශවර්ෂයක්, අදහුත දෙයක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ අනුභව ඒ ප්‍රකාශ කළ වචනයෙන්ම මේ තරම් සහනයක් ලැබුණා’, කියලා ඒ සවාමි පුරුෂයාත් බොහොම සතුටට පත්වුණා. ඊළඟට සුඤ්චාසා සවාමි පුරුෂයාට කියනවා, ‘දෑත් ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙහෙම ආරාධනයක් කරන්න. සුඤ්චාසා කෝලිය දියණිය නිරෝගීව දරුවකු ප්‍රසූත කරලා තිබෙනවා. සුඤ්චාසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ සංඝයා වහන්සේලාට සත් දිනක දනය පිළිගන්වන්න ආරාධනා කරනවා’ කියලා. ඉතින් ඒ සවාමි පුරුෂයා ආයින් ගිහිල්ලා මේ කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේට සැලකරලා සුඤ්චාසාව වෙනුවෙන් දනාරාධනාව කළා.

ඒ වෙලාව වෙනකොට බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයා වහන්සේලාට වෙන ආරාධනාවක් ලැබිල තිබුණා එක්තරා උපාසකයකුගෙන්. ඒ උපාසකයා මහ මුලලත් මහරහතන් වහන්සේගේ උපසායකයෙක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සුවිශේෂ වැඩක් කළේ මෙතනදී මහ මුලලන් වහන්සේට එන්න කියලා කිව්වා, 'මොගලලාන ඒ උපාසකයාට කියන්න සුඤ්චාසා කෝලිය දියණිය හත් අවුරුදු හත් දවසක් ගඬියක් දරාගෙන ඉඳලා දැන් සුවපත් වෙලා සිටිනවා. ඒ තැනැත්තී මෙහෙම ආරාධනාවක් කරනවා හත් දිනකට. ඊළඟ හත් දවස ඒ තැනැත්තියට බාර දෙන්න ඔබේ දනය පස්සට දන්න කියලා'. මුලලන් මහ රහතන් වහන්සේත් ගිහිල්ලා අර උපාසක උන්නැහැගෙන් ඒ ඉල්ලීම කළා.

ඒ උපාසක උන්නැහැගේත් ඥාන වන්තයෙක් නිසාදෝ මෙන්න මෙහෙම කියමනක් කිව්වා, මුලලන් මහරහතන් වහන්සේට. 'සවාමීනී ඔබ වහන්සේ මට කාරණා තුනක් ගැන ඇප වෙනවා නම් මම මගේ දන වාරය සුඤ්චාසාවට භාර දෙනවා'. මොනවාද ඒ කාරණා තුන. 'ඔබ වහන්සේ සහතික වෙන්ට ඕන මගේ වස්තුව, හෝග සම්පත් දින හතක් තුළ නොනැසී පවතිනවා කියලා. ඒ වගේ මගේ ජීවිතය නොනැසී පවතිනවා කියලා, දෙවෙනි කාරණය ගැනත් ඇප වෙන්ට ඕනෙ. ඒ වගේම මගේ ශ්‍රද්ධාව ඉවත් නොවී තිබෙනවා කියලා ඔබ වහන්සේ සහතික වෙන්ට ඕන කියල'. ඒ තුන් කාරණයන් සහතික වෙන්ට කියල මුලලන් මහරහතන් වහන්සේට කිව්වා. මුලලන් මහරහතන් වහන්සේ කියනවා, 'උපාසකය මට ඔයින් කාරණා දෙකක් ගැන සහතික වෙන්ට පුළුවන්. තුන්වෙනි කාරණය නම් තමන්මයි සහතික කරගන්ට ඕනෙ.' මේ පින්වතුන් දන්නවා මුලලන් මහරහතන් වහන්සේ මහා සෘද්ධිමත්. සෘද්ධිමතුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ සවාමීන් වහන්සේ කෙනෙක්. උන්වහන්සේට පෙනෙන්නට ඇති මේ කරුණු දෙක පිළිබඳව.

උන්වහන්සේ කියනවා 'මට සහතික වෙන්න පුළුවන් ඔබගේ වස්තුව මේ සන්දින තුළ නොනැසී පවතින බවට. ඔබගේ ජීවිතය නොනැසී පවතින බවට. නමුත් ශ්‍රද්ධාව ඔබටම අයිති දෙයක්. ඔබම වග කියන්ට ඕනෙ ඒකට'. එතකොට අර උපාසක උන්නැහැගේත් ඒ වගේම ඥානවන්තව ප්‍රකාශ කරනවා, 'හොඳයි සවාමීනී ඔබ වහන්සේ මට ඒ දෙක ගැන ස්ථිර වෙනවානම් මම ඒකට කැමති වෙනවා. සුඤ්චාසා මේ දනය පූජාකරාවා. මම පස්සේ ඒ දනය පූජා කරන්න භාරගන්නවා' කියලා. මුලලන් මහරහතන් වහන්සේ ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කළාට පස්සේ සුඤ්චාසාවන් පසුදින දනය බොහොම ඉහළින් සකස් කරලා බුදුධ ප්‍රමුඛ මහා සංඝයා වහන්සේලාට සියතින්ම ඒ දනය පිළිගැන්වුවා.

ඒ වාගේම මේක ආශුවර්ෂමත් සිද්ධියක්. සමහරවිට කෙනෙකුට සැක හිතෙන්නත් පුළුවන්. අර ඒ කුඩා දරුවන් බුදුධ ප්‍රමුඛ සංඝයා වහන්සේව වැන්දෙව්වා කියා සඳහන් වෙනවා. වැන්දෙව්වා විතරක්

නොවෙයි සාර්ථක මහරහතන් වහන්සේ මේ දරුවාට ආමන්ත්‍රණය කරලා කියනවා, 'දරුව, ඔබ සුවසේ ඉන්නවා කියල හිතනවා, කිසි දුකක් කරදරයක් නැතෙයි' කියලා. සාමාන්‍ය කෙනෙකුගෙන් සුවදුක් විමසීමක් වගෙයි ඒ කිවුවේ. එතකොට මේ පොඩි දරුවා උත්තර දෙනවා, 'සවෑමිනි, මට මොන සැපයක්ද? හත් අවුරුදු හත් දවසක් ලේ කළයක් තුළ හිටපු මට මොන සැපයක්ද?' කියලා. මේ සාකච්ඡාව අහලා අර සුභවාසා කෝලිය දියණිය ඉතාමත්ම සතුටට පත්වුණා. මේ තරම් පින්වත්ත කෙනෙක් නේද මේ විදියට මේ සාර්ථක මහරහතන් වහන්සේ සමග සාකච්ඡා කරන්නේ කියලා සතුටට පත්වුණා. එතකොට ඒක දෑල බුදුරජාණන් වහන්සේ සුභවාසාවගෙන් අහනවා, 'මොකද සුභවාසා කැමතිද මේ වගේ තවත් දරුවන් ලබන්න කියලා. එතකොට සුභවාසාව කියනවා දැන් මේ කාලේ බොහෝ මෑණිවරුන් කියනවා වගේ, 'එක දරුවෙක් නොවෙයි, මේ වගේ දරුවන් හත් දෙනෙක් ලැබුණත් මම කැමතියි' කියල. ඔන්න එතකොට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කලින් ප්‍රකාශ කළ ගාථාව වදලේ.

අසාතං සාතරුපෙන - පියරුපෙන අප්පියං
දුකං සුඛස්ස රුපෙන - පමතතං අතිවතතති

එය උදන ගාථාවක් හැටියටයි ප්‍රකාශ වෙන්නේ. උදන කිව්වහම අපි හිතන්නේ ප්‍රීති වාක්‍යයක් කියලා. ප්‍රීති වාක්‍යයක් කිව්වහම හිතන්න නරකයි මේක බුදුරජාණන් වහන්සේ සුභවාසාවගේ වචනය අනුමත කළා කියලා. ධර්මානුකූලව හිත දිහා බලල අනුශාසනාත්මක ප්‍රකාශයකුයි මේ ගාථාව තුළ තිබෙන්නේ.

අසාතං සාතරුපෙන - සුව දයක නොවන දේ සුවදයක ස්වරූපයෙනුත්
පියරුපෙන අප්පියං - අප්‍රිය වූ දේ ප්‍රිය ස්වරූපයෙනුත්
දුකං සුඛස්ස රුපෙන - දුක සැපයේ ස්වරූපයෙනුත්
පමතතං අතිවතතති - ප්‍රමාද වූ පුද්ගලයා ඉක්මවා යනවා. යට කරනවා

ඉතින් මේ ගැන මේ පින්වතුන්ටත් යමක් හිතාගන්න පුළුවන්. ඊට අමතරව අපට කියන්න තියෙන්නේ දැන් මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති සිවලී මහරහතන් වහන්සේ පිළිබඳව. මහා පුණ්‍යවත්ත ලැබීම් පිළිබඳව අග්‍ර මහරහතන් වහන්සේ වශයෙන් බොහෝ පින්වතුන්, ගෙදරවල්වල සිවලී මහරහතන් වහන්සේගේ පින්තුරත් එල්ලලා තියෙනවා. නමුත් අර පැත්ත ගැන වැඩිය හිතන්නේ නැහැ. වින්ද දුක් කන්දරාව ගැන. සීමිත ලාභය ලබා ගත්තේ කොයි

තරම් දුක් කන්දරාවක් මැදද කියලා. හොඳයි ඒකටත් යටින් යම් කමියක් තිබුණු බව බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් අවස්ථාවක වදළා. ඒක ජාතක පාලියේ ‘අසාතරූප ජාතකය’ නමින් විස්තර කරනවා. සංඝයා වහන්සේලා රැස්වුණු අවස්ථාවක සාකච්ඡා කළ බව ජේනවා, අනේ මේ මව් පුත්‍ර දෙනා කොයි තරම් දුක්කඳු විඳල තියෙන්නේ, සිවලි මහරහතන් වහන්සේ කුඩා කාලයේ දී කියල. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම සභාවට ඇවිල්ල අතීත ප්‍රවෘත්තිය මේ විදියටයි දක්වලා තියෙන්නේ.

ඒ බෝධිසත්‍වයින් වහන්සේ අතීතයේ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජුගේ පුත්‍රයා හැටියට ඉපදිලා රජ කරන අතරේ කොසොල් රට කොසොල් රජුරුවෝ ඊට වඩා බලසම්පන්නව ඇවිල්ලා රාජ්‍යය උදුරාගෙන රජුව මරලා බිසව තමන්ගේ අගබිසව කරගෙන බරණැස් නුවර රජකම් කරන්න පටන් ගන්නකොට අර පුතා ඒ වාරිමාර්ගය මඟින් හැංගිලා, පලාගිහිල්ලා සේනාව රැස් කරවලා, තමන්ගේ රාජ්‍යය ලබාගන්න සටන් කරන්න ඇවිල්ලා, කොසොල් රජුරුවන්ට දන්වා යැවුවා රාජ්‍යය දෙන්න එහෙම නැත්නම් යුද්ධ කරන්න කියලා පණිවිඩයක්. රජුරුවෝ යුද්ධ කරන්න සූදනම් වෙනකොට අග මෙහෙසිය, එනම් කුමාරයාගේ මව් රහස් පණිවිඩයක් යැව්වා, ‘යුද්ධ කරන්න ඕන නැහැ, මේ නගරය වටලාගන්න. නගරය වටලා ගත්තට පස්සේ මිනිස්සුන්ට කන්න බොන්න නැතිව නිරාහාර කරලා මේ නගරය අල්ලා ගන්න පුළුවන්ය කියලා.’ ඒ අදහස දුන්නා මව. මේ පුත්‍රයන් ඒ විදිහට හත් දවසක් නගරය අල්ලාගෙන ඉන්න විට මිනිස්සුන්ට කරකියා ගන්න දෙයක් නැතිව අන්තිමට කොසොල් රජුරුවෝ මරලා හිස ගෙනත් දුන්නා. අන්න ඒ විදිහට ඒ ප්‍රශ්නය විසඳුනා. නමුත් අර අකුසලයයි එතනදී දක්වන්නේ. මෑණියන් දුන්න උපදේශය, අර විදිහට හිර කරලා නිරාහාරව තබලා රාජ්‍යය ලබා ගන්න දුන්න උපදේශය නිසාත් එය අනුගමනය කළ පුතා විසින් කරන ලද කමියත් ඔන්න ඔය විදිහටයි විපාක දුන්නේ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළා.

දැන් එතකොට කම් විපාකය පිළිබඳවත් යම්කිසි අංශයක් ඒ තුළින් හෙළි වෙනවා. ඊළඟට අපි මෙන්න මේ කථාවේ වැදගත් පැත්තක් හෙළි කරගන්න බලමු. අපට ජේනවා අර උපාසක උන්නැහේත් මුගලන් මහරහතන් වහන්සේත් අතර සංවාදයේත් යම් ගතයුත්තක් තිබෙන බව. උපාසක මහත්තයා දන වාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ කිවුව පළියටවත් දෙන්න සූදනම් උනේ නැහැ. උපාසක උන්නැහේට සැක ඇති උණා මේ හත් දවස ගෙවී යන විට මම දන්දෙන්න පොරොන්දු උණාට යම් විදිහකින් දන්දෙන්න ධනය නැති

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

උනොත්, ඒ එක්කම මගේ ජීවිතය රැකුනේ නැති උනොත්, ඒ ඔක්කොම තිබුණත් මගේ ශ්‍රද්ධාව නැති උනොත් කොහොමද මම දන් දෙන්නේ කියල. එහෙම හිතල තමයි අර විදියේ ඇප වෙන්න කියල ඉල්ලීමක් කළේ.

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේන් අන්න ධර්මානුකූලව, එතනත් අපට ගන්න යමක් තියෙනවා. අර විදියේ මහා සාද්ධිමත් මහානුභාවසම්පන්න උනත් වෙන කෙනෙකුගේ ශ්‍රද්ධාව ගැන ඇප වෙන්න බැහැ. ඒක ධර්මයේ වැදගත් කාරණයක්.

මේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ තිබෙන ශ්‍රද්ධාව අර්ධ භක්තියක් නොවේ. කාටවත් වහල් වෙලා, දීන වෙලා කරන දෙයක් නොවේ. ඒක තමන්ට අයිති දෙයක්. තමන්ම වග කියන්න ඕනෙ. ඒ කාරණයට මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගේ වචනය ඇත්ත වශයෙන් බුද්ධ වචනයට අනුකූලයි. ධර්මයේ ඒ ඒ තැන සඳහන් වෙනවා මෙයට අදාළ දේවල්. විශේෂයෙන් විමස සූත්‍රය කියල සූත්‍රයක් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙන එකක් තබා සංඝයා වහන්සේලාට කියනවා අනුන්ගේ සිත් බලන්න ශක්තියත් නැති භික්ෂුවක් විසින් තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳව පවා ඇසට කණට අසුවන දේවල් පිළිබඳව පරීක්ෂණයක් කරලයි ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්න ඕනෙ කියලා වදාරලා තියෙනවා. එතකොට ජීවමාන බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ සංඝයා වහන්සේලාට පවා ආරාධනා කළා, මගේ අඩුපාඩුවක් තියෙනවා නම් සම්මා සම්බුද්ධ කියලා, ඒ පිළිබඳව විමසලා ඉවරවෙලා ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්න කියලා.

තවත් ඒ වගේම අවස්ථාවක උපාලි සූත්‍රය කියන සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා - නිසංඝ්ඨ ශ්‍රාවකයෙක් වන උපාලි නිසංඝ්ඨ නාථ පුත්තගේ ඉතාමත්ම ප්‍රධාන ශ්‍රාවකයෙක්. යම් අවස්ථාවක ධර්ම සාකච්ඡාවක් තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගෙන තුණුරුවන් සරණ ගියාට පස්සෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'උපාලි ගෘහපතියා, නුඹ වැනි රටේ ප්‍රසිද්ධ අය ඔහොම ඉක්මන් තීරණ ගන්න හොඳ නැහැ.' 'අනුවිච්චකාරො' කල්පනා කරලා, තව තව කල්පනා කරලා තුණුරුවන් සරණ යන්න. ඔහොම ඉක්මන් වෙන්න එපා'. එතකොට උපාලි ගෘහපතියා ඇත්ත වශයෙන් තව තව විඩාත් සතුටු උණා. එයින් පෙනෙන්නේ බෞද්ධ ආකල්පය, විමසීමට තුඩුදෙන බවයි. ඒ ශ්‍රද්ධාව අර්ධ භක්තියක් නොවේ. ඒක තම තමන්ට අයිති දෙයක්. ඒක මේ පින්වතුන් හොඳින් කල්පනාවට ගන්න ඕනෙ.

ඒ ධනය තමන්ට අයිතියි. සඳධා ධනං, සීල ධනං, හිරිමතපපියං ධනං ආදී ධන අතර ප්‍රධාන ධනය ඒක අර විදිහට කාටවත් හොල්ලන් න බැහැ. හොල්ලන හෝ නොහොල්ලන බව තමන්ට අයිති දෙයක්. මිථ්‍යා දෘෂ්ටි, හොල්ලන්ට පුළුවන් තත්වයකුත් තියෙනවා. නමුත් ඒක අවල ශ්‍රද්ධාවක් කරගන්නයි උත්සහ කරන්න ඕනෙ. අවල ශ්‍රද්ධාව කියල කියන්නෙ යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් ධර්මය පිළිබඳව ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත් අවසරාව. අමතර කාරණයක් හැටියටයි අපි ඒ කරුණ පෙන්නුවේ. නමුත් මේ සූත්‍රයේ අඩංගුව තිබෙන නිසා.

ඊළඟට අපි ආයෙත් එමු මේ කථාන්තරයේ කියවෙන මූලික ප්‍රවෘත්ති පිළිබඳව. දැන් බලන්න අර සීවලී මහරහතන් වහන්සේගේ මැණියෝ, සුභවාසාව අර තරම් දුකක් විඳලා, කිසිම මැණි කෙනෙක් නොවින්ද විදියේ දුකක් විඳලා, දරු සෙනෙහස නිසා ඇති වුණු සතුට නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇසුවහම, තව දරු හත්දෙනෙක් උනත් ලබන්න කැමතියි කිව්වා. අන්න අර ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ ඕකයි. ලෝකයේ ස්වභාවය ඕකයි. මහා දුක් කන්දරාවක් වින්දත් ඒක අමතක වෙනවා. ඒ නිසයි අර කිව්වේ 'අසාතං සාත රූපෙන' සුවදයක නොවන දේ සුවදයක හැටියට ජේනවා. අප්‍රිය වූ දේ ප්‍රිය හැටියට ජේනවා. එහෙම හිතල ප්‍රමාදයට වැටෙනවා. කොයිතරම් ශ්‍රද්ධාව තිබුණත් සුභවාසාවන් ඒ අවසරාවේ ප්‍රමාදයට වැටුණු නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනාව ලෙසට මේ ගාථාව වදලේ. ඒ සීවලී මහරහතන් වහන්සේ කුඩා අවධියේදී සිදුවුණ උන්වහන්සේගේ ජීවිතය පිළිබඳ සැඟවුණු පැත්තක් මේක.

අතීතය ස්මරණය කරන ශක්තීන් ඇති අය ගැන අපට කලාතුරකින් උනත් අහන්ට ලැබෙනවා. නමුත් බොහෝවිට ඒ මව්කුසයේ ගත කරන කාලය ගැන ඒ දරුවාට යම් කිසි මතකයක් නැහැ. ඒ මතකයක් නැතත් අඬාගෙන එළියට එන්නේ අර දුක කෙටියෙන් කියන්නයි. ඒ පිළිබඳව අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ. නමුත් සීවලී මහරහතන් වහන්සේට යම් ශක්තියක් තිබුණ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ පිළිබඳව අනුස්මරණයක් තිබිල තියෙන බවයි මේ ජේන්න අර උත්තරයෙන්. 'මේ ලේ කළයක් තුළ මෙව්වර කාලයක් හිටපු මට මොන සැපක්ද' කියලා කියන්න පුළුවන් උණානම් ඒ දරුවටත් ඒ ශක්තිය තිබුණා. ඒ පිළිබඳව පොතපතේ මේ විදිහට සඳහන් වෙනවා. සීවලී මහරහතන් වහන්සේට අමුතුවෙන් කමටහන් දෙන්න අවශ්‍ය වුණේ නැතිල. ඒ දුක ඒ ජාති දුක මෙනෙහි කරලා - ජාති දුක කියන එක අපේ බෞද්ධ පින්වතුන් බොහෝ දෙනෙක් පිළිගන්නවත් කැමති නැහැ. ගෙදරක දරුවෙක් උපන්නා කියනකොට මහ සතුටට හේතුවක් දරු සම්පතක් ලැබුණා කියන එක. නමුත් ඒ තුළ තියෙන විපත්තිය

බොහෝ දෙනාට අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. විපත්තිය ඉක්මනින් අමතක වෙලත් යනවා. මවටත් දරුවාටත් දෙන්නාටම විපත්තිය අවසථාවක්, භයානක අවසථාවක් ඒ උපත තුළින් සිදු වුණේ. ඒක අමතක වෙනවා. ඒ ගැන විනෝද වෙනවා. ඒක අවුරුද්දක් පාසා අනුස්මරණය වෙනවා උපන්දින උත්සවයක් පවත්වලා. ඔන්න ජාති දුක. ඉතින් ජාති දුක සිහිපත් කරලා සිවලි මහරහතන් වහන්සේ තමන්ගේ අර්භත්වය ලබාගත් බවත් එය කමටහන කරගත් බවත් සඳහන් වෙනවා, ධර්මයේ.

ඒ වගේම මේ තුළින් අපි තවත් ඇතට යනවා නම් ධර්මය පිළිබඳව මෙතන කියවෙන 'පිය රූප, සාත රූප' ආදී ධර්ම කොටස අපි එකතු කරලා ගත්තොත්, මේ ධර්මයේ තිබෙන විශේෂත්වය තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා සත්ත්වයාගේ කිලිටු වීම හෝ පිරිසිදු වීම හේතු ප්‍රත්‍යය තුළින් සිදුවෙනවා කියලා. මේ ධර්මයේ තිබෙන වටිනාම කොටස තමයි මේ පින්වතුන් පිළිගන්නවා 'පටිච්ච සමුපපාද ධර්මය.' වෙන කිසිම ධර්මයක නැති හේතු ප්‍රත්‍යයට අනුව යමක් සිදුවෙනවා කියන ඒ ඉගැන්වීම. ඉතින් මේක ඉස්මතු කරලා දෙන අවසථාවක් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. මහාලී කියන ලිච්චි අධිපතියා එක් අවසථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා, 'සවාමීනී, මේ පූරණ කසසප කියන ආචාර්යවරයා මෙහෙම අදහසක් ප්‍රකාශ කරනවා. 'හේතු ප්‍රත්‍ය රහිතව, අහේතු අප්‍රත්‍යකව සත්ත්වයින් කිලිටු වෙනවා. කිසිම හේතුවක් නැතිව සත්ත්වයින් පිරිසිදු වෙනවා. සත්ත්වයින්ගේ පිරිසිදු වීම හා කිලිටු වීම හේතුවක් ප්‍රත්‍යයක් රහිතව සිදුවෙනවා'. කියන ඒ මතයක් පූරණ කසසප කියනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ගැන මොකක්ද කියන්නේ කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් අහනවා. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මම කියනවා හේතු ප්‍රත්‍යය සහිතවයි කෙනෙක් කිලිටු වන්නේ. ඒ වගේම හේතු ප්‍රත්‍යය සහිතවයි කෙනෙක් පිරිසිදු බව ලබන්නේ. චිත්ත විසුද්ධිය ලබන්නේ.' 'කොහොමද මම එය තේරුම් ගන්නේ?' කියලා ඇහුවිහම බුදුරජාණන් වහන්සේ එය විස්තර කරන්නේ, මේ රූප, වේදනා, සංඝාත, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පඤ්ච උපාදනසකධය උපකාර කරගෙනයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක විග්‍රහ කරන්නේ මෙසේයි. මේ රූපය නැතහොත් අපි ශරීරය කියල හඳුන්වන කොටස ඒකාන්ත දුක් සහිත නම්, කිසිසේත් මෙය සැපක් කියලා දෙයක් මෙයට කිට්ටු කරන්න බැරිනම් තනිකර දුක් සහිත නම් මේ ශරීරය, සත්ත්වයින් මේකෙ ඇලෙන්නේ නැහැ. මේ ශරීරය තනිකර දුකක් නොවෙයි. මේකෙ සැප කොටසකුත් තිබෙනවා. මේකෙ සැපය කියල

සඤ්ඤාවකුත් ගන්න පුළුවන්. අන්න ඒක නිසා තමයි සත්තියන් මේකෙ ඇලෙන්නේ. ඒ ඇලීම නිසා බැඳීමක් ඇති වෙනවා. ඒ බැඳීම නිසා කිලිටි වීමක් සිදු වෙනවා. අන්න ධර්මතාවය එතන පෙන්නවා. ඒවගේමයි අනික් ඒවායෙන්. වේදනාවෙන් ඒ විදියේ තත්තියක් තියෙනවා. තනිකර දුකක් නෙවෙයි වේදනාව කියන එක. සැප කොටසකුත් තියෙනවා. සඤ්ඤාව ආදියෙන් එහෙමයි. විඤ්ඤාණය දක්වාම. හැම එකම තනිකර දුකක් කියල කියන්න බැහැ. සැප කොටසකුත් තියෙනවා. යථාභූත වශයෙන් බලනවා නම් ඒ නිසයි ඇලීමක් තියෙන්නේ. ඒ ඇලීම නිසා බැඳීමක් ඇති වෙනවා. බැඳීම නිසා කිලිටිවීමක් තියෙනවා. ඒ කිලිටි වීම නිසා සංසාරයේ දිගින් දිගට යනවා.

ඊළඟට ඒකෙ අනිත් පැත්ත කියනවා. අපිරිසිදු වෙන හැටිනෙ ඒ කිව්වෙ. ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා කොහොමද කෙනෙක් පිරිසිදු වෙන්නේ කියල. මේ රූපසංකර්මය තනිකරම සැප නම් මේ රූපයේ කිසිම දුකක් නැත්නම් එහෙම නම් සත්තියා කවදවත් මේක ගැන කළකිරෙන්නේ නැහැ. සත්තියා මේක ගැන කළකිරෙන්නේ මෙහි යම්කිසි දුකක් සවභාවයක් තිබෙන නිසයි. ඒකත් ධර්මතාවයක්. ඒකත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සත්‍ය හැටියට පිළිගන්නවා. ඒ දුකක් සවභාවය නිසා තමයි සත්තියා මේකෙ කළකිරෙන්නේ. ඒ කළකිරීම තුළින් නොඇල්මක් ඇති වෙනවා. ඒ නොඇලීම තුළින් පිරිසිදු වීමක්, විමුක්තියක් ඇති වෙනවා. ඔන්න ඕකයි එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන ධර්මතාව. බුදුරජාණන් වහන්සේ කරන දෙයක්වත් වෙන කෙනෙක් කරන දෙයක්වත් නොවෙයි.

මේ හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව සිදුවන දෙයක් බව එතනින් පෙන්නුම් කරනවා. ඔන්න ඊළඟට අපි දක්වන්නේ යෝගාවචර පින්වතුන්ට, භාවනායෝගීන්ට ඉතාම වටිනා ධර්ම කොට්ඨාසයක්. මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති ඔය මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, මහා නිදන සූත්‍රය වැනි ගැඹුරු වටිනා සූත්‍ර බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ කුරු රටේ අයටයි කියල. ඒ නිධාන කථාවල අටුවාවල පවා සඳහන් වෙන්නේ කුරු රට සමාදධිමත් රටක් වගේම ඒ පිරිස ඥානවත්ත පිරිසක්. ඒ වටිනා සූත්‍ර බුදුරජාණන් වහන්සේ අමුතු ප්‍රශ්නයක් නැතත් තමන් වහන්සේම හිතලා දේශනා කළේ.

එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලා අමතලා මෙහෙම ප්‍රශ්නයක් අහනවා, 'මහණෙනි, නුඹලා 'අන්තරා සමමසන' කියන සමමසනයක් කරනවද?' අන්තරා සමමසන කියන්නේ ඇතුළතින් සමමර්ෂණයයි. සමමර්ෂණය කියල කියන්නේ ඇත්ත

වශයෙන් පිරික්සීමයි. එහෙම නැත්නම් ඇතුළත පිරික්සීම කියල කියන එකයි සාමාන්‍ය අදහස. ඒක තවදුරටත් විග්‍රහ කරන්න පුළුවන් යථා කාලයේ. ඇතුළතින් පිරික්සීම කියන පිරික්සීමක් කරනවද කියලා පොදුවේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් ඇසුවහම, එක් හිඤ්ඤාවක් ප්‍රකාශ කරනවා, 'සවාමීනී, මම එහෙම එකක් කරනවා' කියලා. ඊළඟට මෙව්වරයි සඳහන් වෙන්නේ ධර්මයේ. ඒ හිඤ්ඤාවගෙන් ඇහුවහම කොහොමද ඔය නම, අනතරා සමමසන කියන ඇතුළත සමමසීනයක් කරන්නේ කියලා, ඒ හිඤ්ඤාව දීපු උත්තරය සඳහන් වෙන්නේ නම් නැහැ. සඳහන් වෙන්නේ මේ ආකාරයටයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ දුන්න උත්තරය ගැන සතුටු වූණේ නැහැ, ඒක මදි කියලා. ඔන්න ඔය අවස්ථාවේ ආනන්ද සවාමීන් වහන්සේ ඉදිරිපත් වෙලා මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මේ අවස්ථාවයි. මේක නිසි අවස්ථාවයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට හඳුන්වා දෙන්න, මේ අනතරා සමමසන කියන්නේ මොකක්ද කියලා. ඇතුළත පිරික්සීම කියන්නේ මොකක්ද කියලා.'

එතන ඉඳල බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, 'යම්කිසි හිඤ්ඤාවක් මෙන්න මේ විදියට කරුණු යථා පරිදි ඇතුළතින් පිරික්සා බලනවා. මේ ජරා මරණය කියන්නේ මොකක්ද කියලා හිතනවා. මේ ජරා මරණය හා සම්බන්ධ අනේක ප්‍රකාර වූ අනේක විධවූ නා නා ප්‍රකාර වූ දුක්ඛයන් ලෝකයේ තිබෙනවා නම්, මේ ජීවිතය සම්බන්ධව ඒ දුක් වලට හේතුව කුමක්ද? කුමකින්ද මේ දුක පැන නගින්නේ? මේකෙ මූලය කුමක්ද? කුමක්ද මේ හේතුව? කියල හොයල බලනවා. ඔන්න හිතල බලනකොට තේරෙනවා යම්තාක් මේ ජරා මරණය හා සම්බන්ධ දුක් තිබෙනවා නම් ඒ සියල්ල උපධීන් නිසාය කියලා.

උපධි කියන වචනය ධර්මයේ යෙදෙන්නේ පඤ්ඤා උපාදන ඝාතනයටමයි. මේ මගේය කියා අල්ලාගන්න රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන, ඒ උපාදන වශයෙන් අල්ලා ගන්න දේම තමයි උපධි හැටියට පත්වන්නේ. කොටින්ම කියතොත් අපි සපයා, උපයා ගන්න ධනය තමයි බැංකුවේ තැන්පත් කළහම ඒවා තැන්පතු වෙන්නේ. තමන්ගේ වත්කම් වෙන්නේ. අන්න සංසාරයේ අරගෙන යන ලොකුම වත්කම තමයි පඤ්ඤා උපාදනඝාතනය. සිතෙන් අල්ලාගෙන යන මෙන්න මේ මගේ රූපය, මගේ වේදනාවය යන මේ ගොඩවල් පහ, ඒක තමයි උපධි කියල කියන්නේ. ඒ හිඤ්ඤාව ඇතුළත විමසන අවස්ථාවේදී තේරෙනවා මේ ජරා මරණය කියන ප්‍රශ්නය පැන නගින්නේම මේ පඤ්ඤා උපාදනඝාතනය මුල් කරගෙන බව. ඒ ගැන තවදුරටත් ඇතුළට විමසීම් කරනවා. උපධීන් ඇතිවන්නේ කුමක් නිසාද? කුමක් හේතු කරගෙනද? කුමක් ප්‍රත්‍යයෙන්ද? ඒකට මුල

කුමක්ද? එහෙම හේතු සොයා යනවිට තේරෙනවා ඒකට මූල තණ්ඩාවයි. ඔය තණ්ඩාව නිසානේ උපාදන වශයෙන් අල්ලා ගන්නේ. ඒ අල්ලගත්තු දේ නේ මමය, මගේය කියලා තැන්පත් කරගන්නේ. අන්ත ඒක නිසා තණ්ඩාවයි මූල. ඇතුළට යන හැටි මේ පෙන්නුම් කරන්නේ. මේ පින්වතුන් ඒ අනුව සිත මෙහෙයවන්න.

ඊළඟට ඒ හිඤ්ඤාව කල්පනා කරනවා මේ තණ්ඩාව කොතනද හටගන්නේ. කොතනද පැලපදියම් වන්නේ. ඔන්න ඊළඟට තේරෙනවා මේ තණ්ඩාව ඇතිවන්නේ ලෝකයේ යමක් 'පියරූපං සාතරූපං' යන වචන එතන සඳහන් වෙනවා. යමක් ප්‍රිය ස්වභාවය ඇතිද, සුවදයක ස්වභාවය ඇතිද, අන්ත එතනයි තණ්ඩාව ඇති වන්නේ. එතනයි තණ්ඩාව බැසගන්නේ. නැත්නම් පැලපදියම් වන්නේ. යම් තැනක ලෝකයා ප්‍රිය ස්වභාවයක්, සුවදයක ස්වභාවයක් කියලා හැඟෙනවා නම් හිතනවා නම්, අන්ත එතනමයි තණ්ඩාව බැසගන්නේ. තණ්ඩාව උපදින්නේ. තණ්ඩාව පැලපදියම් වන්නේ.

ඊළඟට කියනවා මොකක්ද ලෝකෙ පියරූප, සාතරූප, මොකක්ද ලෝකෙ ප්‍රිය ස්වභාවය, සුවදයක ස්වභාවය හැටියට පොදුවේ ගත්තහම සලකන්නේ? මෙන්න මේ ආයතන හය ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන මේ ආයතන හය තමයි ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාවය ඇති දෙයක් සුවදයක දෙයක් ලෙස සලකන්නේ. ඒක ආශ්‍රයෙන් තමයි ලෝකයේ අර සැප වින්දනය කරන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් ඒ ගැන ප්‍රකාශ කරනවා, අතීතයේ යම්තාක් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් මෙන්න මේ පියරූප සාතරූප හැටියට සලකන දෙය. මේ කියන ආයතන හය, මින් එකක් හෝ සියල්ලම හෝ මේවා සැප වශයෙන් සැලකුවානම්, නිත්‍ය වශයෙන් සැලකුවා නම්, ආත්ම වශයෙන් සැලකුවා නම්, නිරෝගී බවක් ආරෝගයක් ලෙස සැලකුවා නම්, ක්‍ෂේම කියලා කියන ආරක්‍ෂා සහිත දෙයක් ලෙස සැලකුවා නම් ඒ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒ හේතූකොට ගෙන අර ඇලීම්වලට අනුවුණා. ඒ නිසා පියරූප, සාතරූප හැටියට සලකා ගත්ත දෙය, ඒ ආකල්පය නිසා ඒ අය තණ්ඩාව වැඩුවා. ඒ තුළින් තණ්ඩාව වැඩෙනවා නම් ඒ ආකල්පය තුළින්, ඒ තණ්ඩාව නිසා උපධි වැඩුණා. තණ්ඩාව නිසා උපාදනය උපාදනයෙන් අල්ලා ගත්තු ටික තමයි හිතේ තැන්පත් වෙලා උපධි හැටියට වැඩුණේ. යම් ඒ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෙක් උපධින් වැඩුවා නම් ඒ වැඩුවේ දුකක්.

එතකොට මෙතන හිතාගන්න තියෙන්නේ අර ආකල්පය නිසා අර පියරූප, සාතරූප දේ නිත්‍ය හැටියට, සැප හැටියට, නිරෝගී බවක් හැටියට, ආරක්‍ෂා සහිත දෙයක් හැටියට, ආත්මය හැටියට සැලකීම

නිසා තණතාව වැඩුණා. තණතාව නිසා උපධි වැඩුණා. උපධි නිසා දුක වැඩුණා. ඒ දුක වැඩුණ නිසා ඒ අය කවදවත් සංසාරයෙන් මිදුණේ නැහැ. ජාති, ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෙමනස්ස කියන දුක්ඛකන්දරාවෙන් මිදුණේ නැහැ. ඒ අතීතයේ ඒ වගේමයි අනාගතයේත් යම්තාක් මේ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒ ආකල්පය ගත්ත නම් මේ කියාපු පියරූප, සාතරූප පිළිබඳව අර නිත්‍ය හැටියට, සැප හැටියට, ආත්ම හැටියට, නීරෝගී බවක් හැටියට, ආරක්‍ෂා සහිත හැටියට ඒ අය තණතාව වැඩුවා. තණතාව වැඩීමෙන් උපධි වැඩුණා. උපධිවලින් දුක වැඩුණා. දුක වැඩීම තුළින් සසරට සිරවෙලා සිටියා, අර විදියේ දුක් කන්දරාවක් විදීමින්.

ඊළඟට ඒකට තව නිදර්ශනයකුත් උපමාවකුත්. ඔන්න මහණෙනි, යම්කිසි මත්පැන් භාජනයක් තියෙනවා බොහොම සුවඳවත්, වණ්චත්, රසවත් හැබැයි විෂ යොදලයි තියෙන්නේ. දැඩි ශ්‍රීෂ්ම කාලයේ පිපාසිත ක්ලාන්ත මනුෂ්‍යයෙක් එතෙත්ට එනවා. එතෙත්ට ආවහම අර එතන ඉන්න අය කියනවා 'මෙන්න තියෙනවා හොඳ වණ්චත්. සුවඳවත්, රසවත් පානයක්. හැබැයි පොඩි අඩුපාඩුවකට තියෙන්නේ ඒකෙ විෂ යොදල තියෙනවා. කැමතිනම් බොන්න. බොනකොට හරි රසයි සුවඳයි. බොහොම ලස්සන පානයක්. නමුත් බිච්චහම එක්කෝ මැරෙනවා. නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට පත් වෙනවා. ඉතින් අර මනුෂ්‍යයා වැඩිදුර හිතන්නේ නැතිව පිපාසිත නිසා ක්ලාන්ත නිසා අරක බොනවා. බිච්චහම එක්කෝ මරණයට පත්වෙනවා. නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට පත්වෙනවා. ඔන්න ඕකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර පළවෙනි ආකල්පය පිළිබඳ දක්වන උපමාව.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට අනිත් පැත්ත දක්වනවා. අර කියාපු පියරූප, සාතරූප දේවල් පිළිබඳව. අතීතයේ යම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒවා පිළිබඳ ආකල්පය වෙනස් කර ගත්තා නම්, ඒවා අනිත්‍ය හැටියට, (ඉස්සෙල්ලා ගත්තේ නිත්‍ය හැටියටනේ) දුක් හැටියට, අනාත්ම හැටියට, රෝගයක් හැටියට, භයක් හැටියට සලකනවා නම් ඒ අය ඒ නිසා තණතාව ප්‍රභාණය කළා. ඒ පියරූප, සාතරූප දේ පිළිබඳව දෙවෙනි ආකල්පයයි. ඒ මොකක්ද- ඒවා අනිත්‍ය වශයෙන් සැලකුවා. දුක් වශයෙන් සැලකුවා. අනාත්ම වශයෙන් සැලකුවා. රෝගයක් ලෙඩක් හැටියට සැලකුවා. භයක් හැටියට සැලකුවා. අන්ත එබඳු ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් තණතාව නැති කරගත්තා. තණතාව නැති වන විට උපධි නැති උණා. උපධි නැති වන විට දුක නැති කර ගත්තා. ඒ අය ජාති ජරා මරණ ආදී ඒ දුක්වලින් මිදුණා. මේ කියනකොට දැන් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් අර පියරූප, සාතරූප ආදී වචන මෙතන යොදන්නේ අපි මේ ඇස, කණ, නාසය කියන ඒවටමයි කියල.

මන්න ඊළඟට ඒකට කියන උපමාව. අර වගේම විෂ බඳුනක් තියෙනවා. අර වගේම පිපාස වූ ක්ලාන්ත වූ මනුෂ්‍යයෙක් එතනට එනවා. මිනිස්සු මහුට කියනවා මේ වණිවත්, සුවදවත්, රසවත් පානයක්. හැබැයි බිච්චට පස්සේ මෙන්න මෙහෙම දෙයක් වෙනවා. ඒ තැනැත්තා නුවණින් කල්පනා කරලා මගේ පිපාසය නම් මට සංසිඳුවා ගන්න පුළුවන්. වතුර ටිකක් හරි මෝරු ටිකක් හරි වෙන යම්කිසි පානයකින් හරි (එතන පැරණි පාන වගී කීපයක නම් සඳහන් වෙනවා) ඒකෙන් මට මේ පිපාසය සංසිඳුවාගන්න පුළුවන්. මේක බිච්චොත් මට මේ විනාශය වෙනවා කියලා ඒක ප්‍රතිකෂේප කරනවා. ඒ ආකල්පය ගැනයි මේ කියන්නේ. ඒ විදියේ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒ ආකල්පය තුළින් අර පියරූප, සාතරූප දේ ප්‍රතිකෂේප කරනවා. ඒ තුළින් දුකෙන් මිදෙනවා.

මේක ඉතාම ගැඹුරු සූත්‍රයක්. දැන් මෙතන මේ ‘සමමසන’ කියන වචනය අපි තව ටිකක් ඇතට විමසුවොත්, දැන් විදගීනා යෝගියාට භාවනා ආවායථීවරු කියන්නේ ‘සංඝකාර සමමගීනය’ කරන්න කියල. සමමගීනය කියන වචනය අපි යම් යම් අවස්ථාවල සංසඤ්‍යා කළා, පරාමගීනය කියන වචනයත් එක්ක. පරාමගීනය කියන වචනය බොහෝ විට සඳහන් වන්නේ දෘෂ්ඨි ආදිය පිළිබඳවයි. අන්‍ය ආගමිකයින් බොහෝ විට මතුවිටින් බලලා යම්කිසි දෘෂ්ඨියක් දැඩිව අරගෙන ‘ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං’ මේකම ඇත්තයි වෙන එකක් බොරුය කියලා දැඩිව අරගෙන ග්‍රහණය කරලා, උපාදන වශයෙන් අල්ලාගෙන ඒක තුළම හිරවෙලා ඉදිරියට යන්න බැරි තත්ත්වයට පත්වෙනවා. නමුත් ධර්මයේ තියෙන්නේ පරාමගීනය නොවෙයි. සමමගීනයයි. එතන උපමාවක් ආශ්‍රයෙන් තව ඇතට ගියොත් මෙහෙමයි කියන්න වෙන්නේ. අර පරාමගීනය ගැන කියන අවස්ථාවල්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය සංස්කාරවලට දෙන උපමාව හුඟක් දුරට විග්‍රහ කරන්න පුළුවන්.

මේ පින්වතුන් අහල තියෙනව සංඝකාරඝනධය කෙසෙල් කඳකට උපමා කරන බව. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සඳහන් කරල තියෙනව මේ සංඝකාරඝනධය කෙසෙල් කඳකට උපමා කරන්නේ මොකද කියන එක. මේකයි යම් පුරුෂයෙක් කැලේකට ඇතුල්වෙලා මේ කෙසෙල් ගස් දැක්කමම මොකක්ද හිතෙන්නේ. හරයක් ඇති දෙයක් කියල ඒක උඩනුත් යටිනුත් කපල කරගහගෙන ඇවිල්ල ගෙදර ගෙනල්ල බලනකොට මේකෙ එලයක්වත් නැහැ. හරයක් කොයින්ද යන අවබෝධයට එනවා. ඉතින් අපි ටිකකට හිතමු මෙන්න මේ කෙහෙල් කඳ ගෙදර ගේන්න කරදර වෙන්නෙත් නැතිව

එතෙන්දීම අර පට්ඨා ටික එහෙ මෙහෙ කරලා හිමිහිට අතගාලා බැලුවයි කියලා. අර කෙහෙල් කදේ පතුරු එකක් අහක් කරනකොට තව පතුරක්. ඒක අහක් කරනකොට තව පතුරක්. පතුරු ගොඩක් විතරයි. එතන හරයක් ඵලයක් මොකවත් නැහැ. අන්න ඒ අවබෝධයට යන ක්‍රමය තමයි සමමභීනය කියල කියන්නේ. සිරුවෙන් අතගාලා බැලීම වගේ දෙයක්. දැඩිව අල්ලගෙන ග්‍රහණය කරලා කරගහගෙන යාම වගේ දෙයක් තමයි පරාමභීනය කියන්නේ. සමමභීනය කියන්නේ හෙමින් අතගාලා පිරික්සලා බලනවා.

එතකොට මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්තරා සමමභීනය කියල කිව්වේ ඒකයි. අර පියරූප, සාතරූප තැනට යන්නේ හෙමිහිට අර අවබෝධය තුළින්. මේ දුක්ඛකැරුව කොහෙන්ද ඇතිවන්නේ. මේ ජරා, මරණ, දුක කොහෙන්ද ඇතිවෙන්නේ. ඒ ගැන හිතල බලනකොට මෙන් නියෙනවා උපධි. ඒක යට තණකාව. ඔය විදියට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගිහිල්ල ඔන්න පියරූප, සාතරූප ඒ විදියට අල්ල ගන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ යෝගාවචරයාටම ඉඩදීල තියෙනවා, සමමභීනය තුළින් තමාට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න. නමුත් එතන ආකල්පය පිළිබඳ විශාල වෙනසක් තියෙනවා. ඒකයි ඔය ධර්මයේ නොයෙකුත් සඤ්ඤ වශයෙන් දක්වෙන්නේ. අනිත්‍ය සඤ්ඤ, දුක්ඛ සඤ්ඤ, අනත්‍ය සඤ්ඤ, ආදීනව සඤ්ඤ ඔය විදියට. ලෝකයේ තිබෙන අර ලෝකයා කරන ආරාධනාව, පියරූප සාතරූප දේවල් පිළිබඳව. ඒක ප්‍රතික්‍ෂේප කරනට තරම් ශක්තියක් ඇති කරගනට නම් ධර්මානුකූලව විශේෂ සඤ්ඤාවල් දියුණු කරගනට ඕනෙ. ලෝකයා තුළ තිබෙන්නේ අර මිරිගුව පස්සේ දුවන ඒ සත්ත්වයා - මුවාගේ තිබුණා වාගේ අවිද්‍යාව නිසා, තණකාව නිසා, පිපාසය නිසා ඇති කරගත්තු විපරිත සඤ්ඤ ගොඩක්. ඒ තමයි මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහල තියෙන 'විපලොස' නමින් සඳහන් වෙන්නේ. විපලොස ධර්ම හතරයි. 'අනිච්ච නිච්ච සඤ්ඤාව'. අනිත්‍ය දේ කෙරෙහි නිත්‍ය සඤ්ඤාවක් ඇති කර ගන්නවා. 'දුක්ඛ සුඛ සඤ්ඤාව' දුක් සහිත දේ කෙරෙහි සුඛ සඤ්ඤාවක් ඇති කර ගන්නවා. දැන් සුභවාසාව වින්දේ දුක. නමුත් අන්තිමට සුඛ සඤ්ඤාවක් ඇති කර ගන්නා. ඊළඟට අශුභ දේ සුභ හැටියට ශුභ සඤ්ඤාවක් ඇති කර ගන්නවා. අනාත්‍ය වූ දේ ආත්‍ය හැටියට තමාගේ හැටියට සලකනවා. ඔය විපරිත සඤ්ඤ, විපලොස නමින් ධර්මයේ හඳුන්වනවා.

එතකොට අපට එයින් හිතාගන්න පුළුවන් අප වැඩිය යුත්තේ උත්සහවත්ව, (ලෝකයා ආරාධනා කරන නමුත්) අපි නුවණින් කල්පනා කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ඉඟියට අනුව නිරන්තරයෙන්ම වැඩිමට උත්සහ කළ යුත්තේ අන්න අර කියාපු ධර්මානුකූල සඤ්ඤාවලයි. ඒක තවදුරටත් දක්වනවා 'සමමසන විධි' වශයෙන්.

විශේෂයෙන් භාවනාවට අදාළ ධර්මයේම සඳහන් වන්නේ එකොළොස් ආකාර සමමසන විධියක්. අනිච්චතො, රොගතො, ගණ්ඨතො, සලලතො, අඝතො, ආබාධතො, පරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො වශයෙන් එකොළහක් දක්වනවා. මේ තො, තො කියලා කියන්නේ පාලි භාෂාවේ යමක් යම් ආකාරයකින් බලනවා කියන එක. අනිච්චතො - බැලුවහම නම් බැලූ බැල්මට නම් නිත්‍යයි. නමුත් අනිත්‍ය වශයෙන් බලනවා. මොකද ඇත්ත වශයෙන් මේක අනිත්‍ය නිසා. පිටට පෙනෙන ආකාරයෙන් නොවෙයි. ඒකෙන් අනතරා සමමසන කියලා කිව්වේ. ඇතුළට බැහැලා බලනවා. සමහරවිට ලෝකයා පිළිගන්න විදියට නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මතු කරලා දීපු ආකාරයට 'අනිච්චතො' අනිත්‍ය වශයෙන් දකිනවා. ඊළඟට දුක් වශයෙන් දකිනවා. දුක්විතො. රෝග වශයෙන් දකිනවා. රොගතො. ගඩක් හැටියට දකිනවා. ගණ්ඨතො. සලලතො - උලක් හැටියට, අඝතො - මහා ව්‍යසනයක් හැටියට, ආබාධතො - ලෙඩක් හැටියට, පරතො - වෙන කෙනෙකුට අයිති දෙයක් හැටියට, පලොකතො - බිඳිලා යන දෙයක් හැටියට, සුඤ්ඤතො - ශුන්‍ය දෙයක් හැටියට, අනත්තතො - අනාත්ම දෙයක් හැටියට. ඔන්න ඔය විදියට ඒ ධර්මයේ දැක්වෙන සමමසන විධි.

ඔවායේ යම් කිසි ප්‍රායෝගික අගයක් අනුවයි ඔය විදියට දක්වලා තියෙන්නේ. දැන් කාලේ අනිත්‍යතාව තුළින් සැපයක් ලැබිය හැකි බවට බොහෝදෙනා තකී කරනවා. ඇයි අනිත්‍යතාව නිසානේ ලෙඩක් තිබුණා, වේදනාවක් තිබුණා, ඒක නැති උණා. සුඤ්ඤතාව අවිච්චර දුක් වින්ද නමුත් ඒක විඳල ඉවර උන නිසා මේ කපාවම අල්ලලා ඒක කියන්න පුළුවන් තකී කාරයෙකුට. ඒ හත් අවුරුදු හත් දවසක් අවිච්චර දුක් වින්දට මොකද සුඤ්ඤතාව අර තරම් සතුටු උණානේ. සුඤ්ඤතාව ගැන තකීයට ගත්තොත් ඒ විදිහටම කියන්නයි වෙන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා දුන්නා අර තරම් දුක් විඳලත් ඒක අවිද්‍යාව තුළින් අමතක කරලා අර දරු සෙනෙහස තුළින් නැවතත් ප්‍රමාදයට වැටුණා. එහෙමයි අපට ගන්න තියෙන්නේ. මේ කාලයේ බොහෝ දෙනෙක් වේදනාවක් තිබිලා ඒක නැති උනහම සැප නිසා කියනවා අනිත්‍යතාව කොහොමද දුක් කියන්නේ කියලා. ඔන්න ඔය විදියට තකීනුකුලව ගන්නා වැරදි විපරීත දෘෂ්ටිත් ලෝකයේ බල පවත්වනවා.

අපි ඒ අවස්ථාවේ කල්පනා කරන්න ඕනේ තමන්ගේ පරමාථීය මොකක්ද සසරට බැඳීමද? මිදීමද? කිළිටි වීමද? පිරිසිදු වීමද? ඒ ටික තමන්ට අයිතියි. එහෙම තමන්ගේ පරමාථීය මතුකරගන්නා නම් ඊට

අදාළව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන ටිකයි අපට ගන්නට තිබෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ නියම වෛද්‍යවරයෙක් හැටියට පෙන්වුම් කරනවා. ලෙඩ වෙන හේතූන්, ලෙඩ සුව කර ගන්නා ආකාරයත් පෙන්වුම් කරනවා. නියම වෛද්‍යවරයෙකුට නම් රෝගයත්, රෝග නිදනය - රෝගය හැදෙන්න හේතූනුත් මේ මේ ආකාරයේ කියල ඒවගේම ඒක සුව කිරීමේ විකිත්සාව ගැනත් අවබෝධයක් ඇතිව සිටීම, මේ පින්වතුන් දන්නවා අත්‍යාවශ්‍ය දේවල්. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේක රෝගයක් බව පෙන්වා දී එය ඇතිවන ආකාරය ධර්මානුකූලව පෙන්වා දුන්නා. නැත්නම් කියන්න තිබුණනේ කවුරුවත් කිව්වට මේක එහෙම පිටින්ම දුකක් කියලා. බලන්න කොයි තරම් මධ්‍යස්ථ විදියටද බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ. ආරම්භයේදී ප්‍රකාශ කළ කොටසින් කියවුණා මේක තනිකරම දුක් සහිත දෙයක් නම් ලෝකයා මේකෙ ඇලෙන්නේ නැහැ කියලා. මේකෙ සැප සහිත කොටසකුත් තියෙනවා. නමුත් කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. 'අපාසාද දුබාකාමා' ආශවාද පකෂය ටිකයි. දුක් සහිත කොටස වැඩියි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සංසාරයේ දීඝී කාලයක් කරන ලද පර්යේෂණ තුළින් තමයි මේක තේරුම් ගත්තේ. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, මහණෙනි, මම මේ සංසාරයේ දීඝී කාලයක් ආශවාද පිළිබඳ පර්යේෂණයක් කළා. ආශවාද පිළිබඳ පර්යේෂණයෙන් යමක් දැනගන්න තියෙනවානම් ඒ පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵලත් මා ළඟ තියෙනවා. ඊළඟට මම මේ ආදීනව දැනගෙන ඒ ගැනත් පර්යේෂණයක් කළා. ඒ පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵලත් මා ළඟ තියෙනවා. ඊළඟට මම නිසාරණය සොයා ගෙන ගියා. ඒ නිසාරණයට මම පැමිණියා. ඒ විදියට තමයි වෛද්‍යවරයෙකු වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මේ හැම තත්ත්වයක් පිළිබඳව පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇතිව. මේ පින්වතුන් නොයෙකුත් ආයතනවල රැකියාවල් කරනවා ඇති. ඒ කොයි ආයතනවලටත් වැඩිය මේ ආයතන හය තමයි හැම දෙනාටම ප්‍රිය. සාතරූප. මේ ආයතන හය ආශ්‍රයෙනුයි මේ ලෝකයේ යම් කෙනෙක් සැප විඳිනවානම් ඒ තත්ත්වය විඳින්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා ඒවා පියරූප, සාතරූප තමයි. ප්‍රිය සභාවයක්, සැප සභාවයක්, සුවදයක සභාවයක් තිබෙනවා. නමුත් මෙතනමයි දුකක් තිබෙන්නේ. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ සැප වේදනාව පවතින තෙක් සැපයි. වෙනස් උනහම දුකයි. දුක් වේදනාව පවතින තෙක් දුකයි. වෙනස් උනහම සැපයි. නොදුක් නොසුව කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාව පවතිනකම් ඒ බව දන්නෙත් නැහැ ඇතැම් අය. එතන අවිද්‍යාව. ඒ වගේම ඒක ශාන්ත නමුත් අනිත්‍යයි. සාමාන්‍ය ලෝකයාට

නොදුක් නොසුව කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාව ගැන අවබෝධයක් නැහැ. යෝගාවචර පින්වතායි ඒ පැත්ත ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මතුකරගන්නේ. සැපක් දුකක් අතර සි සෝ පැදිල්ලකුයි මේ ලෝකයා කරන්නේ.

ඒ නිසාමයි මේ පඤ්චස්කන්ධය ගැන ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ මේ රූපයේ තිබෙන ආශවාද පක්‍ෂය මොකක්ද? මේ රූපය උපකාර කරගෙන යම් සැපක් සොම්නසක් ඇතිවෙනවා නම් ඒක තමයි රූපයේ ආශවාද පක්‍ෂය. ඊළඟට පෙන්නුම් කරනවා ආදීනව පක්‍ෂය කුමක්ද කියලා. මේ රූපයේ තිබෙන 'විපරිණාම, අඤ්ඤාතාභාව' කියල කියන වෙනස්වන අනෙක් සාරූපයකට හැරෙන තමන්ට ඕනෑ හැටියකට තියාගන්න බැරි, ඒ ගතිය තමයි මේකෙ තියෙන ආදීනව පක්‍ෂය. ඊළඟට මේකෙ 'නිසසරණය' කියල කියන්නේ මොකක්ද. දිවිනසා ගැනීම නොවේ. මේ රූපය පිළිබඳ තිබෙන ඡන්ද්‍රාගය කියල කියන ඇල්ම නැති කිරීමයි. මේ පිළිබඳව තියෙන ඇල්ම නිසයි අර ආකල්ප තිබෙන්නේ. එතකොට ඒ ඇල්ම නැති කරන අවස්ථාවයි නිවන කියන්නේ. 'ඡන්ද්‍රාග පහානං' එයයි නිසසරණය. අන්න ඒක ඉලක්ක කරගත් පින්වතා තමයි අර කියපු සමමභීන ක්‍රම උපකාර කරගෙන අවබෝධය කරා යන්නේ. නිරන්තරයෙන්ම ලෝකයා ආරාධනා කරන්නේ අනිත් පැත්තටයි. නමුත් මේක වණිවත් තමයි. පානය රසවත් තමයි. සුවඳවත් තමයි. නමුත් විෂ තියෙනවා. පොච් අඩුපාඩුවකට තියෙන්නේ විෂ තියෙනවා. ඕකයි වෙලා තියෙන්නේ.

ඉතින් කොහොමහරි ඔය ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල සංඝයා වහන්සේලාට ඉතාමත් සංවේගය ඇතිවන විදියට දේශනා කරපු සූත්‍රයක් මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති. මහ පුදුමයි. ඒක කියනකොට හරියට දන් ගෙයක් ගිනි ගන්නකොට අසල්වාසීන්ට කැගහලා කියනව වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'වක්ඛුං භිකෙඛව ආදිත්තං' ඇහැ ගිනි අරගෙන. 'රූපං ආදිත්තං' රූපත් ගිනි අරගෙන. 'වක්ඛු විඤ්ඤාණං ආදිත්තං' ඇසත් රූපත් නිසා ඇතිවන විඤ්ඤාණයත් ගිනි අරගෙන. ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණය නිසා ඇතිවන ස්පර්ශයත් ගිනි අරගෙන. ඒ ස්පර්ශය නිසා ඇතිවන වේදනාවත් ගිනි අරගෙන. ගිනි නිවන හමුදව ගෙන්වන ප්‍රකාශයක් වගේ. ඒ සමහර සූත්‍ර තියෙනවා ඒ විදියට. නිවන සෙව්වට මොකද මේවා ගිනි ගන්න බව සාමාන්‍ය ලෝකයාට අවබෝධයක් නැහැ. මේවා තුළිනුයි නිවන සොයන්නේ. නිවීම බලපොරොත්තු වෙන කෙනාට බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙනවා සමමභීන විධියක්. මේ අර ලෝකයා කියන ආකාරයට දැඩිව ග්‍රහණය කරලා කරගහගෙන යාම නොවේ. නුවණින් පිරික්සා බලනවා. පිරික්සා බලලා ආශවාද ආදීනව පක්‍ෂ සංසන්දනය

කරල බලලා, කිරල බලලා ආශවාද පක්ෂය අඩුනම් ආදීනව පක්ෂය වැඩිනම් ඊළඟට ඒක තුළින් සිත කිලිටි වීමක් වෙනවා නම් ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. සිත පිරිසිදු වීමක් වෙනවා නම් එතනයි දක්වන්නේ අර ධර්මතාව. අර ඇලීම තුළින් බැඳීමක් ඇති වෙනවා. බැඳීම තුළින් කිලිටි වීමක්.

ඊළඟට අනිත් පැත්තට පෙන්නුම් කරන්නේ. එතන දක්වනවා වැදගත් වචනයක් 'නිබ්බදව'. 'නිබ්බද' කියන පාලි වචනයේ තේරුම කළකිරීම. ලෝකයාට තිබෙන අප්‍රසන්න අප්‍රිය වචනය තමයි 'කළකිරීම' කියන එක. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක මතුකර දක්වන්නේ මක් නිසාද? ඒ සසර කළකිරීම තුළින් තමයි නොඇල්ම එන්නේ. නිබ්බද, විරාග. සසර කළකිරීම තුළින් නොඇල්ම එන්නේ. නොඇල්ම තුළින් පිරිසිදු වීම එන්නේ. එතකොට අපි බලාපොරොත්තු වන්නේ පිරිසිදු වීම නම් අපි අවශ්‍යයෙන්ම අන්න අර නොඇල්ම ඇතිවන ආකල්පයක් ඇතිකර ගන්න ඕනේ. නොඇල්ම ඇතිවන ආකල්පයක් ඇතිකර ගන්න නම් අර කියපු සමමඳීන විධිය අපි නිරන්තරයෙන් උපයෝගී කරගන්න ඕනෙ. මොකද හිතේ ස්වභාවය යමකට හිත නිරන්තරයෙන් නැඹුරු කරනවා නම් ඒ පැත්තට ඇදීලා යාමයි. යම්කිසි ගලක හෝ ගහක වැක්කෙරෙන වතුර හරි කාලයක් යනකොට එතන ගලේ උනත් පාරක් සිටිනවා වගේ. සිතීවිලි ධාරාව කාලයක් තිස්සේ ඒ පැත්තට නැඹුරු වීම තුළින් කෙනෙක් විමුක්තියට නැඹුරු වෙනවා. අපි කිසිවක් දන්නේ නැහැ අපි අතීත සංසාරයේ ගත කරන ලද ජීවිත ගැන. නමුත් මේ විදියේ කටයුතු වලට සහභාගිවන පින්වතුන් සිතා ගන්න ඕන, සිත ධෛර්යවින් කරගන්න ඕන. මේ කෝටි ප්‍රකෝටි සංඛ්‍යාත ජනකාය අතරින් මේ විදියේ චිත්තන පරම්පරාවකටවත් නැඹුරු වෙන්න අපිට පින් ලැබුණේ ඔන්න ඔය අතීත සංසාරයේ අර කියාපු සක්කුඤ්චල් යම් යම් ප්‍රමාණවලට වඩන්න ඇතියි කියල. ඒ ශක්තිය තමා තුළ තිබෙනවයි කියල අවබෝධයක් ඇතිකර ගන්න ඕනෙ. හිත දුච්ච වෙන අවස්ථාවල නමුත් මේක උත්සහයෙන් කළ යුත්තක්. මොකද අර කිව්ව ලෝකයාගේ පෙළඹවීම් පැත්ත ඉතාමත්ම ප්‍රබලයි. විශේෂයෙන්ම මේ යුගයේ භෞතික පැත්තට නැඹුරු වන යුගයක ඒ පැත්තෙන් ආරාධනා වැඩියි, මේ විෂ පානය කරන්න කියලා.

නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕනෙ, ධර්මානුකූලව අර කියාපු සමමඳීන විධි ආශ්‍රයෙන්. නිවන ගැන කථා කරන අවස්ථාවලදී අපි නිවීම කියන වචනය නිරන්තරයෙන් පාවිච්චි කළාට ඒ වචනය එක්ක තියෙන නියම ගැඹුරු අර්ථය බොහෝ දෙනා කල්පනා කරන්නේ නැහැ. නිවන ගැන කථාකරන අවස්ථාවලදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ගින්නේ උපමාවෙන් දක්වුවේ මුළු මහත් සංසාර ගමනම තනිකර ගින්නක්

හැටියට දක්වලා තියෙනවා. ඒ කාරණය ගැන අපි කලින් අවස්ථාවකත් පෙන්වුම් කළ පරිදි මුළු මහත් දුක්කික්කරණය ගැන අපේ අතීත සිංහල කවියෙක් දක්වල තියෙන්නේ.

දරුස ගිනි ඇවිළුණු කල	නිබඳේ
ගිනිමිස දරයයි යන නම	නොයෙදේ
එමලෙස එක්කොට වදහළ	මුනිඳේ
දුක මිස කයෙකයි යන නම	නොයෙදේ

දර ගොඩක් ගිනි ගත්තට පස්සේ ගිනි ජාලා මැද ඒක තුළ දරක් සොයාගන්න බැහැ. අර තියෙන්නේ දර මිටියයි කියල කියන්න බැහැනේ. 'ගිනි මිස දරයයි යන නම නොයෙදේ'. ඒකට ගිනි කියල කියනව මිසක් දර කියල කියන්න බැහැ. 'එම ලෙස එක්කොට වදහළ මුණිඳේ' 'දුක මිස කයෙකයි යන නම නොයෙදේ' බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දඹ්බයට අනුව අපි මේ කයයි කියල කියන එකට තනිකර දුක්කික්කරණය කියලයි කියන්නේ.

මේ දුක්කික්කරණය ගැන අපි කවුරුත් කියනවා. පළවෙනි ආයථී සත්‍යය නම් මට තේරුණා. දෙවෙනි එකත් ටිකක් තේරුණා. තුන්වෙනි එකත් මම පොත පතින් ඉගෙන ගත්තා. හතරවෙනි එක තමයි මට තේරෙන්නේ නැත්තේ කියලා. එහෙමත් කියන කට්ටිය ඉන්නවා. පළවෙනි එක කොහෙත්ම තේරිලා නැහැ. ඒක තේරුණා නම් හතරවෙනි එක දක්වාම පාස්. මොකද එක දෙපාර්තමේන්තුවක් වෙන්නර ගන්නවා. 'මේ අපි දෙන්න ඉන්න තැන විතරයි සැප, අනිත් හරිය දුක'. මේ අපේ දරුමල්ලන්, තියාපු තැන්පතු ආදිය සුරක්ෂිතව තියෙන තාක් සැපයි. ඒකට පොඩ්ඩක් මොකක් හරි උන වෙලාවට තමයි දුක'. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේට ජේනවා ගැඹුරින්ම, මේක තුළ ඇතිකරගන්න - හිත ඇතුළේ ඇතිකරගන්න දුක්කික්කරණය. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ 'සංඛාරා පරමා දුක්ඛා', සංඝාරම එකම දුක් ගොඩක්. සංඝාර කියල ගැඹුරින් ගත්තොත් අර හිත තුළ ඇතිවන චේතනා ශක්තීන්, ආශාවන්, බලාපොරොත්තු හැම එකක්ම. දූන් අපි කියමු මහා ධනස්කන්ධයක් හිමි කෝටිපතියෙක් කියල හිතාගන්න. ඒ තැනැත්තා සැපෙන්ද ඉන්නේ. රැයක් ගත කරන්නේ මොන තරම් බයෙන්ද? ඒ තැන්පතුවලට මොනවා වේවිද? ඒ බැංකුවලට මොනවා වේවිද? හෙට දවස කොයි විදියට වෙයිද? අර කියාපු ආර්ථික උද්ධමන ආදී විපර්යාස ආදී දේ වලින් මට මොනවා වේවිද? ඔන්න ඔය විදියේ දුක් කන්දරාවක් මැදයි ඉන්නේ. නමුත් ඒක තේරෙන්නේ නැහැ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'සංඛාරා පරමා දුක්ඛා'. සංඝාරම දුක් ගොඩක්. ඒ සිතිවිලි රාශියම දුක් ගොඩක්.

එතකොට ඒ සංඝකාර උඩයි මේ විඤ්ඤාණය පවතින්නේ. අපි මේ විඤ්ඤාණය කියන එක ඒකඝන තනිකර දෙයක් කියල හිතා ගන්නවා. නමුත් එක අවස්ථාවක මේ ප්‍රශ්නයම නැගුවා ආනන්ද සාමීන් වහන්සේගෙන් උදයි කියන සාමීන් වහන්සේ. ආනන්ද සාමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'ඇවැත්නි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කය අනාත්මයි කියන ප්‍රකාශය නම් මට තේරෙනවා. විඤ්ඤාණය අනාත්මයි කියලා අපි කොහොමද තේරුම් ගන්නේ. ඒක මට තේරුම් කරල දෙන්න' කිව්වහම ඔන්න ආනන්ද හාමුදුරුවෝ ප්‍රකාශ කරනවා, මේ විඤ්ඤාණය කියන එකත් හය ආකාරයි. අපි හිතාගන්න ඕන තනිකර දෙයක් නොවෙයි. ඇසත්, රූපයත් නිසයි ඇස පිළිබඳ විඤ්ඤාණය. කනත් ශබ්දයත් නිසයි කණ පිළිබඳ විඤ්ඤාණය. කණ තිබුණු පලියට විඤ්ඤාණයක් එතන නැහැ. රූපය අතන තිබුණු පලියට විඤ්ඤාණයක් එතන නැහැ. පටිච්ච සමුප්පාද කියල කියන්නේ එයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා ඇසත් රූපයත් එක්වුණ තැන මනසිකාරයත් ඒකට තියෙන ඇල්ම ආදියත් එකතු වන අවස්ථාවේ තමයි වක්කු විඤ්ඤාණය පැන නගින්නේ. නමුත් අපි ගිනි පෙට්ටිය තුළ ගින්දර තියෙනවා කියලා හිතාගන්නවා වගේ මෝඩ අදහසක්. එතන ගිනි පෙට්ටිය තියෙන බව ඇත්ත. නමුත් ගිනි කුරෙවත් ගිනි පෙට්ටියේ පිටපැත්තේවත් නැහැ ගින්න. එකට අතුල්ලපු අවස්ථාවෙයි ගින්න පැන නගින්නේ. ඒවගේ ඇසත් රූපයත් එකතු වූ තැන වක්කු විඤ්ඤාණය. ඒ වගේමයි කනත් ශබ්දයත් එකතු වූ තැනයි සෝත විඤ්ඤාණය. නමුත් විඤ්ඤාණය මගෙයි කියලයි හිතාගන්නේ. ඒ තරම් ශීඝ්‍රයෙන් කරකැවෙන නිසා, හිතාගන්න බැරි තරම් වේගයෙන් කරකැවෙන නිසා, උපමාවක් දෙන්න බැරිතරම් වේගයෙන් කරකැවෙන නිසා ලෝකයා හිතා ගන්නවා විඤ්ඤාණය මගේ ආත්මය කියල.

රූපය ආත්මය නොවන බව හිතාගන්න පුළුවන්. වේදනාවත් නැතිවන බව හිතාගන්න පුළුවන්. නමුත් අන්තිමට අල්ල ගන්නේ විඤ්ඤාණයයි. ධ්‍යානලාභීන් පවා එතනයි ගිහිල්ල එරුනේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා වෙන එකක් තබා මනෝ විඤ්ඤාණය පවා මනසත් මනසට අරමුණු වන දෙයත්, අරමුණු වන දේ කොයි හෝ වේවා, කුමක් හෝ වේවා, ඒ දෙක එකතු වෙලයි මනෝ විඤ්ඤාණය පැන නගින්නේ. නමුත් කොයි තරම් වේගයෙන් ඒක සිද්ධ වෙනවද කිව්වොත් මේ මගේ විඤ්ඤාණය වෙනස් වෙන්නේ නැහැ කියලා හිතෙනවා.

ඒක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ 'විඤ්ඤාණ සෝත' නමින් හඳුන්වන්නේ. ගංගාවක් ගලා බසින්නා වාගේ දීඝී කාලයක් සංසාරයේ

මේ සත්ත්වයාගේ විඤ්ඤාණය එක එකක් අල්ලාගෙන - ගංගාවක් ගලා බසින විට ගල් පර්වත ආදිය පෙරළාගෙන, ගල් යටින් අරහෙන් මෙහෙන් ඇදිල යනවනේ. අන්න ඒ වගේ අවිද්‍යාවෙන්, තණ්හාවෙන් වේගය උඩ මේ ගත්තු දෘෂ්ටිය - වැරදි නිත්‍ය සඤ්ඤාව උඩ අර විඤ්ඤාණයත් ඒ ඒ අරමුණු අල්ලමින් ඉතාමත්ම වේගයෙන් ඇදිලා යනවා. ඒ ඇල්ලීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් උපමාවක් දෙනවා. වේගයෙන් කැලේක ගහෙන් ගහට පනින වඳුරෙක් හිතන්නේ නැහැනේ මම මේ අත්ත අල්ලනවා කියල. නමුත් කොහොම හරි වේගයෙන් - උඟට පුරුද්ද කොයි තරම් ද කියතොත් බිම වැටෙන්නේ නැහැ අල්ල අල්ල යනවා. ඒ වගේම තමයි විඤ්ඤාණයත් අරමුණ අල්ලගෙන යනවා, බොහොම ශීඝ්‍රයෙන්. ඔන්න ඔය ටිකයි, ඔය රහස හෙළි කරගන්න එකයි යෝගාවචර පින්වතාට කරගන්න තියෙන්නේ. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න එකයි.

ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීමට මනසිකාර කියන මෙනෙහි කිරීම කරන්නට වෙනවා ක්‍රමානුකූලව. ආනන්ද හාමුදුරුවෝ කියන ආකාරයට මේ කොතනකවත් අන්තිමට විඤ්ඤාණයේවත් ආත්ම ස්වභාවයක් නැහැ. මොකද විඤ්ඤාණය පවතින්නේත් සංසාර උඩයි. ඇසත් රූපයත් ආදී දේවල් එකතු කරල සකස් කරගත්තු දෙයක්. ඒ අවස්ථාව යම් කෙනෙකුට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙනකොට ඒක තුළින්ම විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙනවා. එතකොට නොදැනීම තුළිනුයි, අවිද්‍යාව නිසයි යම් සකස් කිරීමක් ඇති වෙනවා නම් ඒ සකස් කිරීම නිසා අපි විඤ්ඤාණය කියල ගත්තු දෙයක් තිබෙනවා. යම් අවස්ථාවක සංසාර සංසිදෙනවා නම්, ඒ අවස්ථාවේම විඤ්ඤාණයත් නිරුද්ධ වෙනවා. විඤ්ඤාණයත් දූවෙන තත්ත්වයක් නම් සම්පූර්ණ නිවීම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වීම විඤ්ඤාණයත් නිවුණු අවස්ථාවයි. එතනම තමයි භව නිරෝධයත්. 'භව නිරෝධො නිබ්බාණං' කියල කියන්නේ. භව නිරෝධය නිවනයි. ලෝකයේ සාමාන්‍යයෙන් භව තෘෂ්ණාව ඇති කෙනාට මේ ධර්මයට කිට්ටු වෙන්නවත් බැහැ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියපු විවෘත මනසකින් මේක දිහා බලනවා නම්, ඔය පතන්නේ සංසාර විමුක්තිය නම්, දුක කෙළවර කිරීම නම්, මේ දුක් ගින්න නිවීම නම්, අපට ඔන්න ඔය ආකල්පය ගන්න වෙනවා. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයෙහුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙයයි පෙන්නුම් කරන්නේ ඒ යෝගාවචර පින්වතා ඒ අවබෝධය ගැඹුරට යන විට යම් අවස්ථාවක තේරුම් ගන්නවා මේ විඤ්ඤාණයත් හේතු ප්‍රත්‍ය උඩයි තියෙන්නේ. ඒ අවබෝධයත් එක්කම මේ විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙනවා. එයම තමයි පරම ශාන්තිය හැටියට දක්වන්නේ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉතින් මේ කවුරුත් පින්වතුන් අද දවසේ වටිනා සීලයක් සමාදන් වෙලා - මේ ශාසනික ගමන ආරම්භ වෙන්නේ සීලයෙන්. ඒ වටිනා සීලයක පිහිටලා තම තමන්ට හුරු පුරුදු භාවනාවක යෙදුණා. අද දවසේ මේ ධර්ම දේශනාවක් විශේෂයෙන් විදගීනාවට නැඹුරු එකක්. ඉතින් ඒකත් උපකාර කරගෙන තම තමන් යන සංසාර ගමන මෙතෙන්දීම කෙළවර කරගන්න පුළුවන් නම් ඒ තරමට උත්සහවත්ත වෙන්න ඕනෙ. සීල සමාදනය, සිල් පිරිසට දන් දීම ආදී ඒ අමතර කුසල් හැම එකකින්මත් ඒ වගේම බණ භාවනා ආදියෙන් ලබා ගන්න යම් සමාධි ශක්තියක් මේ ධර්ම දේශනාව තුළින් උරාගත්තු යම් කිසි විදගීනා ශක්තියක් තියෙනවා නම් එයත් උපකාර කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් ශාසන පරිභානියට කලින් සෙස්වාන්, සකෘදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදය තුළින් උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසීමට මේ සියලු කුසල් හේතු වාසනා වේවා!

අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමති නම් අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා, තමන්ගේ ඥාති මිත්‍ර ඇතුළු සියලු දෙනාම, කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එහෙම ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

63 වන ඡේදනය

63 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 137)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

ආරොග්‍ය පරමා ලාභා - නිබ්බානං පරමං සුඛං
අධ්‍යංගිකො ච මග්ගානං බෙමං අමතගාමීනං

- මජ්ඣිම නිකාය, මාගන්දිය සූත්‍රය

සැදහවත් පින්වතුනි,

චතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීම දහම් ඇස පහළ වීමක් හා සමානයි. ඒ දහම් ඇස පහළවීම, ජාත්‍යන්තරයකට, උපතින්ම අන්ධ වූවෙකුට ඇස් ලැබීම වගෙයි. අන්ධව උපන් කෙනෙකුට යම් අවස්ථාවක ඇස් පෙනෙන්න පටන් ගත්තා ද, ඒ අවස්ථාවේ ඒ තැනැත්තා තුළ යම්කිසි විශාල විතර විප්ලවයක් සිදුවූයේ වෙනවා. අන්ත ඒ සමාන විතර විප්ලවයක් දහම් ඇස පහළ වීමෙන් සිදුවූයේ වන බව තිලෝගුරු බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයාට ප්‍රකාශකොට වදලා.

ඒ කාරණය මාගන්දිය පරිබ්‍රාජකයාට තේරුම්කර දෙන අවස්ථාවේ වදල උදන ගාථාවක් තමයි අද අපි මාතෘකාව වශයෙන් තැබුවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක කුරු රට කම්මාසදම්ම කියන නියම් ගමේ භාරදාජගොතන කියන බ්‍රාහ්මණයාගේ ගිනිහල්ගෙයි වැඩවාසය කලා, තණ ඇතිරියක් යහන හැටියට පාවිච්චි කරමින්. ඒ භාරදාජගොතන බ්‍රාහ්මණයා බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි යම්කිසි ප්‍රසාදයක් ඇති තැනැත්තෙක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක දවසක් කම්මාසදම්ම නියම්ගමට උදෑසන පිණ්ඩපාතයේ වැඩලා, පිණ්ඩපාතය වළඳලා වන ළඟැබකට ඇතුළු වූණා. ඒ දිවාවිහාරය කියන දවල් කාලයේ විවේක සුවයෙන් භාවනාවෙන් වැඩ සිටීම සඳහා, ගසක් මුලට වැඩියා. ඒ අවස්ථාවෙහි ඒ අතරතුර මාගන්දිය නම් පරිබ්‍රාජකයෙක් ව්‍යායාම වශයෙන් තැනින් තැන ඇවිදීමින් භාරදාජගොතන බ්‍රාහ්මණයාගේ ගිනිහල්ගෙට පැමිණියා. ගිණිහල්ගෙයි අර තණ ඇතිරිය දකලා භාරදාජගොතන බ්‍රාහ්මණයාට කියනවා ‘භවත් භාරදාජ, කාටද මේ තණ ඇතිරියක් පනවලා තියෙන්නේ? මේක ශ්‍රමණයෙකුට පනවපු තණ ඇතිරියක් වගෙයි.’ එහෙම කිව්වාම භාරදාජගොතන බ්‍රාහ්මණයා කියනවා, ‘භවත් මාගන්දිය ශාකා කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වුණු ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් සිටිනවා. උන්වහන්සේ පිළිබඳව ‘ඉතිපිසො භගවා අරහං සමමා සමබුද්ධො’ ආදී වශයෙන්, නවගුණයෙන් යුක්ත කීර්තිරාවයක් පැතිරලා තිබෙනවා.

උන්වහන්සේ සඳහායි මේ තණ ඇතිරිය පනවලා තියෙන්නේ, යහන හැටියට.' එතකොට මාගන්ධිය කියනවා, 'භවත් භාරදොප්, අපි මේ නොදැකිය යුත්තක් අපට දකින්න ලැබුණේ. ඒ භූතභූ ශ්‍රමණ ගෞතමන්ට පනවපු යහනක් දැකීම, නොදැකිය යුත්තක්.' කියලා. තිග්‍රහ වශයෙන් 'භූතභූ' යන වචනය යෙදුවේ. ඒ වචනයේ තේරුම භවය නැතිකරන, විනාශ කරන වෘද්ධිය, සංවර්ධනය විනාශ කරන කෙනෙක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ නම යොදලා තිබුණා මේ පරිබ්‍රාජකයෝ. භාරදොප්ගොතන බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'මාගන්ධිය, කට රැකගන්න, මාගන්ධිය, කට රැකගන්න. ඒ භවත් ගෞතමයන් කෙරෙහි ඉතාමත් ප්‍රසාදයට පත්වුණු බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතයන්, ගෘහපති පණ්ඩිතයන්, ශ්‍රමණ පණ්ඩිතයන්, ඤාණිය පණ්ඩිතයන් විශාල පිරිසක් උන්වහන්සේගේ ධර්මයෙහි හික්මිලා තියෙනවා. ඒක නිසා එහෙම කියන්න එපා' කියලා. නමුත් මාගන්ධිය නැවතත් කියනවා, 'ශ්‍රමණ ගෞතමයන් මුණට මුණගැහුනත්, මම මේක කියනවා, ශ්‍රමණ ගෞතමයන් භූතභූ කියලා. එතකොට භාරදොප්ගොතන බ්‍රාහ්මණයා කියනවා, 'හොඳයි ඔබ අකමැති නැත්නම් මම ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ට ඔබ මෙහෙම කිව්ව බව කියන්නම්' කියලා. 'හා කමක් නැහැ කියන්න' කියා මාගන්ධිය පැවසුවා.

මේ කතා සල්ලාපය, බුදුරජාණන් වහන්සේ විවේකයෙන් වැඩසිටි අවස්ථාවේ උන්වහන්සේට දිවකණින් අසන්නට ලැබුණා. ඊළඟට එද ඒ හැන්දෑවේ, උන්වහන්සේ භාවනාවෙන් නැගිටලා නැවතත් අර භාරදොප්ගොතන බ්‍රාහ්මණයාගේ තණ ඇතිරිය තිබූ ගිනිහල්ගෙට ඇවිල්ලා වැඩඋන්නා. භාරදොප්ගොතන බ්‍රාහ්මණයාත් එතනට ඇවිත් පිළිසඳර කතා කරනකොට, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහැව්වා, 'භාරදොප්, මේ තණ ඇතිරිය ගැන යම්කිසි කතාබහක් ඇතිවුණාද ඔබත් මාගන්ධිය පරිබ්‍රාජකයන් අතර?' ඒ ඇහැව්ව හැටිය භාරදොප් බ්‍රාහ්මණයාගේ ඇඟ කිළිපොළා ගියා. ලොමු ඩැහැගැන්මක් ඇතිවුණා. 'මම භවත් ගෞතමයන්ට මේක කියන්නයි හිටියේ. දැන් ඉතින් අමුතුවෙන් කියන්නත් අවස්ථාව නැතිවුණා.' කියලා.

ඒ එක්කම වාගේ මාගන්ධිය පරිබ්‍රාජකයාත් හැන්දෑවේ ඒ විදියට ඇවිදගෙන මෙතනට ආවා. ඔන්න ඊළඟට ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ වාඩිවෙලා කතා සල්ලාපයේ යෙදෙමින් ඉන්න අතරේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'මාගන්ධිය, මේ ඇස රූපයත් කෙරෙහි ඇලුම්කරනවා. රූපයත් දැක සතුටු වෙනවා. මේ ඇස තථාගතයන් වහන්සේ තුළ දමනය කරලා රැකගෙන සිටින්නේ, සංවර කරලා තිබෙන්නේ. ඇස සංවර කිරීම පිළිබඳ ධර්මයක් දේශනා කරන්නේ. ඇස සංවර කරලා ඇතුළත සංසිඳුවාගත් සිතින් තථාගතයන් වහන්සේ වාසය කරන්නේ, ඒ ගැන මොකක්ද කියන්න තියෙන්නේ?' එතකොට

කියනවා, 'මට ඒ ගැන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නැහැ.' කියලා. ඊළඟට ඒවගේම කණ පිළිබඳව, කණ ශබ්දයන්ට කැමතියි. ශබ්දයන්ට ඇළුම් කරනවා. ඒ ශබ්දයන් කෙරෙහි ඇළුම් කියන එක සංවර කිරීම පිළිබඳවයි තථාගතයන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ. ඒ විදියට මනස පිළිබඳවත් ප්‍රකාශ කරනවා. මනස ධර්මයන් පිළිබඳව කැමතියි. සිතුවිලි පිළිබඳව කැමතියි. ඒවාත් දමනය කරලා සංවර කිරීම පිළිබඳවයි තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. ඒකටද මේ භූතභූ කියන්නේ? කියලා ඇහුවා. මාගන්ධිය පරිබ්‍රාජකයා කියනවා, 'ඔව් ඒකට තමයි. ඒ මොකද අපේ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා ඒ සංවර කිරීම කියන එක වාද්ධිය, සංවධානය නැතිකරන දෙයක් කියලා. ඒකයි අපි එහෙම කියන්නේ.' එතකොට බුදුරජාණන්වහන්සේ කියනවා, 'මාගන්ධිය යම්කිසි කෙනෙක් ඇස සංවර කරලා ඇතුළත සංසිදුණු සිතින් වාසය කරනවානම්, ආධ්‍යාතම ශාන්තිය ලබාගෙන, ඒ ගැන විරුද්ධව යමක් කියන්න තියෙනවාද?' කියලා. 'ඒ ගැන මට විරෝධයක් කියන්න නැහැ' කියනවා.

කළින් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා කියලා කිව්වාට මොකද ඒ අවසානව පිළිගන්න සිද්ධ වෙනවා ඇස සංවර කරගෙන ඇතුළත සංසිදුණු සිතින් වාසය කරනවානම්, ඒ වගේම අනෙකුත් ඉන්ද්‍රියයන් පිළිබඳව, ඒ ගැන කියන්න දෙයක් නැහැ කියලා. මන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා තමන් වහන්සේගේ අතීත ගිහි ජීවිතය පිළිබඳව. 'මාගන්ධිය, මමත් ගිහි ජීවිතයේ මනරම් පිය මනාප රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, සුඛී කියන දේවල් වලින් සනතර්පනය වෙමින් ජීවිතය ගෙව්වා. මට තිබුණා ප්‍රාසාද තුනක්. වස්සාන සෘතුව සඳහා එක ප්‍රාසාදයක්, නේමන්න සෘතුව සඳහා වෙන ප්‍රාසාදයක්, ගිම්හාන සෘතුව සඳහා තවත් ප්‍රාසාදයක්. වස්සාන සෘතුවේ භාරමාසය තනිකර සත්‍රිත්ගෙන්ම සමන්විත වාදන කණ්ඩායමකින් සතුටු වෙමින් මම පහළ මාලයටවත් බහින්නේ නැතුව ඒ තරම් සතුටු වෙමින් සැප සම්පත් විඳිමින් සිටියා. පසු කාලයක ඒ කාමයන්ගේ හටගැන්මත්, ගෙවියාමත්, ඒවායේ ආස්වාද පක්‍ෂයත්, ආදීනව පක්‍ෂයත් නිසරණ කියන ඒවායින් හික්මමත්, කියන සමුදය, අත්භම, අසාද, ආදීනව, නිසරණ යන මේ කාරණා පහ හරිහැටි අවබෝධ කරගෙන, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, සුඛී යන ඒවාට තියෙන ඇල්ම, තණ්හාව නැති කරලා ඇතුළත සංසිදුණු සිතින්ම මම වාසය කරනවා.'

ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'යම්කිසි ගෘහපතියෙක් සිටිනවා බොහොම ධනවත් කෙනෙක්. පංචකාම සම්පතතියෙන් සන්තර්පනය වෙමින්. යම් අවසාවක ඒ එක්කම කුසල් දහම් සම්පුණ්ණ කරලා සුවර්තයෙහි හැසිරිලා

තව්නිසාවෙහි නන්දන වනයෙහි අස්සරාවන් සහිතව කාම සම්පත් ලබනවා. එහෙම ලැබුවාට පස්සේ ඒ තැනැත්තා නැවතත් සාමාන්‍ය මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි සාමාන්‍ය ගෘහපතියන් විදින සම්පත් පිළිබඳව ඇල්මක් ඇතිකර ගන්නවාද? එතකොට මාගන්ධිය කියනවා, 'නෑ. මොකද? මිනිස් සම්පත්වලට වඩා ඒ දිව්‍ය සම්පත් අතිශයින්ම උතුම්.' අන්ත එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'අන්ත ඒ වගේ තමයි පංචකාම සම්පත්තිය ගැන ආසාවන් අත්හැර ඇතුළත සංසිදුවාගෙන ඒ කාමයන්ගෙනුත් අකුසල ධර්මයන්ගෙනුත් වෙන්වූ යම් සුවයක් මම ලබනවා නම් දිව්‍ය සැපයටත් වඩා උතුම්, මම ඒ පංචකාම සම්පත්තිය විදින අය දකලා ඊෂ්ඨාවක් ඇති කර ගන්නේ නෑ. ඒවා පිළිබඳ ඇල්මක් ඇතිකර ගන්නේ නැහැ.' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

ඊළඟට උපමාවක් දෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ, 'මාගන්ධිය, යම් කිසි කුෂට රෝගියෙක් ඉන්නවා ශරීරය පුරාම වණ හැදිලා ඒවා පැසවලා, ඒවාගේම පණුවොත් කනවා, ඒ තුවාල. මේ තැනැත්තා ගිනිවළක් ළඟ අගුරු වළක් ළඟ ඒ තුවාලවල කබොලු කසමින් තවමත් සිටිනවා. ඒ තැනැත්තාගේ නෑ හිත මිතුරන් ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක් ගන්වලා මේ කුෂට රෝගියාට පිළියම් කරනවා. ඒ ප්‍රතිකම් කළාට පස්සේ ඔහු සුවයට පත් වෙනවා, නිරෝගී වෙනවා. නිරෝගී වුණාට පස්සේ මේ තැනැත්තාට දකින්න ලැබෙනවා වෙනත් කුෂට රෝගියෙක් අර විදියටම අගුරු කබලක් ළඟ තමන්ගේ තුවාල කසමින් සිටිනවා. ඒ තැනැත්තා පිළිබඳවත් ඒ බෙහෙත් පිළිබඳවත්, දැන් මේ සුව වූ තැනැත්තාට ආසාවක් ඊෂ්ඨාවක් ඇති වෙනවාද?' මාගන්ධිය පරිබ්‍රාජකයාගෙන් ඇසුවා. එතකොට මාගන්ධිය කියනවා. 'නැත භවත් ගෞතමය. රෝගය ඇති කල්හි බෙහෙත්වලින් වැඩක් වෙන්නේ. දැන් මේ නිරෝගී පුද්ගලයාට බෙහෙත් හෝ ඒ සත්කාර ආදිය තේරුමක් නැහැ.' අන්ත ඒ වාගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'ඒ පංචකාම සම්පත්තිය පිළිබඳ ඇල්ම මම අත්හැරලා ඉන්න අවස්ථාවේ ඒ පංචකාම සම්පත්තිය විදින කෙනෙකු දකලා මට ඊෂ්ඨාවක් ඇල්මක් ඇතිවෙන්නේ නෑ. අර කුෂට රෝගියාට සුව වුණාට පස්සේ, තවත් කුෂට රෝගියකු දිහා බලලා කුෂටය සඳහා කරන සත්කාර, ගන්න බෙහෙත් තැවිලි ආදිය ගැන ඇල්මක් ඇතිවෙන්නේ නෑ' කියලා.

මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන උපමාව ඉතා ගැඹුරුයි. ගැඹුරු අර්ථයක් කාවද්දන්තයී මේ උපමාව දෙන්නේ. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් ඒ කුෂට රෝගියා පිළිබඳවම උපමාවක් දක්වනවා. යම්කිසි කෙනෙක් ඒ විදියට කුෂට රෝගයක් තිබිලා සුව වුණා. සුව වුණාට පස්සේ ශක්තිමත් පුරුෂයන් දෙන්නෙක් අර තැනැත්තාගේ අත් දෙකෙන් අල්ලාගෙන ඇදගෙන යනවා අගුරු

වළක් ළඟට. මොකක්ද මාගන්ධිය හිතන්නේ? ඒ තැනැත්තා කය ඒ අතට මේ අතට නවනවා නේද ඒකෙන් බේරෙන්න, අඟුරු වළක් ළඟට ඇදගෙන යනකොට? මොකද එහෙම කරන්නේ? එතකොට මාගන්ධිය කියනවා. 'ඒ අඟුරුවල ගින්න ආදිය ශරීරයට දුක් සහනය ගෙනදෙන දෙයක්. ඒවා දැවිලි තැවිලි ඇතිකරන දෙයක් ගින්න කියන්නේ. ඒකයි එහෙම කය නවන්නේ.' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'දැන් පමණක්ද ඒ ගින්න දැවිලි තැවිලි ඇති කරන්නේ? කලිනුත් එහෙමද?' එතකොට මාගන්ධිය කියනවා, 'දැනුත් කලිනුත් ගින්න කියන එක දැවිලි තැවිලි ඇතිකරන දෙයක්. නමුත් කුෂට රෝගියා තමන්ගේ කුෂට රෝගය නිසා ශරීරයේ ඇති වූ විපරීත තත්ත්වය නිසා, අර ගින්න පිළිබඳව සැපය කියන විපරීත සංකල්පවත් ඇතිකර ගෙන තියෙනවා. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'මේ පංචකාමයන්ම සම්පූර්ණයෙන්ම දැවිලි තැවිලි සමූහයක්. ඒවායින් විපරීත තත්ත්වයට පත්වුණු ශරීර ඇති සත්ත්වයන්, ඒ දුක්සම්පත් ඇති ඒ කාමයන් සැප හැටියට සලකනවා. අන්න එතකොට අර අඟුරු වළේ උපමාවත්, කුෂට රෝගියාගේ උපමාවත් සම්බන්ධ කරන්නේ. ඒ පංචකාම සම්පත්තිය මහා දැවිලි තැවිලි ඇති කරන දේවල්. නමුත් සාමාන්‍ය ලෝකයා ඒ විපරීත සංකල්ප නිසා ඒවා දැවිලි තැවිලි ඇති කරන බව තේරුම්ගන්නේ නැහැ. හරියට කුෂට රෝගියෙකුට අර අඟුරු වල ප්‍රියමනාප වගේ. නමුත් සුව වුණාට පසුව පෙනෙනවා මේවායේ දැවිලි තැවිලි ස්වභාවය.'

ඒ උපමා වලින්, සාමාන්‍ය ලෝකයා උසස් හැටියට සලකන පංචකාම සම්පත්තිය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා විපරීත තත්ත්වයක් හැටියට. ඒවායින් මිදීමම නිරෝගී තත්ත්වයක් හැටියට. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා තවදුරටත් ඒ කුෂට රෝගියාගේ උපමාවම අරගෙන යම් කුෂට රෝගියෙක් ගිනි වල ළඟ, අඟුරු වල ළඟ ඒ විදියට ශරීරයේ වණමුඛ කසමින් ඉන්නවානම්, තවමින් ඉන්නවානම්, ඒ කසන්න කසන්න, තවන්න තවන්න, ඒ වණමුඛ වඩ වඩාත් අපිරිසිදු වෙනවා, දුගඳු වෙනවා, පැසවෙනවා. නමුත් ඒ තැනැත්තා යම්කිසි ආශ්වාද මාත්‍රයක් ලබනවා අර තැවිල්ල මගින්. අන්න ඒ වගේ මේ පංචකාම සම්පත්තිය සම්පූර්ණයෙන්ම දැවිලි තැවිලි සමූහයක්. නමුත් ලෝකයාගේ අවිද්‍යාව නිසා, නොදැනුම්කම නිසා ඒවායින් යම්කිසි ආශ්වාද මාත්‍රයක් ලබනවා පංචකාමයන් අනුව.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා මාගන්ධියගෙන්, 'ඔබ දැකලා තියෙනවාද යම්කිසි රජකෙනෙක් හෝ රාජමහාමාත්‍යයෙක් හෝ පස්කම්සැප විඳින අතරේ සන්සුන් සිතින් ආධ්‍යාත්මික ශාන්තිය ලබාගෙන සිටිය බවක්, දැන් සිටින බවක් හෝ අනාගතයේ සිටින බවක් ඔබ දැකලා හෝ අහලා තියෙනවාද?' මාගන්ධිය කියනවා තමන් දැකලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නැ කියලා. 'බොහොම හොඳයි. මමත් එහෙම කෙනෙක් දැකලා නැහැ. නමුත් යම්කිසි ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් පංචකාම සම්පත්තියෙන් සිත මුදගෙන ආධ්‍යාත්මික ශාන්තිය ඇතිකරගන්නා නම් එසේ වන්නේ ඒවායේ පරිලාභ ආදිය තේරුම්ගෙන කාමයන්ගේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත්, ආඥාද පක්‍ෂයත් ආදීනව පක්‍ෂයත් නිසාරණ පක්‍ෂයත් අවබෝධ කරගෙන, ඒවායින් ඉවත් කරගත් අවසායවෙයි' කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. ඒ අවසායවේ තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර උදන ගාථාව වදලේ.

ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා - නිබ්බානං පරමං සුඛං
අධ්‍යංගිකො ච මග්ගානං - ඛෙමං අමතගාමීනං

ලාභයත් අතර ඉහළම ලාභය ආරෝග්‍යයයි, නිරෝගී බවයි. සැප අතර ඉහළම සැපය නිවනයි. අමාත්‍ය කරා යන මාගී අතරින් අංග අටේ ආර්යාණ්ඩංගික මාගීය ඛෙමං ක්‍ෂෙමයයි. ආරක්‍ෂා සහිතයි.

මේ ගාථාව වදලූ හැටියේ මාග්‍යධර්ම පරිබ්‍රාජකයා කියනවා, අර මුල් පද දෙක ගැන හිතලා 'ආරෝග්‍ය පරමාලාභා - නිබ්බානං පරමං සුඛං' භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ සුභාෂිතයක් මේ ප්‍රකාශ කලේ. අපි කලින් අහලා තියෙනවා අපේ පරිබ්‍රාජක පුච්චාචාර්යයන් මේ මුල් පද දෙක ප්‍රකාශ කර තියෙනවා. මේක හරියට සැසඳෙනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මයත් එක්ක. අපේ ධර්මය, අපේ ආචාර්යවරු, අපේ ධර්මයේ, මේ මුල් පද දෙක කියලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, මොකක්ද ඔබේ ආචාර්ය මතයට අනුව අදහස් කරන ආරෝග්‍යය, නිවන? එහෙම ඇහැවීම මාග්‍යධර්ම පරිබ්‍රාජකයා තම අතපය පිරිමදින්න පටන් ගන්නා. 'හවත් ගෝතම, මේක තමයි ආරෝග්‍ය, මේක තමයි නිවන. දැන් මට කිසිම රෝගයක් නැහැ. මම බොහොම නිරෝගීව ඉන්නෙ. මට කිසිම ආබාධයක් නැහැ.' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'මාග්‍යධර්මය, ඔබට ආර්ය ඇස නැති නිසා, ඔබ මේ 'රෝගභූත' - එතනදී වචන කිහිපයක් සඳහන් වෙනවා. මේ ශරීරය තනිකර රෝගයක්, තනිකර ගඩක්, තනිකර කටුවක්, තනිකර ව්‍යසනයක්, තනිකර ආබාධයක් කියන අදහස දෙන පද පහක් සඳහන් වෙනවා. රෝගභූත, ගණ්ඩභූත, සලලභූත, අසභූත, ආබාධභූත වශයෙන් මේ තනිකර රෝගයක්, ආබාධයක් වන ශරීරයට නිරෝගීබව ආරෝග්‍යබව කියන්නේ, ඔබට ආර්ය ඇස නැති නිසයි.'

මන්න මෙනෙදී අපට හිතෙනවා ලෝකයා සාමාන්‍යයෙන් නිරෝගී බව යැයි සැලකෙන සංකල්පයට වඩා ඉහළ සංකල්පයක් මෙනෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරන්නේ. මුළු මහත් කයම රෝගයක්. ඒක බොහෝ විට මුළුමහත් ධර්මයේම සඳහන් වෙනවා. 'රොගනිධ්‍යං පහනගුරං' ආදී වශයෙන් සඳහන් වෙනවා. මේ ශරීරය

තනිකර රෝග කුඩුවක් හැටියට. නමුත් අපි මේ නිරෝගීකම පිළිබඳ ආරෝග්‍ය පිළිබඳ සංකල්පය තුළ දැඩිව එල්බගෙන ඉන්නවා. ආරෝග්‍ය උතුම් හැටියට මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ අදහස් කරන සංකල්පය ඊට වඩා විශිෂ්ටයි. අර පරිබ්‍රාජකයා කියන්නේ සාමාන්‍ය ලෞකික ආරෝග්‍ය සංකල්පයයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිබ්‍රාජකයාට කියන්නේ 'මේක නොවෙයි නියම ආරෝග්‍යය, නියම නිවන.' බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කාරණය ප්‍රකාශ කරන්න තමයි, අර ජාත්‍යන්ධයා පිළිබඳ උපමාව ඉදිරිපත් කරන්නේ. 'ඔන්න මාගන්ධිය, යම්කිසි කෙනෙක් ඉන්නවා උපතින්ම අන්ධයි. ඒ අන්ධ පුරුෂයාට කළුසුදු හඳුනාගන්නත් බැහැ. නිල් කහ රතු ආදී වණි පෙනෙන්නෙන් නැහැ. සම විසම තැන් පෙනෙන්නෙන් නැහැ. ඉර හඳ තාරකා පෙනෙන්නෙන් නැහැ. සම්පූර්ණයෙන්ම අන්ධයි. අර තැනැත්තාට යම්කිසි ඇස් ඇති කෙනෙක් කියනවා ඇහෙනවා, සුදු වසත්‍රය නිර්මලයි පිරිසිදුයි ඉතාමත් ප්‍රසන්න දෙයක් කියා. මේ තැනැත්තා සුදු වසත්‍රයක් සොයමින් හැසිරෙනවා. එතකොට කපටි මිනිහෙක් ඉතාමත් කිලිටි, තෙල්කුණු ගැටසුණු වසත්‍රයක් ගෙනත් මේ තැනැත්තා රවටනවා. 'මෙන්න තියෙනවා හොඳ නිර්මල සුදු වසත්‍රයක් කියලා. මේ තැනැත්තා ඒක පොරවාගෙන ප්‍රීති වාක්‍යක් ප්‍රකාශ කරනවා. 'ආ මම දැන් හොඳ පිරිසිදු සුදු වසත්‍රයක් පොරවාගෙන ඉන්නවා' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා මාගන්ධියගෙන් 'ඒ තැනැත්තා තමන් දැනගෙනද දකලද ඒ වසත්‍රය සුදුය නිර්මලය කියන්නේ. එහෙම නැත්නම් ඇස් ඇති තැනැත්තා කියනවා අහගෙනද?' මාගන්ධිය කියනවා, 'ඒ කෙනෙකුගේ කීම අහලා මිසක් ඒක පිරිසිදු නියම වසත්‍රයක් නොවෙයි.' 'අන්න ඒ වගේ මාගන්ධිය, මේ පරිබ්‍රාජකයන් අන්ධයි. ඔවුන්ට ඇස් නැහැ. ඔවුන්ගේ කියමනක් ඔබ මේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. මේ ශරීරය තනිකර ගඩක් ලෙඩක්. මේ විදියේ දෙයක් නමුත් ඒ තුළ ආරෝග්‍යයක් ඔබ දකිනවා' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනදී අර අන්ධයාගේ උපමාව ඉදිරිපත් කලා.

ඊළඟට තව දුරටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'යම් අවස්ථාවක අර අන්ධයාට වෛද්‍යවරයෙකු ගෙන්නලා නෑ හිතමිතුරන් බෙහෙත් කරලා අන්ධ බවින් මේ තැනැත්තා නැගී සිටිනවා. ඇස් පෙනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඒ තැනැත්තාට අර කලින් තමා වසත්‍රයෙන් ධවැට්ටු පුද්ගලයා පිළිබඳ සමහරවිට තරහකුත් ඇති වෙනවා. මෙතෙක් කල් මාව ධවැට්ටුවා නේද කිලිටි වසත්‍රයකින් කියලා.' අන්න ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ආර්ය ඇස' පහළුවුවහොත් යම් අවස්ථාවක ඔබට තේරෙනවා, මේ පංචඋපාදනසාක්‍ෂ්‍යයම, රූප, වේදනා, සංකෘත, සංඝාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ පහම තනිකර ගඩක් ලෙඩක් රෝගයක්, කටුවක්, ආබාධයක්

බව. එතකොට ආර්ය ඇස නැති නිසා තමයි මේ පංචඋපාදනසාක්ෂකය පිළිබඳ ආරෝග්‍ය සංකල්පයක් ඇතිකරගෙන තියෙන්නේ' කියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මාගන්ධියට ප්‍රකාශ කරනවා.

එතකොට මාගන්ධිය කියනවා, 'එහෙනම් භාග්‍යවතුන්වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මට දැන් ප්‍රසාදයක් ඇති වී තියෙනවා. මට මේ අර්ථ බවින් මිඳෙන්න ධර්මය දේශනා කරන්න. මට පෙනෙනවා ඔබ වහන්සේට පුළුවන් ඒ අර්ථ බවින් මුද්‍රා ගන්න' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'ඔන්න ජාත්‍යයයක් ඉන්නවා. යම්කිසි වෛද්‍යවරයෙක් ඇවිත් බෙහෙත් ප්‍රතිකාර කරනවා. නමුත් ඒ තැනැත්තාට ඇස් පහළ වෙන්නෙ නැහැ. ඒක වෛද්‍යවරයාට වෙහෙසක් විතරයි. ඒවාගෙ මම නුඹට ආර්ය සංකල්පය අනුව ආර්ය ඇස මොකක්ද නිවන මොකක්ද කියා කිව්වාම, ඔබ එය තේරුම් ගන්නේ නැත්නම් ඒක මට වෙහෙසක් විතරයි.' එතකොට නැවතත් ආයාචනා කරනවා මාගන්ධිය 'ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේට මේ අර්ථ බවින් මිඳෙන්න මට තේරුම් කර දෙන්න පුළුවන් කියා මට හිතෙනවා.' එතකොටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ, 'යම් අවස්ථාවක ඒ ඇස ඇතිකරගතහොත් ඔබ අල්ලාගෙන සිටින ඒ රූප, වේදනා, සංකෘතිය, සංකාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදනසාක්ෂකය පිළිබඳ කළකිරීමක් ඇති වෙනවා. මෙතෙක් කාලයක් තමන් රැවු පුද්ගලයා ගැන ද්වේශයක් ඇති කරගන්නා වගේ, මෙපමණ කාලයක් මගේ සිත විසින් 'ඉමිනා විතෙන්න' මේ සිත විසින් මාව රැවැට්ටුවා නේද?' සිතයි මෙන න වැරදි කාරයා හැටියට තියෙන්නේ. මෙන්න මේ කිළිටි වසන්තයක් පිරිසිදු වසන්තයක් හැටියට දැක්කා වගේ, මේ පංචඋපාදනසාක්ෂකය සුභ හැටියට, නිරෝගි හැටියට, හොඳ හැටියට, සුඛ හැටියට පෙන්වනුම්කරලා දුන්නා. එතකොට ඒ අවබෝධය ඇතිවීමට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මදේශනා කරන්නේ' කියලා.

එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, 'මේ ඇස ඇතිකරගන්න නම් නුඹ මේ ප්‍රතිපදාවේ යන්න ඕනෑ ඒ සඳහා සන්පුරුෂයන් ඇසුරු කරන්න. සන්පුරුෂයන් ඇසුරු කරන අවස්ථාවේදී ඔබට සද්ධර්මය අහන්න ලැබෙයි. සද්ධර්මය අහන්න ලැබුනහම ඊළඟට ඒ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාවේ යෙදෙන්න. ධර්මානුධර්මප්‍රතිපදාවේ යෙදෙනකොට ඔබට, මෙන්න යම් අවස්ථාවක මේ ආර්ය ඇස ඇතිකරගන්න පුළුවන්.' කියා ප්‍රකාශ කළාම බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් පැවිද්දක් උපසම්පදාවත් ඉල්ලා සිටිනවා මේ මාගන්ධිය පරිබ්‍රාජකයා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා, 'මේ ශාසනයේ යම් අන්‍ය තීර්ථකයෙකු පැවිද්ද හා උපසම්පදාව බලාපොරොත්තු වෙනවා නම්, ඒ තැනැත්තා භාරමාසයක පරිවාස කාලයක් ගතකරන්න තියෙනවා. ඒ පරිවාස කාලයෙන් පසුව සංඝයා වහන්සේලා කැමතිනම් පමණයි පැවිදි උපසම්පදාව දෙන්නේ'

කියා. නමුත් මට යම් යම් පුද්ගලයන් පිළිබඳ යම්කිසි විවිධත්වයක් වෙනසක් කරන්න ඉඩතියෙනවා' කියලා. මාගතිය බ්‍රාහ්මණයා කියනවා, 'භවත් ගෞතමයන් වහන්සේගේ ශාසනයේ එවැනි නීතියක් තියෙනවා නම් මම මාස හතරක් නොව අවුරුදු හතරක් පරිවාසය පුරන්නම්' කියා. කොහොම නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මාගතිය පරිබ්‍රාජකයාට පැවිදි උපසම්පදව දුන්නා. උපසම්පද වෙලා නොබෝ කලකින් දැඩිව චීර්යයයෙන් භාවනා කරලා මාගතිය පරිබ්‍රාජකයා, හික්කුචක් වශයෙන් අරහත්වයට පත්වුණු බවයි ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ.

එතකොට මේ දීපී විස්තරයක් සහිත කතාවෙන් අපට ගන්න තියෙන සාරය - බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන දක්වන අපි කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා 'ආරොග්‍ය පරමා ලාභා' කියන පදය. ඔතන ඊට වඩා ගැඹුරු සංකල්පයක් තිබෙන්නේ.

ආරොග්‍ය පරමා ලාභා - සංතුට්ඨි පරමං ධනං

ඔය විදියේ තැන්වලදී අපට කියවෙන්නේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ සංකල්පයයි, නිරෝගී බව පිළිබඳව. ලොකුම ලාභය ධනය වශයෙන්. මෙතන පෙන්නුම් කරන්නේ ලොකුම ලාභයත් ලොකුම සැපතත් නිවන හැටියටයි. එතකොට ඒ කියන්නේ පංචඋපාදනසංකර්මයෙන් මිදුණු අවස්ථාවයි. රෝගයක්වන ගඩක්වන උපාදනසංකර්මයෙන් මිදීම තමයි නිරෝගී බව. නිවන ඒ අර්ථයෙනුයි ලාභයක් වන්නේත් සැපයක් වන්නේත්. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ එක එක සංකර්මයන් දක්වලා තියෙනවා සම්මඪිතය කියන විදඹිනාවට අදාළ භාවනා කමීසානයක් වශයෙන් දීලා තියෙනවා පංචඋපාදනසංකර්මය පිළිබඳවම මෙන්න මේ විදියට හිතන්න කියලා, එකොළොස් ආකාරයකට.

- අනිච්චතො - අනිත්‍ය වශයෙන්
- දුක්ඛතො - දුක් වශයෙන්
- රොගතො - රෝගයක් වශයෙන්
- ගණ්ඨතො - ගඩක් වශයෙන්
- සලලතො - හුලක් වශයෙන්
- අසතො - ව්‍යසනයක් වශයෙන්
- ආබාධතො - ආබාධයක් වශයෙන්
- පරතො - තමන්ට අයිති නැති දෙයක් වශයෙන්
- පලොකතො - බිඳී යන දෙයක් වශයෙන්
- සුඤ්ඤතො - හිස් දෙයක් වශයෙන්
- අනත්තො - අනාත්ම වශයෙන්

අපි උපමාවක් වශයෙන් කල්පනා කරල බැලුවොත්, මාගන්ධිය සූත්‍රය ආශ්‍රයෙන්, දැන් අර කුෂට රෝගියා ගැන කිව්වා වාගේ ධර්මයේ සදහන් නොවුණත් අපි ටිකකට මේ විදියට හිතමු. කෙනෙකුගේ අතක පයක උලක් කටුවක් ඇතිලා තමන් දන්නේ නෑ ඇනුණු බව. නමුත් ඉදිමෙන්න පටන් ගන්නවා. සමහරවිට මේ තැනැත්තා හිතන්න පුළුවන් මා සනීපවෙන්න පටන් ගන්නවා කියා. නිරෝගී බවේ ලකුණක් හැටියටත් හිතන්න පුළුවන්. වෛද්‍යවරයෙකු ළඟට ගියාම මේක පරීක්ෂාකර බලනකොට තේරෙනවා මෙතන කටුවක් ඇතිලයි මේක වෙන්නේ. එතකොට කටුව ඇදලා දන්න ඕනෑ. එතකොටයි සුව වෙන්නේ.

ඒ උපමාව ආශ්‍රයෙන් අපි ටිකක් හිතලා බලමු. දැන් මේ බුදුරජාණන්වහන්සේ එක එක ඝනකයක්, පහසුවෙන් හිතාගන්න පුළුවන් රූපඝනකය. මොකද මේකට මෙන්න මේ විදියට අනිත්‍ය ආදී වශයෙන් බලන්න කියලා කියන්නේ. අනිච්චතො, මේක අනිත්‍ය දෙයක්. එතකොට මේ ශරීර කුඩුව අපට ඇති වුණේ මේකත් අර කිව්වා වගේ, අපි දැන් කටුවේ උපමාව කිව්වා වගේ ඉදිමුමක් තමා, ශරීරයේ ඇතිවුණු ඉදිමුම ශරීරයට පමණක් නොවෙයි ඔළුවටත් එනවා. ඒක තමයි ආරොග්‍යය, නිරෝගී බව, ආරෝග්‍යමදය කියලා එකක් තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අනිත් අයනම් රෝගීයි මම නිරෝගීයි. එය මත්වීමක්. එතකොට අර ඉදිමුම ශරීරයට පමණක් නොවෙයි. දැන් ශරීරය මහත් කරන්න නොයෙකුත් ඔය සකු ආහාර යොදලා, නොයෙකුත් විදියට ශරීරය මහත් කරන්න බොහෝදෙනා වෙහෙස වෙනවා. එහෙම මහත් කරගෙන, ඔන්න එතකොට ආරෝග්‍යමදය ඇතිකරගන්නවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ මේ කටුවක් ඇතිව්ව එකක් මේ මහත් වේගෙන යන්නේ. මොකක්ද කටුව? තණහා උල. තණහා උල.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන අනුත්තර - උත්තරීතර හිසඵ්වෙද්‍ය, ශල්‍ය වෛද්‍ය කියන පද බුදුරජාණන් වහන්සේම යොදා ගන්නවා, මක්නිසාද ශල්‍ය වෛද්‍යවරු ඒ විශේෂ උපකරණයන් මගින් ඇනුණ කටුව සොයාගෙන ඇදලා දනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ 'සතිය' උපකාර කරගෙන 'ප්‍රඥුව' උපකාර කරගෙන සත්කයින්ගේ හදවතේ ඇතිල තියෙන තණහා උල ඇදලා දන නිසා. එතකොට ඒ සකයින්ගේ හදවතේ ඇතිලා තියෙන තණහා උල නිසා ඇතිවෙලා තියෙන තුවාලයක් තමයි මේ 'රූපඝනකය'. එහෙම හිතාගන්නයි තියෙන්නේ. ඉතින් මේක - අන්න වෛද්‍යවරයා කියනවා, මේක අනිත්‍යයි. අර ඉදිමුම, මේක තමන්ට අයිති දේකුත් නොවෙයි. මේක යම්කිසි රෝග හේතුවක් නිසා ඇතිවුණු එකක්. ඔන්න අපි දැන් උත්සාහ

කරන්නේ අර කියාපු එකොලොස් ආකාරය අර්ථවත් කරගන්නයි, අපේ පමණින්.

අනිච්චතො - මේක අනිත්‍යයි. වෛද්‍යවරයා කියලා තියෙනවා මේක අනිත්‍යයි. අර තණ්හා උල ඇතිලා ඇතිවෙච්ච ඉදිමුමක් විතරයි.

දුකඛතො - මේක පැසවන්න පැසවන්න දුක් ගොඩක්.

රොගතො - මේක තනිකර ලෙඩක් රෝගයක් වශයෙන් බලන්න කියනවා.

ගණධතො - මේක ගඩුවක් පැසුණු තුවාලයක්.

සලලතො - මේක යට තියෙන්නේ උලක් එහෙම නැත්නම් කටුවක්.

අසතො - මේක මහ ව්‍යසනයක් කරදරයක්.

ආබාධතො - මේක ලෙඩක්.

පරතො - තමන්ට අයිති දෙයක් නොවෙයි උල නිසා ඇතිවුණු දෙයක්. මේක ඉදිමුමක්.

පලොකතො - මේක බිඳිලා යන දෙයක්. මේ පැසුණු තුවාලය කොයි වෙලාවක හරි පුපුරලා යනවා. අමු සොහොනෙහිදී හරි ඒක හොඳින් දකින්න පුළුවන් උද්ධමාතක, විනිලක අවස්ථාවේදී. මේ ශරීරය හුඟක්ම මහත්වෙන පුෂ්ටිමත් වෙන අවස්ථාව තමයි කෙනෙක් අන්තිම හුස්ම හෙළවට පස්සේ, දවස් කීපයක් යනකොට තමයි හොඳට පුෂ්ටිමත් ස්වරූපය දකින්න පුළුවන් වෙන්නෙ. නිල් පාටට එහෙම වෙලා පුපුරලා යනවා. අන්න පලොකතො. බිඳිලා යන දෙයක්.

සුඤ්ඤතො - මේක හිස් දෙයක්. මුකුත් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ, අන්තිමට.

අනත්තතො - ආත්මය කියලා, මමය මාගේය කියලා ගන්න කිසිදෙයක් නැහැ. ඇට ටික තැන තැන විසිරිලා තියෙනවා. අන්න අර පුපුරන එක,අනික් සතුන්ට ආහාර වෙනවා. දියවෙලා පොළවට එකතු වෙනවා. ධාතු හතරට එකතු වෙනවා. ඔන්න ශරීරයේ කතන්දරේ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට අපි අර උපමාව එකතු කර ගත්තොත් - ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා අවිද්‍යාවත් තෘෂ්ණාවත් නිසා තමයි, සත්ත්වයා සංසාරේ ගමන් කරන්නේ. එතකොට ඒ අවිද්‍යා කියන අර්ථය තුළ, නොදැනීම තුළ, ආර්ය ඇස නැතිවීම තුළ තෘෂ්ණාවෙන් මේ ශරීරයක් පනවනවා. තෘෂ්ණාව ප්‍රතින නොකළතාක් යම්කිසි තැනක ඒ කම්බක්කින් තුළින් ශරීරයක් ඇතිකරවනවා. ඔන්න ඒ ශරීරයේ කථාව. ඒ වගේමයි අනෙකුත් දේවල්. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ පංචඋපාදනසංකර්මය පිළිබඳව අන්ත අර එකොළොස් ආකාර සමමග්ගියක් දක්වනවා. අපට මේකට එකතු කරගන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මාගධිය සූත්‍රයේ දක්වූ ප්‍රධාන උපමා දෙක, ප්‍රධාන උපමා දෙක කුෂට රෝගියාගේ උපමාව. රෝගියා කියන්නේ එතකොට යථා තත්ත්වය නොවෙයි, එතන විපරීත තත්ත්වයක්. ඒ පුද්ගලයාගේ කය විපරීත නිසා තමයි අර දුක් වේදනා දෙන ගිනිඅඟුරුවල සැප වේදනා දෙන දෙයක් කියලා විපරීත සංකල්පවක් ඇති කළේ. ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ ශරීර කුඩුව ආශ්‍රය කරගෙන ලෝකයා පංචකාම සමපත්තිය ඔස්සේ දුවන්නේ. අන්ත අර කියාපු කාමයන් කවදත් තැවිලි දවිලි ස්වභාවය ඇති දේවල්. නමුත් සත්ත්වයාට එය වැටහෙන්නේ නැහැ. කුෂට රෝගියාගේ විපරීත සංකල්ප වාගේ දෙයක් කියලා.

ඊළඟට අර අර්ථයාගේ කතාවෙනුත් අපට පෙනෙනවා අර්ථයාට, කපටි පුද්ගලයා තෙල් කුණු තැවරුණු පැල්ලම් ගැහුණු වසායක් ගෙනත් දෙනවා මේක තමයි හොඳ සුදු පිරිසිදු වසාය කියලා. ඒ තැනැත්තා ඒක පෙරවා ගන්නවා. පෙරවාගෙන මග තොටේ යනවා. ඒ වාගේ තමයි මෙතෙක් කාලයක් සංසාරයේ සත්ත්වයා මේ පංචඋපාදනසංකර්මය කරගෙනගෙන ගියේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර තියෙන්නේ,

භාරා භවෙ පංචකකිකා
භාරාභාරො ච පුග්ගලො
භාරාධාරං දුඛං ලොකෙ
භාරනිකේපනං සුඛං

'භාරා භවෙ පංචකකිකා' මේ පංචඋපාදනසංකර්මයම බර ගොඩවල් පහක්. 'භාරාභාරො ච පුග්ගලො' මේ භාරය අරගෙන යන්නේ පුද්ගලයා, සමහර කෙනෙක් ආතමය හැටියට සලකනවා. ඒක වැරදියි. පුද්ගලයා කියන්නේ මෙන්න මේ නම් ඇති තැනැත්තා. මේ පංචසංකර්ම ගොඩකට යම්කිසි සමුහ්‍රිති නාමයක් දෙනවා. මේ පින්වතුන්ට ඉතින් අමුතුවෙන් කියන්න නිදහස අවශ්‍ය නැත. යම්කිසි නාමයක් දෙනවා. මේ පංචඋපාදනසංකර්මය ඒ පුද්ගලයා හැටියට

හඳුන්වනවා. පුද්ගලයා තමයි මේ ගොඩවල් පහ. 'භාරභාරො ච පුශ්‍යාලො' පුද්ගලයා තමයි මේ ගොඩවල් පහ දරාගෙන උස්සාගෙන යන්නේ.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'භාරාධාරං දුබං ලොකේ' මේ භාර පහ ඇදගෙන යාම, ඒවා ඇල්ලාගෙන සිටීම දුකක්. 'භාරනිකේපනං සුඛං' ඒ බර ගොඩවල් පහ අතහැරීම සැපක්. එතකොට එතන අර කියපු ආරෝග්‍යය වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ ශරීරය බෙහෙත් හේත් කරලා නිරෝගී කිරීම නොවෙයි. ඊට වඩා ගැඹුරු දෙයක් මෙතන තියෙනවා. අන්න අර පංචඋපාදනසංකර්මයම රෝගයක්, ගඩක්, උලක්, ව්‍යසනයක් නම් එය අතහැරිය අවසාව තමයි නියම ආරෝග්‍යයත්, නියම සැපයත්. ඒ අතහැරිය අවසාව කියන්නේ අන්න අර රහතන් වහන්සේලා ඵලසමාපත්ති අවසාවේ පංචඋපාදනසංකර්මයෙන් සිත මුදුගෙන - ඒවායින් සිත මුදුගෙන නිර්වානය යැයි අපි මේ කියන සංසිදීමේ සුවය 'අජකුතං චූපසන්න විතො' කියලා ආධ්‍යාත්මික ශාන්තිය වශයෙන් දැක්වෙන්නේ, අන්න අර බර ගොඩවල් පහ බිම තැබූ අවසාවයි. 'භාරනිකේපනං සුඛං' ඉතින් ඔය මාගීඵල අවසාවේදී ඇතැමුන්ට බර ගොඩක් බිම තැබුවා වාගෙයි. අතීතයෙන් ඔය ධර්ම කතාවල සඳහන් වෙන්නේ 'ඔහිතභාරො' 'අනුසාතසද්දො' 'පරිකඤ්චනව-සංයොජනො' ඔන්න ඔය විදියට රහතන් වහන්සේලා පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා. පංචසංකර්ම බර බිම බහා තැබුවා. ඒ වගේම භව සංයොජන භවයට බැඳී තියෙන භව කොකු අතින් පැත්තට හැරෙව්වා. 'භවසංයොජනො අනුසාත සද්දො' නියම තැනට පැමිණියා.

නිවන සැපයක් හැටියට දක්වන්නේ අවේදයිත හැටියට දක්වන්නේ මේ පංචඋපාදනසංකර්මයෙන් සිත මැත් කරගත්තු අවසාවයි. ඒකම තමයි දැන් ඔය තණතාව නැතිකළ අවසාව. තණතා පිපාසය ඇතිනාක් කල් තමයි සත්ත්වයා භවයෙන් භවයට සියුම් හෝ රළු හෝ රූපකායක් තනාගෙන මේ සංසාරේ ගමන් කරන්නේ, පංචකාම සම්පත්තිය විඳිමින්. මාග්‍යධර්ම පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ කාලයේ ඇතැම් බමුණන් ව්‍යවහාර කළ පරිදි 'උච්ඡද්වාදියා' ඒ වගේම 'භුනහු' කියා නිග්‍රහ කළා. භුනහු කියන වචනය යොදන්නේ ඒ භවය විනාශ කරන කියන අර්ථයෙන්. ඒ අය භවය - පැවැත්ම ලොකුවට ගන්න නිසා අර රූප, ශබ්ද ආදිය පිළිබඳ අසීමිතව ඒවා ඔස්සේ දිවිය යුතුයැයි කියන දෘෂ්ටියයි, ඒ අය අරගෙන තියෙන්නේ. ඒවා පිළිබඳ යම්කිසි පාලනයක් සංවරයක් කිරීම වැරද්දක් හැටියටයි ඒ අය සැලකුවේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අවසාවේ මාග්‍යධර්ම පෙත්වලා දුන්නා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොඨබබ ධර්ම, ඔය කියන ඉන්ද්‍රිය ආරම්භණ - ඒවා පිළිබඳව යම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සංවරයක් ඇතිකරගෙන, ඒවායින් සිත මුද්ගත්තු අවසාවේ තමයි නියම සංසිද්ධිම තියෙන්නේ.

පංචස්කන්ධය ගැන ප්‍රකාශ කරනකොට, බර ගොඩවල් පහ බිම තැබූ අවසාව නිවන හැටියට දක්වන්නා වගේ ඇතැම් අවසාවල නිවන සඳහන් වෙනවා, සලායතන නිරෝධ නමින්. මේ ආයතන භය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ ඇසත් රූපයත්, කණත් ශබ්දයත්, නැහැයත් ගඳ සුවඳත්, දිවත් රසත්, කයත් සංඝයත්, මනසත් ධර්ම කියලා කියන මේ දෙකක් අතර ගනුදෙනුවක් තියෙනවා, මේ ඉන්ද්‍රියත් අරමුණත් අතර මේ ගනුදෙනුව තුළින් තමයි තණ්හාව, උපාදාන, ආශාවල් වඩන්නේ. එතකොට යම් අවසාවක ඒවායේ අනිත්‍යතාව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නා. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණ අර කියපු එකොළොස් ආකාරයට ඒවා සමමඝීනය කිරීම කියන්නේ නුවණින් සලකා බැලීම තුළින් යම් කෙනෙක් මේ පංචඋපාදානස්කන්ධය පිළිබඳව කළකිරීම ඇති කරගන්නවා. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මාගන්ධියටත් කිව්වේ, 'යම් අවසාවක ඔබට ඇස් පහළ වුනානම්, අර තමාව ධවට්ටු ඒ කපටියා කිළිටි වසුය දුන්න එක ගැන තරහක් ඇතිවෙනවා. එයා මරන්න තරම් හිතෙනවා. එතන කවිද කපටියා? හිතමයි. 'විත්ත'. මේ සිත විසින් මාව මෙතෙක් කාලයක් රවට්ටලා තියෙනවා නේද කියන අවබෝධයයි ඒක තුළින් එන්නේ.

සිත කියලා කියන්නේ මොකක්ද? විචිත්‍ර දෙයක් මේ සිත. මේ සිත තරම් විචිත්‍ර දෙයක් නැතැයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. ලෝකයේ නොයෙක් විසිතුරු දේ තියෙනවා. නමුත් සිත තරම් විසිතුරු දෙයක් නැහැ. අන්න ඒ විසිතුරු සිතට තමයි ලෝකයා ධවට්ටලා ඉන්නේ. මේවා හොඳ හැටියට, සුභ හැටියට, විපරීත සංඝර්ෂ, ලෙසයි ලෝකයාට පෙනෙන්නේ. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට, දුක් සහිත දේ සැප හැටියට පෙන්නුම් කරනවා මේ විසිතුරු සිත. අසුභ දේ සුභ හැටියට පෙන්නුම් කරනවා. තමාගේ නොවන දේ තමාගේ හැටියට පෙන්නුම් කරනවා. මේ විපරීත සංඝර්ෂවල් තුළ ලෝකයා සංසාරය වඩමින් යනවා. යම් අවසාවක මේ ත්‍රිලක්‍ෂණය ආශ්‍රය කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට රූප, වේදනා, සංඝර්ෂ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ඒවායේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම භාවය තේරුම් ගන්නවා වගේම, ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය යන ඉන්ද්‍රියයනුත් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොඬුබඩ යන අරමුණුත් ඒවායේ අනිත්‍ය ස්වභාවයත් ආභාද රහිත බවත් හරියාකාරව තේරුම් අරගෙන, ඒවායින් සිත මුද්ගත් අවසාව නිවන හැටියට තැන් තැන්වල දක්වනවා. ඒක තමයි ලොකොත්තර කියන්නේ. ලෝකයෙන් එතෙර වූ අවසාව. ඒ අවසාව විමුක්තිය නම්, මේ ශාසනයේ පරමාර්ථය මිදීම

නම්, අමුතු සදකාලික පැවැත්මක් නොවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන පෙන්වන්නේ.

භවය ඒකාන්තයෙන්ම තනිකරම දුක් ගොඩක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. 'දුකෙහි ලොකො පතිට්ඨිතො' ලෝකය සම්පූර්ණයෙන්ම දුකෙහි පිහිටලා තියෙන්නේ - දුක ලෝකයෙහි පිහිටලා තියෙන්නෙ කියලා හරියට පියන්පත් දෙකක් එකකට එකක් වැහෙන්නා වාගේ. දුක ගැන කතා කරලා ඉවර වෙනකොට ලෝකය ගැන කියලා ඉවරයි. ලෝකය ගැන කතා කරලා ඉවර වෙනකොට දුක ගැන කියලා ඉවරයි. පියන්පත් දෙකක් වාගෙයි. 'දුකෙහි ලොකො පතිට්ඨිතො' ලෝකය දුකෙහි පිහිටලා තියෙනවා. දුක ලෝකයෙහි පිහිටලා තියෙනවා. ඔන්න ඕකයි යථා තත්ත්වය. නමුත් ලෝකයා ඒක අවබෝධ කරගන්නේ නැහැ. අර පැවැත්ම පිළිබඳ මාගන්ධිය වගේ. අසීමිතව මේවාට රුකුල් දෙන සංකල්පයි තියෙන්නේ. භවය වඩන, භව දෘෂ්ටිය වඩන සුද්ධීන්ය ලෝකයේ හැමතැනම තියෙන්නේ. මේ සුද්ධීන් අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළා භව නිරෝධය පිළිබඳ සංකල්පය. 'භව නිරොධො නිබ්බානං' එතකොට භවය - මේ පැවැත්ම නිරුද්ධ කිරීමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන නිවන කියලා දක්වුයේ. එය මෙලොවදීම - 'දිට්ඨිව ධමමෙ' කියන්නේ මෙලොවදීම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගතහැකි තත්ත්වයක්. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීම තුළින්, අන්ත අර කියාපු ආධ්‍යාත්මික ශාන්තිය කෙනෙකුට මේ ජීවිතයේදීම ලබා ගන්න පුළුවන්. එහෙම නැතිව සදකාලික පැවැත්මක්, අමුතු නිවන් ලොවක් නොවෙයි.

ඉතින් මෙන්ම මේ කාරණාවලට අපට උපකාර කරගන්න පුළුවන් මේ මාගන්ධිය සූත්‍රයෙහි දක්වූ උපමා දෙක. සිත් අලවන දේවල් නොවෙයි මේ කුෂ්ට රෝගියා පිළිබඳ උපමාව. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක දැඩිව ලෝකයාට කාවද්දන්තයි මෙහිදී දක්වූයේ අපි නිරෝගී කියන පුද්ගලයෙක් පවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සංකල්පයට අනුව අන්ත අර පංචකාම සම්පත්තියට ඇදිලා යනවානම් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ කුෂ්ට රෝගියෙක් හැටියටයි ගණන් ගන්න වෙන්නේ. ඒවා අවබෝධ ශක්තිය තුළින් තේරුම් ගත්තා නම් ඒවායේ අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම ස්වභාවය - ඒවායින් සිත මුදු ගැනීමයි නියම නිරෝගී බව. එය තමයි නියම ලාභය, නියම නිරෝගී බව, පරම ලාභය. එතකොට 'ආරොග්‍ය පරමා ලාභා නිබ්බානං පරමං සුඛං'.

ඊළඟට ඒකට මාගීයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ, 'අධ්‍යංගිකො ව මග්ගානං' මාගී අතුරෙන් ආචාර්යවරු එක් එක් මාගී දක්වනවා මේකෙන් මේ අමෘතයට යනවා කියලා. අතීතයේ ඉඳලම බුද්ධ කාලයට කළින් ඉඳලාම හැමදෙනාම අමෘතයක් ගැන කතා කළා.

ඔය ආදී වශයෙන් කියවෙන්නේ, එකම සත්ත්වයෙකු සසර පුරා මව් මළ දුකට හැඬූ කඳුළු වලට වඩා මුළු මහත් සාගරවල ජලය අඩුවෙන්නා වාගේ දීඝී කාලයක් සංසාරයේ ඉපදෙමින්, මැරෙමින් ගමන්කර තිබෙනවා. මේ දීඝී පැවැත්ම තුළ ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ අවිද්‍යාවත්, තෘෂ්ණාවත්. එතකොට ලෝකයා බලාපොරොත්තු වෙන්නේ දුක නැතිකර ගැනීම නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා භවයෙන් මිදුණු අවසාවාවේ, භව නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ අවසාවාවේ නියම සංසිද්ධිමේ සුවය ලැබෙන්නේ. එය අවේදයිත සුවයක් හැටියට දක්වන්නේත් ඒකයි. නමුත් ලෝකයා, අර ලෝකවර්ධනලා කල්පනා කරන්නේ මේ ලෝකය වැඩීම පිළිබඳවයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ 'න සියා ලොකවඩ්ඪනො' ලෝක වර්ධකයෙක් වෙන්න එයා කියනවා. මේ භවයෙන් මිදීම ගැන කල්පනා කරන්න. දුකින් මිදීම මේ භවයේ ඉන්න බෑ. දුකින් මිදුනොත් ඒ එක්කම භවයත් ඉවරයි. දෙකම තියාගන්න බෑ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මේ පංච උපාදනසාක්‍ෂයම සුභ වශයෙන් සැප වශයෙන් පෙන්නුවේ සිතයි. අර අවබෝධයේ ඇස් පහළ වුණු අවසාවාවේම සිත පිළිබඳවයි කළකිරෙන්නේ. මේ සිතින් නේද මෙව්වර කල් මාව මේ තරම් කාලයක් රච්චාගෙන හිටියේ. ඒ අවබෝධය ඇතිවෙන්නේ ප්‍රඥාවෙනුයි. එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නේ ඒ ප්‍රඥාව කරා යන මාර්ගය. ඒක නිසා තමයි ඔය පළමුවෙනි අංගය හැටියට මේ පින්වතුන් දන්නවා සමමා දිට්ඨියෙන් ඇරඹෙන්නේ. හරි දුක්ම අනුව, හරි සිතූම් පැතුම් ඇතිවෙලා ඒ අනුව ක්‍රියාත්මක වීමයි. මේ පෞරුෂයේ සම්පුණ්ණියෙන්ම පරිවර්තනයක් මේ පෙන්නුම් කරන්නේ. හරි දුක්ම යම් ප්‍රමාණයකට සම්පුණ්ණි වෙනකොට, හරි සිතූම් පැතුම්වලට ඒක හැරෙනවා. ඒ අනුව නිවැරදි වචන පිට වීම, ඊළඟට ඒ අනුව ක්‍රියාවට නැගීම තමයි සමමා ආජීව හා සමමා කමමනන තිබෙන්නේ. ඒ සඳහා යෙදෙන උත්සාහය හා සිහිය සමමා වායාම සමමා සති. අන්තිමේදී සමමා සමාධි වශයෙන් දැක්වෙන්නේ ඒ පුද්ගලයාගේ ඒකාග්‍ර වීම.

මන්න ඔය විදියේ සම්පුණ්ණි පරිවර්තනයක් මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වශයෙන් දක්වලා තියෙන්නේ. මේක ලෝකයේ තියෙන අනෙකුත් ඔය ලෝක සමමත මාර්ග තියෙනවා. ඒ සියලුම මාර්ග වලට වඩා පුදුම අන්දමේ මාර්ගයක් මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරල තියෙන්නේ. මේ මාර්ගය තමන්ගේ විත්තසන්නානය තුළ වර්ධනය කරගත යුතු එකක්. ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය එදිනෙද තම ජීවිතය තුළ යම් ප්‍රමාණයකට දියුණු කර ගත්තානම් යම් දිනක ඒ මාර්ගඵල අවසාවාවේදී යම් දිනයක අංග අටම එකම හිතක පහළවෙලා -

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ ආර්ය මාර්ගී ශක්තිය තුළින් තමයි, ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ගී ශක්තිය තුළින් තමයි - මේ ලෝකයෙන් එළියට විසිවෙලා යන්නේ. ලෝකෝත්තර තත්ත්වය කියන්නේ ඒකටයි. අන්තිමට ඒකට ඕනෑ කරන බලවේගය මොකක්ද? සසර කළකිරීමයි. 'නිබ්බිද' බුද්ධ වචනය ඇත්ත වශයෙන් අපට අන්තිම වශයෙන් පෙන්වුම් කරන්නේ 'එකනන නිබ්බිදය විරාගය නිරොධාය'. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය දේශනා කරලා තියෙන්නේ තනිකරම මේ සසර කළකිරීම සඳහායි. සසර පිළිබඳ ඇල්ම නැතිකර ගැනීම සඳහායි. නමුත් මේ ලෝකයා බලන්නේ අනිත් පැත්ත. ලෝකයේ වැඩීම. ඒ ආකාරයටයි අර මාගන්ධියත් බැලුවේ. මේවා පිළිබඳ යම් පාලනයක් සංවරයක් කරනවානම්, ඒකට අර 'භූතභූ' කියන වචනය යෙදුවා. නමුත් මෙතනදී අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා අනිත් කිසිම දඹනිකයෙකු නොපෙන්වූ දෙයක්. ලෝකයා තුළ තියෙන මේ බියට හේතුව වැරදි ආත්ම දෘෂ්ටියයි. මමය මාගේය කියන දඹනිය එහෙම පිටින්ම වැරදි හැටියටයි. මෙතන තියෙන්නේ, ගොඩවල් පහක් පමණයි. මේ ගොඩවල් පහට ආරෝපණය කළ දෙයක් තමයි මමය මාගේය කියන්නේ. එතකොට ඒක නිසා තමයි ඇස් පහළවුණු අවස්ථාවේ, ආර්ය ඇස පහළ වුණානම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මාගන්ධියට 'තමන්ට තේරෙනවා මම මෙව්වර කාලයක්';

මමය මාගේය කියලා අල්ලාගෙන හිටියේ රූප ගොඩක් නේද,
මමය මාගේය කියලා අල්ලාගෙන හිටියේ වේදනා ගොඩක් නේද,
මමය මාගේය කියලා අල්ලාගෙන හිටියේ සංකල්ප ගොඩක් නේද,
මමය මාගේය කියලා අල්ලාගෙන හිටියේ සංඝකාර ගොඩක් නේද,
මමය මාගේය කියලා අල්ලාගෙන හිටියේ විඤ්ඤාණ (හිතිවිලි) ගොඩක් නේද

කියන අන්න ඒ අවබෝධය එනවා. හරියට අර අන්ධයා ඇස් ආවාට පස්සේ 'මෙව්වර කල් මම අල්ලාගෙන හිටියේ කිලිටි තෙල් වැකුණු වස්ත්‍රයක් නේද' කියලා හිතන්නා වගේ, අන්න ඒ ආර්ය ඇස පහළ වුණාම පෙනෙනවා මෙතන මමය මාගේ කියා ගතයුත්තක් නැහැ. නිරන්තරයෙන් ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යන රූප ගොඩක්.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවානෙ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ මුළු, පංචඋපාදනස්කන්ධය පිළිබඳ ධර්මය සම්පිණ්ඩනය කරලා දීපු ලස්සන උපමා, අපි ලස්සනයි කියමු. සමහරුන්ට අවලස්සන වෙන්නන් පුළුවන්. නමුත් ලස්සන උපමා පහක් තියෙනවා.

- පෙණ පිණ්ඩුපමං රූපං - වේදනා බුබ්බුලුපමා
- මරීචි කුපමා තණතා - සංඛාරා කදලුපමා
- මායුපමං ච විඤ්ඤාණං - දිපිතාදිච්ච බන්ධනා

ආදිත්‍යබන්ධු වූ සූර්යබන්ධු වූ ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරලා තියෙන බව කියවෙනවා ඒ උපමාවෙ. 'පෙණ පිණ්ඩපමං රූපං' මේ රූපය අපි ලොකුවට ලස්සනට ප්‍රමිඛාගෙන නිරෝගී බව ආරෝග්‍ය බව ප්‍රදේශනය කරන්න - තරඟ කරන්න පාවිච්චි කරන මේ ශරීර කුඩුව, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ තනිකරම පෙණ පිඩක් වගෙයි. ඔය පාලමක් ළඟට ගියහම පෙනෙනවා ඔය වැහි කාලෙට කොටයක් ළඟ එකතු වෙනවා කුණු වතුර ගලාගෙන යනකොට අර කුණු කන්දලේ ගොඩ, ඇතට පෙනෙන්නේ මේක ලස්සන සුදුපාට ශක්තිමත් ගලක් වගෙයි. මේක ශක්තිමත් දෙයක් හැටියට පෙනෙනවා. පෙණ ගොඩ! පෙණ ගොඩ!! ඒ වගේම මේ අපි ගන්නා ආහාරවලින්, බත් පෙණ, කැඳ පෙණ ඔක්කොම එකතු වෙලා මේ ශරීර කුඩුව හැදෙනවා. ඔන්න රූපය පෙණ පිඩක් බව අපිට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙනවා. ඒක නිරන්තරයෙන් ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් ඔය මේ කාලයේ උගතුන්ගේ සෛල කතාවල කියවෙන්නෙ. ඊටත් වඩා සියුම් අන්දමින් වෙනස් වෙනවා. එතකොට ඒ රූපගොඩ එහෙමයි.

වේදනාවත් ඒවාගේ දෙයක්. වේදනාවත් නිරන්තරයෙන් වෙනස්වන බව පෙන්වන්නයි, මේ වගේ වහින අවස්ථාවක වතුරට වැටෙන දියබිඳු වගේ, උපමාවෙන් පෙන්නුවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. 'වේදනා බුබ්බුලුපමා'. ටිකක් බලාගෙන ඉන්නකොට පෙනෙනවා මේ වහළෙන් වැටෙන වතුර බිංදු හැදි හැදී බිඳිලා යනවා එතන එතනම. අන්න 'වේදනා බුබ්බුලුපමා' එදිනෙදා දකින බුබුලු උපමාව. ඊළඟට 'මරිචිකුපමා සඤ්ඤ' මේ සඤ්ඤ අපි ඇස, කණ, නාසය ආදියෙන් ගන්නා සඤ්ඤවල්. අර මුවා මිරිඟුවක් දකලා ඒක ඔස්සේ දුවන්නා වාගේ මිරිඟුවක් කියන්නේ මුවා රවට්ටන දෙයක්. ඒක පායන කාලයේ ලක්‍ෂණයක්. අන්න ඒවාගේ දෙයක් මුළු මහත් සඤ්ඤ සාක්‍ෂියම බුදුරජාණන් වහන්සේ මිරිඟුවකට උපමා කරනවා.

'සංඛාරා කදලුපමා' සංඝාරා කියන්නේ අපේ චේතනා ශක්තීන්, අපේ මේ ආශාවල් බලාපොරොත්තු, චේතනා, ඒ හැම එකක්ම මමය මාගේය කියලා ඉස්මතු වෙලා අපි බලාපොරොත්තු ඇතිකර ගන්නවා, නොයෙක් සැලසුම් කරනවා. නොයෙක් අන්දමේ සැලසුම් කරනවා. ඒ සියලු බලාපොරොත්තු සමූහයම බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙහෙල් කඳකට උපමා කරනවා. කෙහෙල් කඳක හරයක් නැතිවා වාගේ, මේවා තට්ටු ගොඩක් විතරයි. මේවා පතුරු ගොඩක් විතරයි. කිසිම තැනක බඩයේවත් නෑ හරයක්. කෙසෙල් ගහේ බඩේවත් නෑ හරයක්. අන්න ඒ වගේ කිසිම, ආත්ම වශයෙන් ගන්න දෙයක් මෙතන නෑ. මේක සංඝාරා ගොඩක්. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ

ඊටත් වඩා ගැඹුරින් දක්වනවා, 'මායුපමං ච විඤ්ඤාණං' අන්‍ය ආගමිකයන් අන්‍ය ශාස්තෘවරුන් ආත්මය හැටියට අන්තිමට ගිහිත් අල්ලා ගත්තේ විඤ්ඤාණයයි. නොපෙනෙන සිතයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා, මේ සිත තනිකරම මායාකාරීයි. නැති දෙයක් නැති වූ ආත්මයක් ඇති හැටියට මවලා පෙන්වන මායාකාරී එකක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ විඤ්ඤාණය. එතකොට නැති ආත්මයක්, නැති දෙයක් ඇත්ත වශයෙන් නැතත් ඇති හැටියට පෙන්වනවා. මේ මගේ විඤ්ඤාණය. මම හිතනවා. ඒ නිසා මමෙක් ඉන්නවා. මම හිතන නිසා මමෙක් ඉන්නවා. ඔය විදියට වැරදි දෘෂ්ටියකට වැටෙනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා මේක තනිකර මායාවක් විතරයි. විඤ්ඤාණය. අනිත් අය ආත්මයකොට ගන්නා විඤ්ඤාණය පවා බුදුරජාණන් වහන්සේ මායාවක් වගේ බව පෙන්වුම් කරනවා. මේක තේරුම් ගිය අවස්ථාව තමයි පූණ් විමුක්තිය ලැබෙන්නේ.

එතකොට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරගන්න ඕනෑ දීඝී සුත්‍රයක් අපි මේ මාතෘකාවට ගත්තේ. මේක බැරැරුම්, ගැඹුරුයි කියලා හිතාගන්න නරකයි. මේ සුත්‍රය කෙසේ වෙතත්, මේ සුත්‍රයේ තියෙන උපමා ටික එදිනෙදා ජීවිතයට ළං කර ගන්න පුළුවන්. කුෂ්ට රෝගියා. අපටත් කුෂ්ට හැදෙනවා. අපි කුෂ්ට රෝගීන් දකලා තියෙනවා. අප අතරත් අර්ධයන් ඉන්නවා. අපි කොතෙකුත් අර්ධයින් දකලා තියෙනවා. අන්න ඒ අයගේ වින්තන ක්‍රමයත්, ඒ අයගේ අත්දැකීම් තුළින් අපට ආරෝපණය කරලා හිතලා බලනකොට නම් මේ කාරණය වටහා ගන්න පුළුවන් වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ බුදු ඇසින් බලනකොට උන්වහන්සේට පෙනී ගියේ, අපිත් කුෂ්ට රෝගීන් විදියට. අපිත් අර්ධයන් හැටියට. ඒකයි මෙහෙම ප්‍රකාශ කළේ. අන්න එහෙම හිතාගෙන බුදුවචනය පිළිබඳව අප්‍රසාදයක් ඇතිකර ගන්නෙ නැතිව ඉතින් අපි බලාපොරොත්තු වන්නේ පරම විමුක්තියෙනම්, පරම සැපයනම්, පරම ආරෝග්‍ය බවනම් අන්න ඒක තියෙන්නේ මේ ධර්මය තුළයි කියලා අවබෝධ කරගත් ඇසින් මේ ධර්ම මාගීයේ යන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ.

මේ වටිනා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාගීය මේ පින්වතුන් දන්නවා අංග අටක් තිබුණත් සීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන තුනෙන් සංයුක්ත වෙලා තියෙන්නේ. සීලය එයින් ප්‍රධානයයි. සීලයේ පිහිටලා තමයි හැම එකක්ම කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එතකොට අද දවසේ තම තමන්ගේ මට්ටමෙන් සීලය පිරීමෙන්, ඊළඟට අවස්ථානුකූලව භාවනා ආදිය පිරීමෙන් සමාධිය දියුණු කරගන්නා. දැන් මේ ධර්ම දේශනයත් අර කියාපු ආකාරයට මේ ධර්ම මාගීයේ යාමට උපකාර වෙනවා. සත්පුරුෂ කාරණා හතරක් දක්වනවා සපුරිස සංසෙවො, සද්ධම්ම සවනං,

යෝනියො මනසිකාරො, ධම්මානුධම්ම පටිපත්ති කියලා, සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කරන්න ඕනෑ කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇසුරු කරන්න ඕනෑ. ධර්මය අහන්න ඕනෑ. යෝනියොමනසිකාර, ඒ කියන්නේ හරියාකාර චිත්තනය ඇතිකරගන්න ඕනෑ. ඊළඟට ධම්මානුධම්ම කියන ප්‍රතිපදාවේ යෙදෙන්න ඕනෑ. එතකොටයි මේ දහම් ඇස පහළ වෙන්නේ.

මේ පින්වතුන් අද දවසේ රැස්කරගත් කුසල ශක්තිය මේ ධර්ම දේශනාවෙන් ලබාගත් ආකාරයට, අර කියාපු දහම් ඇස පහළ කරගැනීමට හේතුවාසනා වේවා! කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අපි හැම දෙනාම මේ ධර්ම දේශනාමය වශයෙන් හා ධර්ම ශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගන්නා වූ කුසල සම්භාරය අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා පිංකුමති යම් කෙනෙක් ඇතොත්, මේ අනුමෝදන් කිරීම තුළින් ඒ අයගේ සංසාර දුක ඉක්මවලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහි...’

64 වන දේශනය

64 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 180)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

නාරති සහති ධීරං නාරති ධීරසංහති
ධීරොව අරතිං සහති ධීරො හි අරතිං සහො

සබ්බකම්මවිහාසිනං පණුනනං කො නිවාරයෙ
නෙකං ජමෙබ්බානාදසෙසව කො තං නිජ්ඣමරහති
දෙවාපි තං පසංසනති බ්‍රහ්මිනා’පි පසංසිතො’ති

- අංගුත්තර නිකාය, මහා අරියවංශ සූත්‍රය

සැදහැවත් පින්වතුනි,

අපේ මේ දිවයිනට බුද්ධ ශාසනය ලැබුණු දවස හැටියට සැලකෙන මේ පොසොන් පොහොය දවස ශාසනික ප්‍රතිපත්ති සිහියට නගාගැනීමට හොඳ දවසක්. විශේෂයෙන්ම බුද්ධත්වයෙන් වර්ෂ දෙදහස් හයසියයක් ගතවීම සමරණ මේ වර්ෂයේ කවුරු කවුරුත් මේ පිළිවෙතින් පෙළගැසීම ගැන කථා කරනවා ඇහෙනවා. එද ඒ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ලක්දිව පිහිටුවා වදළ බුද්ධ ශාසනය උද්දීප්තිමත්ව බැබළුණ කාලවල ඉතාමත්ම ජනප්‍රියවුණ සූත්‍ර දේශනාවක් අද මේ පින්වතුන්ට ඉදිරිපත් කරන්න අපි බලාපොරොත්තු වුණේ අන්න අර පිළිවෙතින් පෙළගැසීම ගැන කල්පනා කරලයි. ඒ සූත්‍ර දේශනාව අතීතයේ හැඳින්වුණේ ‘මහා අරියවංශ සූත්‍රය’ නමිනුයි. ඒ සූත්‍රයේ අගට එන ගාථා දෙකයි, අපි මාතෘකා හැටියට ඉදිරිපත් කළේ.

තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන අවස්ථාවක විශාල සඟ පිරිසක් අමතලා මේ සූත්‍ර දේශනාව - අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාව දේශනා කරන්ට යෙදුනා. ඒක අද දකින්නට ලැබෙන්නේ අංගුත්තර නිකායේ වතුක්ක නිපාතයේ. යම්කිසි විශේෂ අරමුණක් මතුවුණ නිසා නොවෙයි, අපට හිතන්ට තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේටම අදහසක් ඇතිවෙලා

තියෙනවා සංඝයා වහන්සේලාට සිත් කාවදින අයුරින් ශාසනික ප්‍රතිපත්ති මතු කරලා දෙන්න.

ඒ නිසා උන්වහන්සේ මෙන්න මේ විදියටයි ඒ පුදුම විදියේ සූත්‍ර දේශනාව ආරම්භ කළේ. මහණෙනි, අග්‍ර හැටියට සලකන, අග්‍ර හැටියට පිළිගත්තු, දීඝී කාලයක සිට පැවත එන බවට සම්මත වූ ආර්යයන්ගේ වංශයට අදළ හැටියට සලකන නුවණැති මහණ බමුණන් විසින් සැක නොකරන ලද, සැක නොකරනු ලබන, අනාගතයේත් සැක නොකරන්නා වූ, පිළිකුල් නොකරන්නා වූ, ආර්යවංශ ධර්ම හතරක් තියෙනවා. එහෙම ආරම්භ කරලා එකින් එක සංඝයා වහන්සේලාට මෙහෙම විස්තර කරනවා.

මහණෙනි, මේ සස්තෙනි යම්කිසි හික්මුවක් ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂයෙන් යුතු වූයේ වෙයි. ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂය කියන වචනයේ තේරුම ඉදිරිපත් කරන්න සිදුවෙනවා මේ පින්වතුන්ට යමක් හිතාගන්න. ඉතරීතර කියන වචනයේ තේරුම - ඉතර කියල පාළියෙන් යෙදෙන්නේ දෙකක් අතරින් එකක් කියන එකයි. ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂය කිව්වොත් දෙකෙන් එකක් කියන්නේ මොකක්ද? රළු සිවුරක් වෙන්න පුළුවන්, සිනිඳු සිවුරක් වෙන්න පුළුවන්. අළුත් සිවුරක් වෙන්න පුළුවන්. පරණ සිවුරක් වෙන්න පුළුවන්. අන්න ඒ විදියට දෙකෙන් එකක්. එතකොට ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂයෙන් සන්තුෂ්ටි වීම කියන්නේ ඒ කොයි විදියට සිවුරක් ලැබුණත් සන්තෝෂයට පත්වෙනවා කියලා අදහස සාමාන්‍යයෙන් සලකාගන්න. පළවෙනි කාරණය මේ සස්තෙනි යම්කිසි මහණ කෙනෙක් මේ ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. දෙවන කාරණය ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂයේ ගුණ කියන්නෙක් වෙයි. අනෙක් සංඝයා වහන්සේලාටත් ඒකෙ වටිනාකම කියන්නෙක් වෙනවා. තුන්වෙනි කාරණය, ඒ හිසුන්න වහන්සේ සිවුරු සෙවීම පිළිබඳ කාරණයේදී නුසුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගන්නේ නැහැ. ආජීවයට නොගැළපෙන විදියේ සිවුරු සොයන්න ගිහිල්ලා සිවුරු නොලැබුණහම චිත්ත පීඩාවට දෙමිනසට පත් වෙන්නේ නැහැ. සිවුරු ලැබුණොත් ඒ පිළිබඳව ලෝභයෙන් ගිජු වන්නේ නැතිව තණහාවෙන් එහි ඇලී බැඳී ඉන්නේ නැතිව ඒ වෙනුවට එහි ආදීනව දකිමින් නිස්සරණ ප්‍රඥාවෙන් ඒ සිවුරු පරිහරණය කරනවා. ඒවායේ නොබැඳී ඒ සිවුරු පිළිබඳ තෘෂ්ණාව ඇති කර ගන්නේ නැතිව.

ඊළඟට කියනවා තමා තුළ තිබෙන වීචර සන්තෝෂ ගුණය නිසා තමා හුවා දක්වන්නේ නැහැ. අනුන් හෙලා දකින්නේ නැහැ. අන්තිමට දක්වන කාරණය වීචර සන්තෝෂය පිළිබඳව ඒ හිඤ්ච දැක්මයි, අලස නැහැ. ඒ වගේම සති සම්පජ්ඣාදියෙන් යුක්තයි. අන්ත එබඳු ඒ හිඤ්ච බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අර අග්‍ර වූ ආර්යවංශයේ පිහිටියේ යයි කියනු ලැබේ කියලා. ඔන්න ඉතින් පළවෙනි කාරණය ඉතරීතර වීචර සන්තෝෂය නමැති ගුණයයි, ලැබෙන යම් සිවුරකින් සතුටු වීමේ ගුණය.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ ශාසනයේ යම්කිසි හිඤ්චක් ඉතරීතර පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වෙයි. කටුක හෝ මිහිරි හෝ ටිකක් හෝ බොහෝ හෝ පිණ්ඩපාතයේ යන විට ඒ දෙකෙන් එකක් කොයි විදියට හෝ ලැබුණ පිණ්ඩපාතයකින් ලද දෙයින් සතුටු වන ගුණය තියෙනවා කියන එකයි. ඉතරීතර පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි. ඊළඟට ඉතරීතර පිණ්ඩපාත සන්තෝෂයේ ගුණ කියන්නෙක් වෙයි. අනික් අයටත් කියනවා මේක වටිනා ප්‍රතිපත්තියක් කියලා. පිණ්ඩපාතය සෙවීමේදී නුසුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගන්නේ නැහැ ඒ හිඤ්ච. ඒක තුන්වෙනි කාරණයයි. ඊළඟට පිණ්ඩපාතය සොයන්න ගිහිල්ලා නොලැබුණු විට දෙමිනසට, විත්ත පීඩාවන්ට පත්වන්නේ නැහැ. පිණ්ඩපාතය ලැබුණහම ඒ පිළිබඳව ලෝභයෙන් ගිජු වෙලා තෘෂ්ණාවෙන් බැඳිලා ඒවට යටවෙලා ඉන්නේ නැතිව එහි ආදීනව දකිමින් නිස්සරණ ප්‍රඥාවෙන් නිවන් අදහසින් පිණ්ඩපාතය පරිභෝග කරනවා. ඒ වගේම තමා තුළ ඇති ඉතරීතර පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටුවීම කියන ගුණය නිසා තමා හුවා දක්වන්නේ නැහැ. අනිත් අය හෙලා දකින්නේ නැහැ. අන්තිම කාරණය ඉතරීතර පිණ්ඩපාත සන්තෝෂය පිළිබඳව ඒ හිඤ්ච දැක්මයි, අලස නැහැ. ඒ වගේම සතිසම්පජ්ඣාදියෙන් යුක්තයි. එබඳු වූ හිඤ්චක් පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අර අග්‍ර වූ දීඪී කාලයක සිට පැවත එන ආර්යවංශයේ පිහිටියේ යයි කියනු ලැබේ කියලා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සේනාසනය පිළිබඳවත් මේ සස්තෙහි යම්කිසි හිඤ්චක් ඉතරීතර සේනාසනයෙන් සතුටු වේ. ඒ කියන්නේ ලැබුණු යම් ඕනෑම සේනාසනයකින් සතුටු වන ගුණයක්. ඉතරීතර සේනාසන සන්තෝෂයෙන් යුක්ත වේ. ඉතරීතර

සේනාසන සන්තෝෂයේ ගුණ අනික් අයට කියන කෙනෙක් වේ. ඊළඟට සේනාසනය සෙවීම සඳහා නුසුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගන්නේ නැහැ. ඒ වගේම සේනාසනයක් නොලැබුණු විට චිත්ත පීඩාවට පත් වන්නේ නැහැ. කෙටියෙන් සලකාගන්න. සේනාසනයක් ලැබුණහම තෘෂ්ණාවෙන් බැඳීල ලෝභකමින් ගිජු වෙලා ඒක පරිහරණය කරනවා වෙනුවට එහි ආදීනව සලකමින් නිස්සරණ ප්‍රඥාවෙන්, නිවන් අදහසින් ඒක පරිහරණය කරනවා, සේනාසනය. ඒ වගේම තමාගේ ඒ ඉතරීතර සේනාසන සන්තෝෂය කියන ඒ ගුණය නිසා තමා හුවා දක්වන්නෙත් නැහැ. අනුත් හෙලා දක්වන්නෙත් නැහැ. ඒ වගේම සේනාසන සන්තෝෂය පිළිබඳව දැක්ම, අනුච්ඡේද. ඒ වගේම සති සමපජඤ්ඤයෙන් යුක්තයි. එබඳු වූ ඒ හික්කුචන් අග්‍ර වූ ආර්යවංශයේ පිහිටි හික්කුචක් යයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තුන්වෙනි කාරණයක් වදාළා.

හතරවෙනි ආර්යවංශ ධර්මය වශයෙන් දක්වන්නේ යම් හික්කුචක් - ඒක අමුතු විදියකට දක්වන්නේ, 'භාවනා රාමො හොති භාවනා රතො, පහාන රාමො හොති පහාන රතො' - ඒ ගුණ ධර්ම දෙකම එතන දක්වනවා. භාවනාවේ ඇලුම් කරන කෙනෙක්, ඒ වගේම භාවනාවේ ඇලුණු කෙනෙක්. 'පහානා රාම' කියන්නේ කෙලෙස් ප්‍රභාණය කිරීමෙහි යෙදුණු, එහි ඇලුණු කෙනෙක් සලකාගන්න තියෙන්නේ. හතරවෙනි කාරණය භාවනාවත්, ප්‍රභාණයත් කියල කියන කාරණා දෙක සහිත හික්කුච, ඒ ගුණය තියෙන හික්කුච භාවනාවටත් ලැදියි, භාවනාවට ඇලුණු හික්කුචක්. ඒ වගේම කෙලෙස් ප්‍රභාණයට ලැදියි. ඒකට කැමතියි. එහි යෙදෙනවා. ඊළඟට දෙවෙනි කාරණය කියන්නේ එබඳු ඒ හික්කුච තමාගේ ඒ භාවනා රාමතා, පහානා රාමතා කියන ඒ වටිනා ගුණ දෙක ගැන තමා හුවා දක්වන්නෙත් නැහැ. අනුත් හෙලා දක්වන්නෙත් නැහැ. තුන්වෙනුව කියන්නේ ඒ භාවනාව පිළිබඳව ඇලුම් කිරීමත් ප්‍රභාණය පිළිබඳව ඇලීමත් යන කාරණා ගැන ඒ හික්කුච දැක්මයි. අලස නැහැ. ඒ වගේම ඒ පිළිබඳව සතිසමපජඤ්ඤයත් තියෙනවා. අන්න එබඳු හික්කුච හතරවෙනි ආර්යවංශයේ පිහිටි කෙනෙක් කියලා හඳුන්වනවා කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට ඒවා හකුළවා දක්වමින් ඉන්පසු ප්‍රකාශ කරනවා, මහණෙනි, මෙන්න මේ ආර්යවංශ ධර්ම හතර අතීතයේ ඉඳලා අග්‍ර හැටියට සලකන 'අගගඤ්ඤ, රතනඤ්ඤ, වංසඤ්ඤ, පොරාණා අසඞ්කිණණා අසඞ්කිණණ පුබ්බා න සඞ්කියනති සඞ්කියිසසනති

අපපතිකුට්ඨා සමණෙනි බ්‍රාහ්මණෙනි විඤ්ඤානි' ඔය ආදී වචන වලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා අග්‍ර හැටියට අතීතයේ සිට පිළිගත්තු දේවල් දීර්ඝ කාලයක සිට පැවතුණ දේවල් ලෙස සලකනවා. ඒවගේම ආර්ය වංශයට අයිති ධර්ම ලෙස සලකනවා. ඒවගේම ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් විසින් සැක නොකරනු ලබන පිළිකුල් නොකරනු ලබන වටිනා ගුණධර්ම හතරක් කියලා. ඒ ආර්යවංශ ධර්ම හතර පෙන්නුම් කරලා ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරනවා මෙන්න මේ ආර්යවංශ ධර්ම හතරින් යුක්ත වූ, සමන්විත වූ, සමන්තාගත වූ භික්ෂුව නැගෙනහිර දිසාවේ, පෙරදිග දිසාවේ වෙසේවී නමුත් ඒ භික්ෂුව අරතිය මැඩලනවාය, යටපත් කරනවාය. අරති කියල කියන්නේ පින්වතුනි ශාසන ප්‍රතිපත්තියේ භාවනා ආදී කුසල ධර්ම පිළිබඳ නොඇල්ම. ඒ එක්කම අනිත් පැත්තක් තෝරන්න වෙනවා. අරති රති කියන වචන දෙකම මේ සූත්‍රයේ තියෙනවා, නිතර හමු වෙනවා. රති කියන්නේ පංචකාමය පිළිබඳ ඇල්ම. අරති කියන්නේ සමාන නමුත් ඒකත් හොඳ නැති දෙයක්. පංචකාමය පිළිබඳ නොඇල්ම නොවෙයි. ශාසනික ගුණ ධර්ම පිළිබඳ නොඇල්ම. කොටින්ම කියතොත් නැවත ගිහිවෙන්න හිතනවා වගේ දෙයක් අරති කියන්නේ.

මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසාන කරන්නේ කොහොමද අර වගේ සතර ආර්යවංශ ගුණ ධර්ම සහිත භික්ෂුව නැගෙනහිර දිසාවේ වාසය කරන්නේ වූ නමුත් ඒ භික්ෂුව අරතිය මැඩලයි. ඒ කියන්නේ පැවිද්ද පිළිබඳ කළකිරීම ජයගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම ඒ අරතිය ඔහුව මැඩලන්නේ නැහැ. අරතියට ඒ භික්ෂුව යටවෙන්නේ නැහැ. ඒ වගේම ප්‍රකාශ කරනවා එවැනි භික්ෂුවක් බටහිර දිසාවේ හිටියත්, උතුරු දිසාවේ හිටියත්, දකුණු දිසාවේ හිටියත්, කොයි දිසාවේ හිටියත් ඒ භික්ෂුව අරතිය මැඩලනවා. අරතියට යටවෙන්නේ නැහැ.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කරලා අහනවා මොකද? ඒ මක්නිසාද මහණෙනි, මම එහෙම කියන්නේ? අරති, රති සහොභි ධරො' ඒ ඒ ධර වීර ගුණ ඇති ඒ භික්ෂුව අරතියත් ජය ගන්නවා, රතියත් ජය ගන්නවා. අන්න ඒක නිසායි කියලා එහෙම වදාරලා. ඔන්න ඒ කාරණය තමයි අපි කලින් සඳහන් කළ ගාථා දෙකෙන් හකුළුවා දක්වන්නේ. 'නාරති සහති ධරං නාරති ධර සංහති' - අරති කියන ඒ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ධර්මය ධරයාව මැඩලන්නේ නැත. ධරයාව මැඩ පවත්වන්නේ නැත, යට කරන්නේ නැත. මොකද 'නාරති ධර සංහති' අරතියේ ශක්තියක් නැහැ ඒ ධරයාව මැඩලන්න න අරති ධර සංහති - ධරයා යටත් කිරීමේ ශක්තියක් අරතිය තුළ නැත.

ඊළඟට කියනවා 'ධරොච අරතිං සහති, ධරොහි අරතිං සහො' ධර වූ ඒ හික්කුවම අරතිය මැඩලනවා, ධරයාමයි ඒ අරතිය මැඩලන්න දක්ෂ කියන ඒ එකම අදහස අවධාරනය කිරීමටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කීප වරක් දේශනාකර තිබෙන්නේ. ඊළඟට කියනවා 'සබ්බකම්මවිභායිනං' සියලු කම් දුරු කළා වූ 'පණ්ණනනං' කියන්නේ කෙලෙස් දුරු කළා වූ, සියලු කම් අතහැරියා වූ, කෙලෙස් දුරු කළා වූ ඒ හික්කුව 'පණ්ණනනං කො නිවාරයෙ' කවුරු නම් වළක්වනු ලබන්නේද. ඒ කියන්නේ වළක්වලන්න සමත් කෙනෙක් නැහැ. 'නෙක්ඛං ජමෙඛානදසෙසව කො තං නිජ්ඣමරහති'. 'ජමෙඛානද' කියන්නේ ජාම්බු ගඟ ආශ්‍රයෙන් ලබාගත් රත්තරන් අතින් රත්තරන් වලට වඩා වටිනා හැටියට සලකනවා. ඒ ජාම්බුනදී ස්වණියෙන් කරන ලද රත් කාසියක් වගේ පිරිසිදු එබඳු හික්කුවට 'නෙක්ඛං ජමෙඛානදසෙසව කො තං නිජ්ඣමරහති' කවුද නින්ද කරන්න සමත් වන්නේ? නින්ද කරන්න සමත් කෙනෙක් නැහැ කියන එකයි.

ඊළඟට තවත් ඒ වණ්ණා වශයෙන් කියනවා 'දෙවාපි තං පසංසනති, බුහමුණාපි පසංසිතො' බුහ්මයා විසින් ද ප්‍රශංසා කරන ලද ඒ හික්කුවට දෙවියෝද ප්‍රශංසා කරනවා. අර කියාපු කාරණාව වඩාත් කුළු ගන්වන ප්‍රකාශයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ගාථා වලින් දක්වල තියෙන්නේ.

මේ ගාථා තේරීමේ දී සාමාන්‍යයෙන් අතීතයේ ඉඳලා උපකාර කර ගන්නේ සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව තියෙන ධූතාංග කියලා කියන උග්‍ර ප්‍රතිපත්ති දහතුනක්. ඒ උග්‍ර ප්‍රතිපත්ති දහතුන ආශ්‍රයෙනුයි විවර සන්තෝෂය, පිණ්ඩපාත සන්තෝෂය, සේනාසන සන්තෝෂය, භාවනාරාමනාව, ආදිය තෝරන්නේ. ඒවා තේරීමේදී අතීතයේ අපට අහන්න ලැබෙන හැටියට දැන් මෙතන කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් - මෙතන එකක අඩුවක් තියෙනවා වගේ ජේන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් අහලත් ඇතිනේ සිව්පසය කියනකොට විවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලාන ප්‍රත්‍යය නේ. පින්වතුන්ට ගිලන්පස සඳහන් නොවීම අඩුවක්

ලෙස පෙනෙන්න පුළුවන්. නමුත් සාමාන්‍යයෙන් තෝරන්නේ මේ ගිලන්පසක් මේ පිණ්ඩපාතයට අයත් ලෙසයි. අතීතයේ බෙහෙත් ආදිය ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්නේත් පිණ්ඩපාතයේ ගිහිල්ල නේ. ඒක නිසා ඒකට අයිති හැටියට දක්වනවා. මෙතන හතරවෙනුව දක්වලා තියෙන්නේ භාවනාවයි, ප්‍රභාණයයි ගැන. ඒවා ගැන කියන විට නොයෙක් විවරණ වලදීත් පෙන්වුම් කරන්නේ ධුතාංග කියල දැක්වෙන උග්‍ර ප්‍රතිපත්ති, සංඝයා වහන්සේලා වෙනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති ඒ සම්බන්ධයෙන් මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ තමයි අග්‍ර - එතදග්ග තනතුරෙහි තැබුවේ. උන්වහන්සේට ඒ තරම් ගෞරවයක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ලැබුණෙත් ඒ ධුතාංග දරූ නිසයි.

ඒ ධුතාංග ටිකින් ටික අපට හඳුනාගන්න වෙනවා. ඒවා අතරින් විවරය පිළිබඳව ධුතාංග දෙකක්, දහතුන අතරින් දෙකක්, විවර සන්තෝෂයට අදාළයි. සිවුරු පිළිබඳව ලද දෙයින් සතුටුවීම කියන ගුණයට අදාළ ධුතාංග දෙකක් තියෙනවා. පළමුවෙනි එක පංසුකුලික. පංසුකුල සිවුර කියන එක දැන් මේ කාලයේ වෙන වෙන අප්පි ඇති නමුත් පංසු කියල කියන්නේ පින්වතුනි, ධූලි-පංසු ගොඩ, ධූලි ගොඩ, ධූලි ගොඩින් සොයාගන්න අහුලා ගන්න රෙදි කැලී. දැන් ඒවා ගැන හිතන්න වත් කෙනෙක් කැමති නැහැ. නමුත් අපි අහල තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා පංසුකුල සිවුරු දරුවා. ඒ පංසුකුල සිවුරු වලට අවශ්‍ය රෙදි සොයාගන්නේ කොහෙන්ද එක්කො විදියේ පිණ්ඩපාතෙ යන අතරේ, එහෙම නැත්නම් කසල ගොඩෙන්. එහෙම නැත්නම් සොහොනේ වීසි කරපුවායින්. බුදුරජාණන් වහන්සේ පුණ්ණා දසිය සොහොනේ වීසි කළ රෙද්දක් අරගෙනයි තමන්වහන්සේගේ පංසුකුල සිවුර හදගත්තේ කියල සඳහන් වෙනවා පොත පතේ. කෙසේ හෝ වෙවා ඒ සිවුර අල්පේව්ෂයි. පංසුකුලික කියන ධුතාංගය සමාදන් වන භික්ෂුව ගිහියන්ගෙන් ලැබෙන සිවුරු ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. අර කියාපු විදියට මගතොටින් හෝ සොහොනෙන් හෝ ඒ විදියට ලබාගන්න රෙදි වලින් මහගන්න සිවුරක් පාවිච්චි කරනවා කියන උග්‍ර ප්‍රතිපත්තියයි පංසුකුලිකංගය කියන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පැවිදි වෙනකොට කෙනෙකුට වදරනවා විශේෂයෙන් උපසම්පද අවස්ථාවේදී ඒ උපසම්පද වෙන භික්ෂුවට

මතක් කරල දෙනවා බලාපොරොත්තු විය යුතු අවම දේ. එය 'නිසසාය' හතර නමින් හැඳින්වෙනවා. මේ පැවිද්ද 'පංසුකුල විවරං නිසසාය' සැහීමට පත්වෙන්න ඕනෑ. පංසුකුල විවරයෙන්. අතිරේක ලාභ තමයි අර ගිහියන්ගෙන් ලැබෙන දේවල්. එතකොට අතිරේක ලාභ බලාපොරොත්තුවෙන් පැවිදි වෙන්න එපා. අවම වශයෙන් පංසුකුල විවරයක් ලැබුණොත් සතුටුවෙන්න ඕන කියනවා. අන්න ඒ නිසා මේ පංසුකුල විවරය කියන ඒ ධුතාංගය දක්වනවා ඉතරීතර විවර සන්තෝෂයට අදාළ පළවෙනි කාරණය හැටියට.

දෙවන කාරණය, දෙවෙනි ධුතාංගය හැටියට දක්වන්නේ තෙ විවරික කියන එක. සංසයා වහන්සේලා සමහර විට අධිෂ්ඨාන කර ගන්නවා මම තුන් සිවුරෙන් පමණක් සැහීමට පත්වෙනවා කියලා. තුන් සිවුර කියන්නේ සඟල සිවුර, තනිපට සිවුර, අදනය කියලා හඳුන්වනවා. ඒ තුන් සිවුරෙන් සැහීමට පත්වීමයි. මෙතෙක්දී යම් භික්ෂුවක් අධිෂ්ඨාන කරනවා යම් කාල සීමාවකට හෝ මුළු ජීවිතයටම හෝ මම හතරවෙනි සිවුරක් පාවිච්චි කරන්නේ නැහැ. මේ තුන් සිවුරෙන් මම සතුටු වෙනවා. අන්න ඒ විවර සන්තෝෂයයි තෙ විවරික ධුතාංගය කියල කියන්නේ. ඒකත් අර සන්තුෂ්ටිය. ගිහි ලෝකයේ ඉඳලා එනවිට ඇඳුම් පැළඳුම් පිළිබඳ විලාසිතාවන් ඔප්වෙ තියාගතනේ එන්නෙ. සිවුරු අඳින්න පටන් ගත්තට පස්සෙන් ඒ විලාසිතාවන් ඔස්සේ යනව නම් මොකක්ද එනන තියෙන්නේ. මහණ කමක් නැහැනේ. අන්න ඒ නිසා මහණ කමේ මූලික අර්ථය වටිනාකම හඳුන්වා දීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ආදර්ශයෙන් පවා පැහැදිලි කළා.

විශේෂයෙන් මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ ඔය තෙ විවරිකාංගය පවා රැක්කා. තුන් සිවුරෙන් වැඩිපුර ගත්තේ නැහැ. විවර සන්තෝෂය පිළිබඳ ඔය ධුතාංග දෙක දක්වනවා පොත පතේ.

පිණ්ඩපාතය පිළිබඳව සන්තෝෂය. ඒක නියෝජනය කරන්නේ ධුතාංග පහක්. පළවෙනි එක පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න පුළුවන් යම්කිසි භික්ෂුවක් පිණ්ඩපාතිකංගය කියන ඒ ධුතාංගය - ධුතාංගයක් වශයෙන් අධිෂ්ඨාන කළොත් ඒ භික්ෂුව පිණ්ඩපාතයෙන් ලැබෙන ආහාරයෙන් පමණයි. ආයින් ඔය නිමන්ත්‍රණ සඳහාවත් ගිහියන්ගෙන් ලැබෙන ආහාර වත් ගන්නේ නැහැ ධුතාංග උග්‍ර විදියට රකින භික්ෂුව.

ඒ නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ නිස්සය හැඳින්වීමේදී අලුතින් උපසම්පදා ලැබූ භික්ෂුවට මෙන්න මේකයි බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන් අවම වශයෙන් කියලා 'පිණ්ඩපාත භොජනං නිසසාය' පිණ්ඩපාත සඳහාය පැවිදිවෙන්නේ කියනවා. මොකද ඒක අල්පේවෂ් වගේම ඒක තුළින් ලෝකයාට අනුග්‍රහයක් වෙනවා පිණ්ඩපාතයෙන් ජීවත් වීම. අනිත් එක පතපොතේ සඳහන් වෙන්නේ බඹරෙක් මලේ සුවදටත් වණියටත් හිංසා නොකර රොන් අරගෙන යනවා වගේ කියනවා. අන්න ඒ විදියට කාටවත් පීඩාවක් නැතිව ගෙයින් ගෙට ගිහින් ලැබෙන දෙයින්. ඒක තුළින් තමන්ගේ මාන්ත්‍යයත් අතහරිනවා. මගේ ධනයෙන් මම පැවිදිකම් කරනවා. එහෙම කියන්නේ නැතිව 'පර පට්ඨදා මෙ ජීවිතා' ඒ විදියට මා ජීවත් වෙන්නෙන් ශ්‍රද්ධාවන්ත අය දෙන ආහාරයෙන් කියල හිතීමත් ඒකත් පැවිදි ගුණ ධර්ම රැකීමට හේතුවක් වෙනවා. ඒ නිසා ඊටත් වඩා උග්‍ර විදියට හිතාගත්ත හික්ෂුව පිණ්ඩපාතයෙන් පමණක් යැපෙනවා.

ඊළඟට ඒක තවත් වඩා උග්‍ර විදියට රකින භික්ෂුව සපදන චාරිකංග කියල තියෙනවා. ඒකත් ධූතාංගයක් හැටියට දැක්වෙනවා. සපදන කියල කියන්නේ පින්වතුනි පිළිවෙලින් ගෙයින්ගෙට පිණ්ඩපාතයේ යාම. ඇතැම් හික්ෂුන් වහන්සේලා බුද්ධ කාලයේත් හිටියා විශේෂයෙන් ශ්‍රද්ධාවන්ත අයගේ ගෙවල් වලට නිතර නිතර වැඩම කරලා සමහර විට ගෙයි ඇතුළටත් ගිහිල්ල වළඳනවා. එහෙම ගෙවල් තෝරගන්නේ නැතිව සිටු මැදුර හෝ වේවා දිළිඳු පැල හෝ වේවා, පිළිවෙලින් 'සපදන' ඒ කියන්නේ පිළිවෙලින් පිණ්ඩපාතේ වැඩීම. ඒකත් අංගයක් හැටියට සලකනවා. මෙසේ උග්‍ර විදියට ධූතාංග රකින අය හිටියා. මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ ඒවා රකින්න ඇති. ගෙයින් ගෙට පිණ්ඩපාතයේ වැඩියා. ඒක තුළින් 'වන්දුපමා' හඳ වගේ මොන ගෙදරකටවත් අහුවෙන්නේ නැහැ. දකිනවා නමුත් කිට්ටු වෙන්නෙ නැහැ. කුළුපගකම් නැහැ. වැඩිය සම්බන්ධකම් නැහැ. අන්න ඒක තුළින් ඒ ආනිසංසය දක්වනවා. භික්ෂුන් වහන්සේට ගිහියන් සමග අනවශ්‍ය සම්බන්ධකම් නැහැ. ඒ වගේම ඒ රස තෘෂ්ණාව. සමහර විට ඒ යම් යම් ගෙවල් වලට වැඩියෙන් යන්නේ හොඳ හොඳ විදියේ ආහාර ලැබෙන නිසා. එහෙම ලොල්වීමක් නැතිව රස තෘෂ්ණාවෙන් තොරව හැම දෙනාටම අවස්ථාව සලසමින් අර සපදන චාරිකංගය භික්ෂුවක් සමහර විට අධිෂ්ඨාන කරගෙන රකිනවා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඊළඟට දක්වනවා ඒකාසනිකංගය කියල විශේෂ එකක්. භාවනාවට ලැදි ඇතැම් හික්කුන් වහන්සේලා අධිෂ්ඨාන කර ගන්නවා එක වරක් පමණයි ආහාර ගන්නේ. ඇත්ත වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ඒක රැක්ක. පුදුම හිතෙනවා මේ කාලේ අහනකොට. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක අවස්ථාවක සංඝයා වහන්සේලා - අතීතයේ සංඝයා වහන්සේලා මුල්ම කාලයේ රැට හිටත් වළඳලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවාට විරුද්ධ වෙලා නීති පනවනකොට සමහර හික්කුන් වහන්සේලා විප්ලව කළා. කොහොමත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකාසනිකංගය කියන දවසකට එක වරක් ආහාර වැළඳීම පිළිබඳ ආනිසංස කියනකොට පුදුම හිතෙනවා. "මම ඒකාසනිකංග වශයෙන් එක් වරක් පමණක් වළඳනවා - එහෙම වැළඳීම නිසා මට මෙන්ම මේ විදියේ ආනිසංස තියෙනවා කියලා අප්පාබාධතඤ්ච, ලහුට්ඨානඤ්ච, බලඤ්ච, ඵාසුච්චාරඤ්ච කියල ඒ විදියේ ආනිසංස රාශියක් දක්වනවා. ආබාධ අඩුයි, හිතේ කරදර ආදිය අඩුයි, ශක්තිය තියෙනවා, ශරීර බලය තියෙනවා, පහසු විහරණය තියෙනවා. ඒ සැහැල්ලු ආහාර ගැනීම තුළින් භාවනාමය ජීවිතයට පැවැත්මට හේතු වන නිසයි. එක වේලක් පමණක් වැළඳීමේ ප්‍රතිපත්තිය සමහරු මුළු ජීවිත කාලයටම, සමහරු යම් කාල සීමාවකට ධුතාංග වශයෙන් අධිෂ්ඨාන කරගෙන රකිනවා. ඒකයි ඒකාසනිකංග කියල කියන්නේ.

තවත් ඒ වගේ දුෂ්කර ධුතාංගයක් තමයි පහත පිණ්ඩිකංගය කියල කියන්නේ. ඇතැම් හික්කුන් වහන්සේලා ඒකත් අධිෂ්ඨාන කරගෙන පාත්‍රයට ලැබුණු ආහාරය පමණයි ආහාර වශයෙන් ගන්නේ. වෙනත් භාජනවල ආහාර ගන්නේ නැහැ. ඒක තුළින් තමන්ට නිස්කලංකකම. දැන් නා නා විධ භාජන ගිහියෝ ගෙනත් තියෙනවා නේ. එතකොට සමහර විට සිත විකෘෂ්ට වෙන්න පුළුවන්. අර හික්කුව තමන්ගේ පාත්‍රයට ලැබුණු දෙයක් අරගෙන ගිහිල්ලා ගහක් යටට ගිහිල්ලා වළඳනවා. ඒකත් ලද දෙයින් සන්තෝෂ වෙනවා වගේම අර විදියට රස තෘෂ්ණාවෙන් අනවශ්‍ය දේවලට හිත යැවීමෙන් විකෘෂ්ට නොවී වැළඳීමට උපකාර වන නිසා හික්කුන් වහන්සේලා ඒකත් ධුතාංගයක් හැටියට ගන්නේ. පිණ්ඩපාතිකංග සපදන වාරිකා අංග, ඒකාසනිකංග, පත්ත පිණ්ඩික අංග.

ඊළඟට බලපවිෂාහනනිකාංග - ඒක අහලත් නැතුව ඇති. ඒකෙ අර්ථය මේකයි. සමහර සංඝයා වහන්සේලා වළඳලා ඉවර වුණාට පස්සේ තවත් මොනවා හරි ගේනවා නම් ඒකත් වළඳනවා. නමුත් අර හිඤ්ඤාව දැඩිව අධිෂ්ඨාන කර ගන්නවා මම ඉදගෙන ආහාර වළඳලා ඉවර කළාට පස්සේ අතිරික්ත භෝජනයක් ගන්නෙ නැහැ. අතිරික්ත භෝජනයක් මට ඕන නැහැ. එය රස තෘෂ්ණාව අඩු කරලා සැහැල්ලු පැවැත්මක් ඇති කර ගැනීමට උපකාර වෙනවා. ආහාර තෘෂ්ණාවත් අර ඇඳුම් වගේම ආහාර තෘෂ්ණාවත් මේ සංසාරේ සන්තියින් හැටියට - තිරිසනුන් කා කොටා ගන්න හැටි ජේනවා නේ. ඒවා අපේ සංසාරයේ හිතේ අරගෙන ආව දේවල්. 'රස තණහාය ගධිතො හදයං නාවබුජ්ඣති' - ඔය ඵෙර ගාථාවල කියෙන්නේ රස තෘෂ්ණාවට ගිපු වුණහම හෘදය අවදි වෙන්නේ නැහැ නිවනට. ඒකත් නොයෙකුත් විදියට සංඝයා වහන්සේලා ජය ගන්නවා. තම තමන්ගේ අඩු පාඩුකම් සකස් කර ගන්නවා. අර දැඩි වුතම නොවෙයි කාටවත් පෙන්නන්න නොවෙයි. තමන් හුවා දක්වන්නවත් අනුන් හෙලා දකින්නවත් නොවෙයි. ප්‍රතිපත්තිය රකින්නේ තමන්ගේම කෙලෙස් මර්දනය කර ගන්නයි. ඒකට කියනවා සල්ලෙඬ ප්‍රතිපදා කියලා. දූන් මේ ගුණ ධර්ම රාශියේම තියෙන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම මේ පින්වතුන්ට කෙටියෙන් කිව්වොත් සන්තුෂ්ටිතා හා අල්පේච්ජනා. ඉස්සෙල්ලා එන්නේ අල්පේච්ජනා. අල්පේච්ජනා කියන්නේ ආශාවත් අඩු බව 'සන්තුෂ්ටිතා' කියලා කියන්නේ ලද දෙයින් සතුටුවීම. 'සුභරතා' කියන්නේ පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැකි බව. ඒ වගේම 'සල්ලෙඬ' කියලා විශේෂ වචනයක් තියෙනවා කෙලෙස් කැපීම තම තමන්ගේ අඩු පාඩුකම් හොයලා ඒ අනුව දැඩි ප්‍රතිපත්ති රකිනවා අවස්ථානුකූලව කෙලෙස් ජය ගැනීමට සල්ලෙඬ ප්‍රතිපදා. අවසාන වශයෙන් කල්පනා කරනකොට විරියාරම්භනා - විරිය වැඩීමට හුඟක් ආහාර ගත්තම නිදිමත වැඩියිනෙ. භාවනාවට ගැළපෙන තාලයේ සැහැල්ලු ආහාරයක් ඒ වගේ දෙයක් ගැන තමයි මෙනත කියවෙන්නෙ. පිණ්ඩපාතිකංගය පිණ්ඩපාත සන්තෝෂයට අදාළ ධූතාංග පහ ඔය ආකාරයෙනුයි සාමාන්‍යයෙන් අතීතයේ තෝරන්නේ.

අරියවංශ දේශනාව අපි මේ පැයකින් කියන්න හැදුවට පුදුම හිතෙනවා පින්වතුනි, ඒ ඩිංග අපි මතක් කළොත්, මේ වගේ දවසක ඒක ඉතිහාසයේ කොටසක්. මේ ඩිංග මතක් කරන්නේ එහි වටිනාකම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තේරුම් ගන්න. මහා වංශයේ සඳහන් කරන්නේ වෝහාරනිස්ස කියන රජතුමා මේ ශාසනය වෙනුවෙන් මහා පුදුම විධියට විශාල අන්දමින් සේවයක් කරපු රජ කෙනෙක් අතීතයේ හිටපු. මහා වංශයේ මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. රටේ ඒ ඒ තැන්වල අරියවංශ දේශනාව පවත්වලා දන්වැට සැලැස්සුවා කියලා තවත් බොහෝ තැන්වල ධර්ම කථාවල සඳහන් වෙනවා. ඔය දීඝභාණක අභයාදී ස්වාමීන් වහන්සේලා මුළු තුන් යම් රැයම අරියවංශ දේශනාව පැවැත්වූවා කියලා. තුන් යම් රැයම කෙසේ වෙතත් මේ පැය තුළ අපි මේ කෙටියෙන් කියන්න උත්සාහ කරන්නේ අතීතයේ බුද්ධශාසනය බැබළුණු කාලවල ගිහි උපාසක උපාසිකාවන් පවා මාගම් නුවරදී ඒ අරියවංශ දේශනාව පවත්වනකොට ඒ පළාතේම මිනිස්සු ආ බව සඳහන් වෙනවා. ඒ වගේම සමහර රජවරු පවා රාත්‍රියේ ඒ තුන් යම් රැය අරියවංශ දේශනාවට සවන් දුන් බව සඳහන් වෙනවා. ඒ තරම් වැදගත් ලෙස සැලකුවේ ඒ කෙළින්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ ආයඝීවංශය හැටියට හඳුන්වන - ආයඝී කියල කියන්නේ බුද්ධ, පච්චෙක බුද්ධ, රහතන් වහන්සේලා, තථාගත ශ්‍රාවක ආදී අයයි සංඝයා වහන්සේලා තමන්ගේ වංශයට අයිති හැටියට හුවා දක්වූ දේශනාවක් නිසයි, ඒ තරම් ගෞරවයෙන් සැලකූ නිසයි. සංඝයා වහන්සේලා පමණක් නොවෙයි, ගිහියන් පවා ඒ අරියවංශ දේශනාව ඇසුවා.

අපි විවරය ගැන කිව්වා, පිණ්ඩපාතය ගැන කිව්වා, දැන් සේනාසන ගැන කියන්න තියෙන්නේ. ඒ සේනාසන ගැන කියනකොට එතනත් ධුතාංග පහක් සඳහන් වෙනවා. ආරක්ඛකංග - ආරක්ඛකංග කියන්නේ යම්කිසි හික්කුළක් අධිෂ්ඨාන කර ගන්නවා මම මුළු කාලයේම අරණ්‍යයේ වාසය කරනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ හික්කුළ සමහර විට අනුන්ට නොදුනෙන්ට ගමට ඇවිල්ලා ඉඳලා - රැ වෙලා අරණ්‍යයට යනවා. කොටින්ම කියන්නේ මෙහෙමයි. අරුණු නංග වන්නේ කැලේ. සමහර විට ධර්ම කථාවල සඳහන් වෙනවා සමහර සාමනේර හික්කුන් වහන්සේලා පවා ඒ ධුතාංගය හොරෙන්ම සමාදන් වෙලා මොකද ඒක කියා පාන්න දෙයක් නොවෙයි. තමන්ගේ භාවනාවට අදාළ නිසා, විවේකය ඕන නිසා, ඒක අධිෂ්ඨාන කරගෙන යම්කිසි කාලසීමාවක් තුළ මුළු කාලයම අරණ්‍යයේ අර ජීවිත අපේක්ෂාව අත හැරලා, සංවේගය ඇති කරගෙන අරණ්‍යය තුළ ඇති

විවේකයෙන් තමන්ගේ භාවනාව දියුණු කර ගැනීමට ආරක්‍ෂාකරකාංගය කියන ධුතාංගය සමාදන් වෙලා රකිනවා.

ඊළඟට තියෙන්නේ රුක්ඛමූලිකංගය. රුක්ඛමූලිකංගය කියන්නේ ගහක් මුල වාසය කිරීම. අපට හිතාගන්නත් බැහැ. හිතාගන්න බැරි වුණාට මේ පින්වතුන්ට මතක් වෙනවා ඇති බුදු වරුන් බොහෝ විට බුදු වන්නේ ගහක් යට. ඒ මොකද ඒ විවේක පරිසරයයි භාවනාවට සුදුසු, රුක්ඛමූලිකංගය කියන ධුතාංගයත් ඇතැම් අය අධිෂ්ඨාන කර ගත්තා. කොයි තරම්ද කිව්වොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ උපසම්පද වන හික්කුචට නිස්සය හතරක් දක්වලා අවම වශයෙන් මේවායින් සැහීමට පත් වන්න කියලා අවවාද කරනවා. රුක්ඛමූලික සේනාසනය සඳහායි මේ පැවිද්ද කියලා මතක් කර දෙනවා. ගහක් යට ඉන්න වුනත් ඉතින් ලැස්ති වෙලා ඉන්න කියනවා. සේනාසන සන්තෝෂය කියන්නේ ඒකයි. එතකොට රුක්ඛමූලිකංග ධුතාංගය සමාදන් වූ හික්කුච හෙවණකට යන්නේම නැහැ. ගහක් යටමයි ඉන්න. ඒක හිතාගන්නත් බැරි උග්‍ර එකක්.

ඊළඟට අබ්බහාකාසිකංගය. එය ඊටත් වඩා ප්‍රබල එකක්. අබ්බහාකාසිකංගය කියන්නේ එළිමහනේ වාසය කිරීම. එළිමහනේ රැයක් ගත කරනවා නම් විවේකීව භාවනාවෙන් එය හිතට ලොකු ශක්තියක්. පැවිද්ද පවා අභ්‍යාවකාශය වගේය කියනවා. සම්පූර්ණයෙන්ම එළිමහනක් වගේ කියලා. එය අත් දකින්න පුළුවන් යම් අවස්ථාවක. ඒ ධුතාංගය අධිෂ්ඨාන කරගෙන එළිමහනට ගිහිල්ලා එහෙම පිටින්ම හිත ඇදගෙන යන දේවල් මොකක්වත් නැහැ. පූර්ණ විවේකය නිහැඬියාව තුළ තමන්ගේ භාවනාව හරියනවා, සමාධියට ළඟයි. ඇතැම් හික්කුන් වහන්සේලා අබ්බහාකාසිකංගය සමාදන් වෙලා උග්‍ර විදියට තමන්ගේ භාවනාවෙහි යෙදෙනවා. අන්තිමට තියෙන්නේ භාවනාරාමතාව පහානරාමතාව සඳහායි මේවා. කයට දුක් දීමට නොවේ. ඒකයි හිතාගන්න තියෙන්නේ. ආරක්‍ෂාකරකාංගය, රුක්ඛමූලිකංගය, අබ්බහාකාසිකංගය සඳහන් කළා.

ඊළඟට තියෙන ධුතාංගය තමයි සොසානිකංගය. ඒක ටිකක් බය හිතෙන්නත් පුළුවන්. සුසානයේ, සොහොනෙහි, අමු සොහොනෙහි අතීතයේ හික්කුන් වහන්සේලා උග්‍ර විදියට භාවනා කරන අය - විශේෂයෙන් අශුභ භාවනාව වඩන අය. තමාගේ කෙලෙස්

ජයගන්න රාත්‍රී කාලය පවා සොහොනේ ගත කරලා තියෙනවා. ඒ සොහොන් පල්ලන්ගෙන් අවසර ලබාගෙන ඔය විදියට උග්‍ර විදියට. බලන්න කොයි තරම් කැපවීමක්ද මේ නිවන වෙනුවෙන්. සසර දුක් කෙළවර කර ගැනීම වෙනුවෙන්. ඒ කාලයේ අමු සොහොනේ, දැන් කාලයේ නිකම් සොහොනක් ළඟට යන්නත් බයයි භූතයෝ ඉන්නවා කියලා. අමු සොහොනේ අද දැපු මිනී තියෙනවා. පැරණි මිනී තියෙනවා, කුණු වෙච්ච ඒවා. ඒවා බලමින්. දැන් නම් ඔය අසුභ පිංතූර, ලස්සන පිංතූර බලමින් තමයි අපි අශුභ භාවනාව වඩන්නේ. ඒකේ අශුභයක් කියල හිතෙන්නෙත් නැහැ. අනිත් පැත්ත බැලුවහම කොහොම හරි නැති කමට ඒත් ඇති. අතීතයේ මිනී කුණු වෙලා හිතාගන්නවත් බැහැ. ඒ විදියේ අමනුෂ්‍යයෝ ඉන්නවයි කියන සොහොන් වල අමනුෂ්‍ය හයට වඩා සංසාර හය ඇතිව ඒ සොහොන් වලට ගිහිල්ලා භාවනා කරලා බලාපොරොත්තු වන අර්ථය ඉතාමත්ම ඉක්මනින් ලබාගත්තු අයත් ඉන්නවා. ඒ නිසා මේවා භාස්‍යයට ලක් කරන්න නරකයි. ඒ සොසානිකංගය. හෙවණට ඉන්නේ සුසානයේමයි.

ඊළඟට අනිත් එක තමයි යථාසංතණිකාංගය. මතක තියාගන්න අමාරු වෙන්න පුළුවන්. ලැබෙන ඕනෑම සෙනසුනක්. තෝරන්න යන්නෙ නැහැ. අතීතයේ හිතාගන්න පුළුවන්. පන්සියනමක් වැඩිය අවස්ථාවේ ධුතාංගයක් වශයෙන් නොරැක්කත් රාහුල හාමුදුරුවෝ කළ දේ මතකයි නේ. සංඝයා වහන්සේලා වැඩිහිටි අය එන්න එන්න අන්තිමට ගිහිල්ලා රාහුල හාමුදුරුවෝ කොහේද රැ ගත කළේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වැසිකිලියේ. අමුතු ධුතාංගයක් නැහැ. අපේ තාත්තා මෙහෙමයි කියන්න ගියේ නැහැ. අන්න ඒ වගේ ලැබෙන යම් සෙනසුනක් ඒක 'යථාසංතණිකාංගය' යනුවෙන් සඳහන් වෙනවා. අන්න ඒක පස්වෙනුව දක්වනවා. සේනාසන සන්තුෂ්ටිය පිළිබඳව පස්වෙනුව දක්වන්නේ එයයි. සිව්පසය තුළින් පැහැදිලිව මෙතන පෙනෙන්නේ චීවර සන්තෝෂයයි. පිණ්ඩපාත සන්තෝෂයයි. සේනාසන සන්තෝෂයයි.

හතරවෙනුව දක්වන දේ ඉතාම වැදගත්, ඉතාම වැදගත්. ඒක නිසාම තමයි. හතරවෙනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ 'භාවනා රාමො හොති භාවනා රතො. පභානාරාමො හොති පභාන රතො.' මේ ඔක්කොම කරන්නේ මොකටද, භාවනාවට ඇල්ම ඇතිකර ගැනීමටත්,

භාවනා ඇල්ම ඇතිව එහි යෙදීමටත්, කෙලෙස් ප්‍රභාණයට ඇල්ම ඇතිකර ගැනීමටත්, කෙලෙස් ප්‍රභාණයේ යෙදීමටත්, භාවනා රාමෝ හොති භාවනා රතෝ. අන්ත ඒක එහෙම හිතාගන්න. එතකොට කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් ඒකට මොකක්ද ධුතාංගය කියලා. ‘භාවනා රාමෝ හොති භාවනා රතෝ. පහානාරාමෝ හොති පහාන රතෝ.’

දැන් ධුතාංග දෙළහක් කිව්වා. ඉතිරිවෙලා තියෙන්නේ නෙසජ්ජකාංගය. නෙසජ්ජකාංගය කියන්නේ ඉඳගැනීම. නිදියන්නේ නැතිව ඇඳක පිට හොවන්නේ නැතිව මහ උග්‍ර විදියට පොත්වල සඳහන් වෙනවා, අතීත පොත්වල සඳහන් වෙනවා. අහනකොට මහ පුදුම හිතෙනවා. නිදීමන ජය අරගෙන, ඊනමිද්ධය ජය අරගෙන මුළු දවසම වැඩිම වුණොත් ඉඳගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ නින්ද ගියොත් මිසක් ඇඳක පිට හොවන්නේ නැහැ. එහෙම කථාන්තර කොතෙකුත් තියෙනවා. ඇතැම් සංඝයා වහන්සේලා මුළු වස් කාලයේම එහෙම අධිෂ්ඨාන කරගත්තම ඇඳ අනිත් පැත්තට හරවල තියලයි පටන් ගන්නේ. නිකමට වත් නිදගන්න හිතුණොත් කියල. අන්ත ඒකයි නෙසජ්ජකාංගය කියන්නේ. නිසජ්ජ කියන්නේ හිඳගැනීම. මේ අය අහලත් ඇති ඔය වක්‍රපාල හාමුදුරුවෝ වගේ අයගේ ඇස් දෙක අර්ධ වූ බව. ලෞකික වශයෙන් තියෙන මසැස අර්ධ වනවාත් එක්කම ප්‍රඥ ඇස උදවුණු බව අහල තියෙනවා නේ මේ පින්වතුන්. ඒ දැඩිව අධිෂ්ඨාන කරගෙන වස් තුන් මාසයම ‘නෙසජ්ජකාංග ධුතාංගය’ රැකලා අන්තිමට රහත් වුණා. නෙසජ්ජකාංගය රැකලා ඔක්කොම අර්ධ වෙනවා කියලා හිතන්න එපා. නමුත් උග්‍ර විදියට මෙව්වර කාලයක් සංසාරය තුළ කළේ වැඩිපුර නිදගැනීම නේද කියලා හිතලා චීර්යයයි, ප්‍රභාණයයි. අවදි සිත තුළට කෙලෙස් එන්නේ නැහැ. ඇයි ඊනමිද්ධය තුළයි අනිත් කෙලෙස් බලය ලබන්නේ. ඊනමිද්ධය ජය අරගෙන භාවනා රාමතාවෙන් ඉබේටම ප්‍රභාණයත් භාවනාවත් දෙකම සිදු වෙනවා නෙසජ්ජකාංගයෙන්. ඒක දක්වන්නේ චීර්යයයෙන්. චීර්යය වැඩිමට නෙසජ්ජකාංගය වඩනවා කියලා කියනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දක්වා වදළ ශාසනික වටිනාකම් නිවනට එල්ල කරලයි වදළේ. මේවා වුන නොවේ. වුන හැටියට සලකන්න නරකයි. වැරදි අදහස් ඇති කරගන්න නරකයි. සංඝයා වහන්සේලා මහණ වෙන අවස්ථාවේදී සිවුරු පටිය බඳිනකොට තාමත්

කියන්නේ 'සබ්බ දුක්ඛ නිසසරණ නිබ්බාන සච්ඡිකරණඤාය' දුක් වලින් නික්මීම. අන්න ඒ නික්මීමේ අදහස ඇතිවයි මේ හැම එකක්ම කරන්නේ. ආර්යචංඤ දේශනාවේ විවර සන්නෝමය ගැන කියන අවස්ථාවේ, පිණ්ඩපාත සන්නෝමය ගැන කියන අවස්ථාවේ, සේනාසන සන්නෝමය ගැන කියන අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළනේ - නිදසුනක් හැටියට කියතොත් සිවුර ලැබුණට පස්සේ එය පිළිබඳව ලෝභයක් ඇතිකර ගන්නේ නැතිව, තෘෂ්ණාවෙන් ගිජු වන්නේ නැතිව, එයට යට වෙන්නේ නැතිව, ඒ වෙනුවට ආදීනව දකිමින්, නිස්සරණ ප්‍රඥාවෙන් යුක්තව, නිස්සරණ කියන වචනයේ ආදීනව තේරුම් අරගෙන, වස්ත්‍රයට ආශාව ඇතිවීමේ ආදීනව තේරුම් අරගෙන, ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරගෙන, මේ වස්ත්‍රය පාවිච්චි කරන්නේ මොකටද, විලි වසා ගැනීමටත්, මැසි මදුරු ආදීන්ගෙන් ආරක්‍ෂා වීමටත්. මේ පින්වතුන් තරමක් දුරට දන්නවා ඇතිනේ සිල් සමාදන් වන පින්වතුන් දන්නවා ඇතිනේ ආහාර පිළිබඳව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාව. ඒ වගේම සංඝයා වහන්සේලාටත් තියෙනවා සිව්පසය පිළිබඳව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාව. අන්න ඒ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාවත් මේකට සම්බන්ධයි. ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාව තුළ තියෙන්නේ මොකක්ද අර නිසංශ්ඨයෝ නම් ආහාරත් නොගෙන, වස්ත්‍රත් නැතිව ඉන්නවා. ඒක එක අන්තයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ වෙනුවට පෙන්නුවා මේ සිව්පසය මාරයාට අසුනොවන ලෙස පරිහරණය කරන්න කියලා. සාමාන්‍යයෙන් ඕවා තුළ තමයි මාරයා හැංගිලා ඉන්නේ. ඒවා ගැන දැන් හොඳට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ලෙස පේනවා ඇති. සිවුර තුළත් මාරයා හැංගිලා ඉන්නවා. වටිනා වටිනා සිවුරු ඔස්සේ යන විට ඔන්න මාරයා.

පිණ්ඩපාතය තුළත් ඉන්නවා මාරයා හැංගිලා. රස ආහාරයට ගිජු වුණු හැටියේ ඔන්න මාරයා. සේනාසන තුළත් එහෙමයි. ඒවායේ ආදීනව තේරුම් ගැනීමටත්, නිස්සරණය සඳහා උපකාර කර ගැනීමටත් තමයි සංඝයා වහන්සේලාට සිව්පසය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාවක් කියල තියෙන්නේ.

ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාවේ එක කොටසක් තමයි කුමක් සඳහාද මේක ගන්නේ කියලා හිතනවා, කල්පනා කරනවා. අපි ආහාර ගැන කියනවා නම් ඉස්සෙල්ල කියනවා මේ සඳහා නොවෙයි කියලා - නෙව දවාය, න මදය, න මණ්ඩනය, න විභූෂණය ආදී වශයෙන් සාමාන්‍ය

ලෝකයේ වගේ අර කියාපු විනෝදය සඳහා, ශරීර මදය සඳහා, වැඩිම සඳහා, ලක්ෂණ කර ගැනීම සඳහා, ඒ විදියේ දේවල් සඳහා නොවෙයි ආහාරය ගන්නේ. ඒක ඉස්සෙල්ල කියනවා. ඒ වෙනුවට හුදෙක් - මේ හුදෙක් කියන වචනය මෙතන වැදගත්. මේ ඇතිවෙව්ව කුසගිනි වේදනාව නැතිකර ගැනීමට, පමණ දැන වැළඳීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙනවා ආහාර ගන්න කලින් මේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කාරණාව නුවණින් සලකා බැලීම මේකේ අර්ථයයි. මොකටද මෙය ගන්නේ, ගිහි කාලයේ වගේ නොවෙයි ගන්නේ මෙය නොගෙන බැරි නිසා, කුසගිනි වේදනාව ජය අරගෙන මේ ශරීරය ගෙන යාම සඳහා. කොතෙත්ට ගෙන යාමටද, නිවන දක්වා නිස්සරණ ප්‍රඥාව කියන්නේ මෙයයි.

ඊළඟට මේකටම අදාළව තමයි ඔය සිව්පස ප්‍රත්‍යවේක්ෂාවේ තවත් ගැඹුරට භාවනාවක් බවට පරිවර්තනය කර ගැනීමටයි දක්වන්නේ. අපි ආහාරය ගැන කියනවා නම් මේ ආහාරය සකස් වෙලා තියෙන්නේ පඨවි, ආපො, තෙජො, වායො කියන ධාතූන්ගෙන්. මේ ශරීරය සකස් වෙලා තියෙන්නේ ධාතු හතරකින්. එතකොට පිරිසිදු සුවඳ හමන මේ ආහාරය මේ කුණු ශරීරයට ඇතුළුවෙලා මේක කිලිටි බවට පත් වෙනවා කියලා එහෙම සැලකීම තුළින් ධාතු මනසිකාරයත්, අශුභ මනසිකාරයත් දෙකම ඉටුවෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මාරයාට ගොදුරු වන තැනින්ම මාරයා ජයගන්න හැටි. මේ සිව්පසය හරියට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කළොත් ඒවායේ ආදීනව සලකමින් වැඩිපුර ආහාර ගැනීම, ඕනෑවට වඩා රස තෘෂ්ණාවට යටවීම ආදි ආදීනව සලකමින් ඒ වෙනුවට 'නිසසරණ පඤ්ඤා' - හුදෙක් ශරීරය ගෙනයාම සඳහා, මේ ප්‍රතිපත්ති පිරීම සඳහා කියන අදහසින් කරනවා නම් අන්න නිසසරණ පඤ්ඤා - නික්මීම සඳහා කොයි තරම්ද කියතොත් ගැඹුරින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙනවා 'ආහාරං නිසසාය ආහාරං පජ්ඣට්ඨං'. මහ පුදුම කියමනක් ඒක. බැලුවහම අර විසංවාද වගෙයි. එකකට එකක් ගැලපෙන්නේ නැහැ වගෙයි. 'ආහාරං නිසසාය ආහාරං පජ්ඣට්ඨං' ආහාරය උපකාර කරගෙන ආහාරය අතහරින්න කියනවා. ඒක මහ ගැඹුරු කියමනක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා ආහාර හතරක් තියෙනවා. සත්තියන්ට කබලිංකාර ආහාරය

කියන්නේ පිඬු වගයෙන් ගන්නා ආහාරය. ස්පර්ශය, මනෝ සංවේතනා කියන්නේ මේ සිතිවිලි, ඒකත් ආහාරයක්. වේතනාවත් ආහාරයක්. අන්තිමට විඤ්ඤාණය. මේ සේරම ආහාර නැතිකිරීම සඳහා මේ ආහාරය උපහාර කරගන්නය කියනවා 'ආහාරං නිසසාය ආහාරං පජනථ'. ඔය ගැඹුරු පැත්ත. අන්න ඒ විදියටයි ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ එහෙම ක්‍රියා කරන හික්‍ෂුච මාරයාට යට වෙන්නේ නැහැ.

මොකද මේ අපි සිව්පසය කියල කියන එක මේ ගිහි පින්වතුන් බොහොම ශුද්ධාවෙන් දෙන දෙයක්. නමුත් ඇතැම් තැන්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා - මේ වචනයට අමනාප වෙන්න එපා. මේක 'ඇමක්' ආමිස කියල කියනවා. ආමිස කියන්නේ ඇම. අපි ගිහි පින්වතා කියල කියන්නේ නැතිව අපි කියමු මාරයා. ඔන්න දැන් බිලි බාන්නේ ඇමක් දල නේ මාළුවා අල්ලන්නේ. ඔය ඇම දූමිමහම සමහර මාළුවෝ දන්නෙ නැතිව ඔය ඇම ගිලලා අමාරුවට පත් වෙනවා. අන්න ඒ නිසා මේකට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ 'ලෝක-ආමිස' කියලා. ලෝකයාගෙන් ලැබෙන ආමිසය. එතකොට මේ ඇම හරියට ගිලින්න දන්නේ නැතිනම්, මේක වැරදියට ගිල්ලොත් එහෙම මේක නිසා හයානක දේ සිදුවෙනවා. හරියට ගිලින්න දන්නේ නැතිනම් හරිම දේ නොගිල ඉන්න එකයි. ඒක තුළින් ඔන්න මාරයාට අනුවෙනවා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ පින්වතුන් වැඩිය අහලත් නැතිව ඇති 'අරිය පරියේසන' සූත්‍රයේදී තමන් වහන්සේ සසරින් නික්මීම සඳහා කරන ලද පරියේෂණ, මහා පුදුම ආර්ය පරියේෂණ දක්වනවා. මුල් අවස්ථාවේ සිදුහත් තාපසයා නොමඟ ගියා, ලෝකයා සසරින් මිදීම සඳහා කයට දුක් දීමම එකම ප්‍රතිපදාව ලෙස දැක්වූ නිසා නිසණ්ඨයින් වගේ සීමාන්තිකව කයට දුක් දීලා අන්තිමට එහි නිශ්ඵල බව තේරුම් ගත්තට පස්සේ මැදුම් මඟට ගියා. මැදුම් මඟට ගිහිල්ලා මේ කය යම් ප්‍රමාණයකට ගෙනයන්න සෑහෙන අන්දමට ආහාර ආදිය ගත්තා. අන්න ඒ අරිය පරියේසන සූත්‍රය අවසානයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා මහ පුදුම උපමාවක්. ඒ උපමාව නිසාම ඒ සූත්‍රය හඳුන්වන්න තවත් නමක් තියෙනවා 'පාසරාසි'. පාසරාසි කියන්නේ පින්වතුන් පහස කියන්නේ තොණ්ඩුව.

මොකක් හරි සතෙක් අල්ලන්න තියෙන්නේ තොණ්ඩුව නේ. ඒකට දක්වන උපමාව කිව්වහම තේරේවි. මුව වැද්දෙක් මුවෙක් අල්ලන්න තොණ්ඩු දනවා. ඇතැම් මුවෝ ඒ තොණ්ඩු වලට අහුවෙලා වැද්ද එනකොට කර කියාගන්න දෙයක් නැතිව වැද්දට අහුවෙනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා ඇතැම් මුවෝ තොණ්ඩු වලට අහුනොවී මුවා තොණ්ඩු උඩ ලැගල ඉන්නවා. වැද්ද එනකොට පැනල යනවා. අන්න ඒ උපමාව දීල තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. මහ පුදුම උපමාවක් දීල තියෙන්නේ, අරිය පරියේසන සූත්‍රයේ අග හරියේ තියෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කළා අතීතයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගමන් කරන ලද මාර්ගය තුළ තියෙන්නේ වස්ත්‍රන්, ආහාරන් අත හැරලා යන මාර්ගයක් නොවෙයි. ඒ විදියට බැහැ සසරින් මිඳෙන්න. ඒ වෙනුවට නුවණින් සලකලා ඥාන සංවරය තුළින් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරලා, මේවායේ අර්ථය තේරුම් අරගෙන යනවා නම්, එහෙම කරනවා නම්, අර මුව වැද්ද නමැති මාරයා එනකොට පැනල යන මුවා වගේ මේ භික්‍ෂුවට පැනල යන්න පුළුවන්, අහුවෙලා නැහැ. අන්න ඒක තමයි මේ අරියවංශ දේශනාවෙන් අපට ගන්න තියෙන්නේ. විවර සන්තෝෂය, ලද දෙයින් සතුටු වීම, අල්පේච්ඡ බව, සුහරතාව, ඒ විදියේ දේවල් තුළින් ‘අසංගචාරීව’ අර සිවුරු පිළිබඳ කියාපු කාරණයට ගැළපෙන එකක්. අල්පේච්ඡතාව පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට සඳහන් කරනවා සංඝයා වහන්සේලාගේ පැවැත්ම පිළිබඳව ‘ජෙය්‍යනාපි පක්ඛි සකුනො’ අහසේ යන කුරුල්ලෙක්, පක්‍ෂියෙක් වගේ යම්සේ අහසට නැගලා නිදහස්ව පියාඹන කුරුල්ලෙක් පියාපත් දෙක අරගෙන යනවා වගේ. ‘සපත්ත භාරොව ඛෙති’ පාත්‍රයයි සිවුරයි හරියට පියාපත් දෙක වගේ වැඩි කළමනා නැති බහු භාණ්ඩක නොවූ ඒ අල්පේච්ඡව ජීවත් වෙන අර කිව්ව තෙව්වරික භික්‍ෂුව ගැනත් සඳහන් වෙනවා. තුන් සිවුරෙන් පමණක් සැහීමට පත්වෙන භික්‍ෂුවට බොහොම පහසුවෙන් තැනින් තැනට යන්න පුළුවන් හරියට පක්‍ෂියා වගේ. අන්න ඒ කිව්ව විදියට ඒ අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටිතාව ආදිය ගුණ දක්වල තියෙන්නේ ඒවා භාවනාවට උපකාර වන නිසා. ප්‍රභාණයට උපකාර වන නිසා. ඒ නිසා අපි මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්වූ ආරියවංශ හතර තේරුම් ගන්න ඕන. ඉතාමත්ම ඇත අතීතයේ සිට නුවණැති ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්

සාමාන්‍ය නුවණ නැති අය නොවේ, මෙන්ම මේ ආර්යවංශය තුළ හැසිරුණා. මේ ආර්යවංශ ධර්ම අගය කරලා දැක්වූවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා අතීත බුදුවරුනුත් උන්වහන්සේලාගේ ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලාත් මේ විදියට සිව්පසය පිළිබඳවත්, ඒ වගේම ඒකේ පරමාර්ථය වූ භාවනාවත් කෙලෙස් ප්‍රභාණයත්.

භාවනා කියනකොට මේ පින්වතුන්ට හිතා ගන්න පුළුවන් බොජ්ඣංග භාවනාව, සති, ධර්මවිවය, විරිය, පීති, පස්සද්ධි, සමාධි, උපෙක්ඛා කියලා කියන බොජ්ඣංග ධර්ම තුළින් තමයි ඒ බොජ්ඣංග භාවනාව. ඒක තමයි නියමම භාවනාව. එතකොට ප්‍රභාණය කියලා කියන්නේ කෙලෙස් ප්‍රභාණය. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා නේ සතර සමයක්ප්‍රධාන කියලා විරිය හතරක් දක්වනවා නේ. හතර මෙහෙමයි දක්වන්නේ. නූපන්නාවූ අකුසල් නූපදවීම සඳහා 'ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පගගණනාති පදහති' ආදී වගයෙන් අපි කලින් තෝරල දීල තියෙනවා. ඕනෑකම ඇති කරගෙන, වැයමක් දරලා, වීර්යයක් අරඹලා, දැඩිව සිත පිහිටුවාගෙන ඒ උත්කාෂ්ට වීර්යයක් දරනවා. සැබෑ වීර්යයක් දරන්න වෙනවා හතර ආකාරයකින්. එකක් නූපන් අකුසල් නූපදවීම සඳහා. එතකොට මේ ධූතාංග ආදිය, විවර සන්තෝෂ ආදිය උපකාර වෙනවා නූපන් අකුසල් නූපදවීම සඳහා. මේවා කල්පනා නොකර, අල්පේච්ඡ තාවයේ වටිනාකම ගැන තේරුම් ගන්නේ නැතිව පරිහරණය කරන්න ගියොත් සීමාන්තිකව දන්නේම නැතිව ඒ ප්‍රත්‍යයට ලෝකාමිසයට යට වෙලා, ඇම ගිලලා. අන්තිමට ගිහි ජීවිතයට පරිවර්තනය වෙන්න සිදුවෙනවා. අන්න ඒක නිසා තමයි මේවා දක්වලා තිබෙන්නේ.

පළමුව තියෙන්නේ නූපන් අකුසල් නූපදවීම සඳහා. දෙවනුව කියන්නේ උපන්නාවූ අකුසල් නෙරපීම සඳහා. සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් කල්පනා කරලා බලනකොට මගේ වර්තයේ මේ මේ අඩුපාඩුකම් තියෙනවා. ආහාරයට රුචිය ලොල්වීම වැඩියි ගිහි කාලයෙන් අරගෙන ආපු. ඔන්න එතකොට අරවා අධිෂ්ඨාන කරනවා. ධූතාංගය අධිෂ්ඨාන කරනවා. වස්ත්‍රයට ඕනෑවට වඩා ඇල්ම තියෙනවා නම් එයට අදාළ ධූතාංගය අධිෂ්ඨාන කරනවා. එය කෙලෙස් කැපීමයි. ඒකට කියන්නේ 'සල්ලෙඛ පටිපදා' බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉඩ දීලා

තියෙනවා තමයි. නමුත් ඒවා අත හරිනවා කාටවත් කියන්න නොවෙයි. තමන්ගේ කෙලෙස් කැපීම සඳහා නූපන්නාවූ අකුසල් නූපදවීම සඳහාත් උපන්නාවූ අකුසල් තෙරපීම සඳහාත්. ඔන්න ඊළඟට කියනවා අතින් පැත්ත. නූපන්නාවූ කුසල් උපදවීම සඳහාත්. ඔන්න භාවනා පැත්ත. ඊළඟට උපන්නාවූ කුසල් රැකගැනීම සඳහා එය සංවර, පහාන, භාවනා, අනුරකින කියන සතර ආකාර සමාස්ත ප්‍රධානයන් උපකාර වෙනවා මෙන්න මේ කියාපු අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාව තේරුම් ගැනීමට.

එතකොට අපි අර කලින් කිව්ව වගේ අතීත ශ්‍රී ලංකාවේ, අතීත ලක්දිවේ සංඝයා වහන්සේලා පමණක් නොවෙයි, උපාසක උපාසිකාවන් පවා මේ අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාව ඉතාමත්ම ආදරයෙන් මුළු තුන් යම් රැස්ක ශ්‍රවණය කළ බවත් සඳහන් වෙනවා. ඒ සංඝයා වහන්සේලාගේ ඒ දේශනා ඒ දැඩි චීර්යය අනුවම දේශනාව ශ්‍රවණය කරන අතරේ, සමහර විට කෙනෙක් අතිශයෝක්ති කියල හිතන්න පුළුවන්. ඇතැම් උපාසිකාවකට, අහන්න ආපු කෙනෙකුට, හිඤ්චකට සර්පයෙක් දෂ්ට කරනවා. එක්කො ගෝණුස්සෙක් කනවා. නමුත් ඒවා බලන්නේ වත් නැතිව ධර්මය ශ්‍රවණය කරනවා. ඔය විදියේ දේවල් සඳහන් වෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට පමණක් නොවෙයි, ගිහියන්ටත් මේ කියාපු සන්තුෂ්ඨිය - විඳ දරාගැනීමේ ශක්තිය, නිවන සඳහා කළ යුතු පරිත්‍යාගය අතීතයේ ගිහි පැවිදි හැම දෙනෙක්ම හොඳට තේරුම් ගන්නා මේ මහා අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාවෙන්. අතීතයේ මේ දේශනාව හඳුන්වන 'චතු පච්චය සන්තෝෂ භාවනා රාම අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාව' කියල නමකුත් තියෙනවා. 'චතු පච්චය සන්තෝෂ භාවනා රාමනා' සිව්පසය පිළිබඳ සන්තෝෂයත් භාවනා රාමයත් පෙන්නුම් කරන අරියවංශ දේශනා. ඒ තරම් ඒ උත්කෘෂ්ට ශ්‍රේෂ්ඨ දේශනා දැන් නම් වැඩිය අහන්න ලැබෙන්නෙත් නැහැ. අහන්න රුවක් නැහැ. කිව්වත් වැඩක් නැති තත්ත්වයට දැන් පත්වෙලා තියෙන බව මේ පින්වතුන් හොඳින් දන්නවා.

නමුත් මොන හේතුවකින් හරි මේ අවුරුද්දේ නම් දකින්න ලැබෙනවා හැම තැනම පිළිවෙතින් පෙළ ගැසෙමු, පෙළ ගැසෙමු කියලා. ඒක නිසා අපටත් හිතුණා ඒකට අදළ යමක් කියන්න.

පිළිගත්තත් නැතත් ඒක නිසා කොන්වෙලා තියෙන මේ අරියවංශ සූත්‍රය අපට හිතූණා අද කියන්න. අද පොසොන් පෝය දවසේ අපේ ලංකා ඉතිහාසයට සම්බන්ධ නිසා ඒ මහාවංශයේ වගේම අටුවා කථාවල එහෙම මහ පුදුම විදියට සඳහන් වෙනවා විශාල පිරිස් ඇදීලා ගියා කියලා අරියවංශ සූත්‍ර දේශනාව අහන්න.

ඉතින් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා, අපි කල්පනා කරගන්න ඕන ගෘහස්ථික වටිනාකම. ගෘහස්ථික වටිනාකම කියන එක ගිහි ලෝකයේ තියෙන වටිනාකම වලට වඩා වෙනස්. පාංසුකුල සිවුරක ඇති වටිනාකම මොකක්ද, කසල ගොඩකින් ඇදල ගත්තු එකක්, සොහොනකින් අරගත්තු එකක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ඕක පඬුපොවලා විවර්ණ කරගෙන - මේ පින්වතුන් සමහර විට දන්නවා ඇති 'දසධම්ම සූත්‍රය' කියල එකක් තියෙනවා. සංඝයා වහන්සේලා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන 'වෙවණණි භාවං ගතොසම්' - මම විවර්ණ භාවයකට පැමිණියේ වෙමි. ගිහියන්ගේ ස්වභාවය වෙවර්ණ භාවයයි. පැවිද්දගේ ස්වභාවය විවර්ණ භාවයයි. විවර්ණ කියන එක තෝරලා තියෙනවා 'කාය වෙවණණියං පරිකාර වෙවණණියං' කියලා. කය විවර්ණ කර ගැනීම තමයි අර දසවද දුන්න කෙස්ඊවුල් ඒවා ඉවත්කිරීම. ඊළඟට පිරිකර වෙවර්ණය තමයි අර හොඳ ඇඳුම් පැළඳුම් ඉවත් කරලා මේ වගේ දුර්වර්ණ පාංසුකුල සිවුරක් පැනව්වේ. දුර්වර්ණ අතනින් මෙනනින් ගත්තු රෙදි කැලි වලින් මහගත්තු සිවුරක් දැරීම, ඒ වගේම කළු පාත්‍රයක් දැරීම. ඔය වගේ දේවල් වලින් මතක් කර දෙනවා, දැන් ගිහියෙක් නොවේ, දැන් පැවිද්දෙක්. අපි කල්පනා කරන්න ඕන පැවිදි වටිනාකම් අනුවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දක්වලා තියෙන්නේ දසධම්ම සූත්‍රයේ විවර්ණ භාවය. ඒ ඔක්කොමටම අදළයි මේ අරියවංශ සූත්‍රයේ කියන කාරණා. ඒ නිසා හිතන්න නරකයි මේවා යල් පැනපු දේවල් කියලා. මේවා යල් පනින්න පුළුවන් දේවල් නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ අර කලින් කියාපු වචන යොදන්නේ නැහැ. 'අගඤ්ඤ, රත්තඤ්ඤ, වංශඤ්ඤ, පොරාණා, අසඞ්කිණණා අසඞ්කිණණ පුබ්බා විඤ්ඤාහි සමණ බ්‍රාහ්මණෙහි.' ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් මේක අග්‍ර භැටියට සලකනවා. දීර්ඝ කාලයක් නුවණැති ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒක පිළිකුල් කරන්නේ නැහැ, සැක කරන්නේ නැහැ. ඒ තරම් ප්‍රතිපත්තියක්.

ඒ නිසා මේ පින්වතුන් අද වැනි දවසක අධිෂ්ඨාන කර ගන්න ඕන. අන්න අපි අර කියාපු ශාසනික පිළිවෙත රැක ගන්න කැමති නම් ගිහි හෝ වේවා, පැවිදි හෝ වේවා, යටත් පිරිසෙයින් මේ වටිනාකම් හඳුනාගන්න ඕන. ගිහි පින්වතුන් මේ වටිනාකම් හඳුනාගන්නේ නැත්නම් ඒකත් බලපානවා සංඝයා වහන්සේලාගේ ජීවිතයට. මේවාට හිනා වෙනවා නම්, හාස්‍යයට ලක් කරනවා නම්, අර ධූතාංග ප්‍රතිපත්ති රකින්න සංඝයා වහන්සේලාට ඒක අපහසුවක්. ඊට වඩා හොඳ පරිසරයක් ඇති වෙනවා ගිහි පින්වතුනුත් මේ ශාසනික වටිනාකම් තේරුම් ගැනීම. ඒ නිසයි මේ වචන ටික කියන්නේ.

මේ පින්වතුන් කල්පනා කර ගන්න ඕන අපි නිතර කියන එකක් තමයි මේ ශාසන පහන නිවෙන්න ළඟයි කියන එක. නිවෙන්න ළඟයි කියලා කියන්න වෙනවා. එබඳු යුගයක යම් කෙනෙක් බලාපොරොත්තු වෙනවා නම් සසර දුක් කෙළවර කරගන්න, ඔන්න අද කියාපු ශාසනික වටිනාකම් සිහියට නගාගන්න. ඒකෙ ආරම්භය තමයි අද මේ පින්වතුන් වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා ඒ වෙනුවෙන් ඇප කැප වෙලා, ඒක රකිමින් බණ භාවනා කළා. දැන් මේ අවස්ථාවේදී මේ ධර්ම දේශනාවත් ශ්‍රවණය කළා. මෙයින් ගත යුතු යමක් ඇතොත් අරගෙන තම තමන් ඒ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන ගුණ දියුණු කරගෙන කවුරුත් බලාපොරොත්තු වන උතුම් අමා මහ නිවන සෝවාන් ආදී ඒ මාගීඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ලබාගැනීමට මේ දේශනාවත් හේතු වාසනා වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම් තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇතොත් මේ දේශනාමය ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට ඒ කුසලය අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්නවා. එසේම මේ පින්වතුන්ටත් මේ ශාසනික ගුණ ධර්ම රැකගන්නටත් මේ ධර්ම දේශනාමය කුසලය හේතු වාසනා වේවා කියලා මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

65 වන දේශනය

65 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 205)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

තුමෙහි කිව්වං ආතප්පං
අකඛාතාරො තථාගතා
පටිපන්නා පමොකඛන්ති
කුමාරිනො මාරඛකිනා

- මග්ග වග්ග, ධ.ප.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

අද මේ පොසොන් පොහොය දවස. මේ රටේ බුද්ධ ශාසනයේ අතීතයත් අනාගතයත් ගැන සැදහැවත් බෞද්ධයින්ගේ අවධානය යොමු වන දවසක්. එදා ඒ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ප්‍රධාන සත් දෙනෙකුගේ ධර්ම දූත පිරිසක් දඹදිවින් මිහින්තලාවට වැඩම කළේ බුද්ධ ශාසනය පිහිටුවීම සඳහාම බව අප කවුරුත් පිළිගන්නවා. මහින්ද, ඉන්තිය, උත්තිය, සම්බල, හද්දසාල කියන ඒ උපසම්පන්න රහතන් වහන්සේලා පස් නමකුත් සුමන සාමණේරයන් වහන්සේත්, ඒ වගේම භණ්ඩුක කියන උපාසක මහත්මයාත් ඒ ධර්ම දූත පිරිසට ඇතුළත් වීමෙන් අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ සම්බුද්ධ ශාසනයේ ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාවය ඒ තුළින් නියෝජනය වුණු බවයි.

සමණා මයං මහාරාජ - ධම්මරාජස්ස සාවකා
තවෙව අනුකම්පාය - ඡම්බුදීපා ඉධාගතා

කියන ගාථාවෙන් ඒ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ පිරිස දේවානම්පියතිස්ස රජතුමාට හඳුන්වා දුන්නු බව අපි කවුරුත් අහල තියෙනවා. ‘මහරජ, අපි ධර්ම රාජයාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ වෙමු. ඔබ කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්ම ඡම්බුදීපයෙන් මෙහි පැමිණියෝ වෙමු.’ කියලා එහෙම හැඳින්වූවා. ඒ වගේම දේවානම්පියතිස්ස රජතුමා මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ඇතුළු පිරිස කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් බොහෝම ප්‍රසාදයෙන් මේ ලංකාවේ සම්බුද්ධ ශාසනය පිහිටුවන්න ක්‍රියා කළ බව ඉතිහාසයේ සඳහන්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වෙනවා. එතෙක් මෙතෙක් නා නා විධ කාල, විපත්ති, විපර්යාස මධ්‍යයේ සම්බුද්ධ ශාසනය යම් ප්‍රමාණයකට අද දක්වා මේ රටේ ආරක්‍ෂා වී පවතිනවා. බුද්ධ ශාසනයේ අනාගතය ගැන හිතන මතන පින්වතුන්ට මේ බුද්ධ ශාසන ප්‍රතිපදාව ගැන විශේෂයෙන් සිහිපත් කරවන වටිනා ධර්මපද ගාථාවකුයි අපි අද මාතෘකාව හැටියට යොද ගත්තේ.

‘තුමෙහි කිව්වං ආතප්‍යං අකබ්‍යාතාරො තථාගතා’ කළ යුතු කිස, කළ යුතු උත්සාහය නුඹලා විසින්ම දැරිය යුතුය. තථාගතයන් වහන්සේලා ධර්මය කියාදෙන ගුරුවරු පමණය.

‘පටිපනනා පමොකබ්‍යති ක්‍යායිනො මාරබ්‍යධනා’

‘ප්‍රතිපදාවට බැහැලා ධ්‍යාන වඩන අයම මාර බ්‍යධනයෙන් මිඳෙන්’

ඒ ගාථාව තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රතිපදාවේ ඒ ප්‍රායෝගිකත්වය ඒ වගේම ඵලදයකත්වය ප්‍රකාශ වෙනවා. ඉතින් මේ ගැන කථා කරනව නම් ඇත්ත වශයෙන් මේ බුද්ධ ශාසනයේ ප්‍රතිපදාව තුළ ඇති විශේෂ ලක්‍ෂණ හෙළි කරන වටිනා සූත්‍ර දේශනාවක් තමයි මැදුම් සඟියේ ගණකමොගලලාන සූත්‍රය. ඒ සූත්‍රයේ ආරම්භක නිදන කථාවේදීමත් ප්‍රායෝගිකත්වය පිළිබඳ වැදගත් සිද්ධාන්තයක් මතු වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර විශාඛා මහා උපාසිකාව තනවා පූජා කළ මීගාර මාතු ප්‍රාසාදය නමින් හැඳින්වෙන පූර්වාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවසථාවක උන්වහන්සේ දකින්න ආවා ගණක මොගලලාන කියන බ්‍රාහ්මණයෙක්. (පින්වතුනි, මේ කාලයේ වචනයෙන් කියනවා නම් මොගලලාන කියන බ්‍රාහ්මණයා ගණකාධිකාරයෙක්.) ඇවිල්ලා මෙන්න මෙහෙම බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා. ‘යම් සේ භවත් ගෞතමය, මේ මීගාර මාතු ප්‍රාසාදයෙහි අවසාන පඩිය දක්වා මේ සෝපානයෙහි යම්කිසි අනුපිළිවෙලින් යන ශික්‍ෂණයක්, අනුපිළිවෙලින් යන ක්‍රියාවලියක්, අනුපිළිවෙලින් යන ප්‍රතිපදාවක්, දක්නට ලැබේද’, අනුපුබ්බ සිකඛා, අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ පටිපදා, කියන ඒ විශේෂ වචන තුන එතන සඳහන් වෙනවා. ‘එසේම මේ බ්‍රාහ්මණයින්ගේ අධ්‍යාපනය පිළිබඳවත් අනුපිළිවෙලින් යන ශික්‍ෂණයක්, අනුපිළිවෙලින් යන ක්‍රියාවලියක්, අනුපිළිවෙලින් යන ප්‍රතිපදාවක්, දකින්න ලැබෙනවා. ඒ වගේම දුනු

ශිල්පය පිළිබඳවත්. ඒ වගේම මේ ගණකාධිකරණයෙන් ජීවිතාව ගෙනයන අපගේත් එවැනිම ශික්ෂාවක් තිබෙනවා. අපටත් අලුත් ගෝලයෙක්, ශිෂ්‍යයෙක් ලැබුණහම අපි ඔහුට මේ විදියට ක්‍රමානුකූලව ගණන්න පුහුණු කරනවා. ඒකක එකයි, ද්වික දෙකයි, ත්‍රික තුනයි, චතුෂ්ක හතරයි, පඤ්චක පහයි, ඡටක හයයි, සප්තක හතයි, අෂ්ටක අටයි, නවක නවයයි, දශක දහයයි ආදී වශයෙන් සියය දක්වා පවා ඒ විදියට පුහුණු කරනවා. ඒ විදියට හවත් ගෞතමයාණි ඔබ වහන්සේගේ ශාසනයේත් ඒ වගේ අනුපිළිවෙලින් යන ශික්ෂණයක්, අනුපිළිවෙලින් යන ක්‍රියාවලියක්, අනුපිළිවෙලින් යන ප්‍රතිපදාවක්, දක්වන්න පුළුවන්ද?’ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වදරනවා, ‘බ්‍රාහ්මණය, මගේ ශාසනයේත් ඒ විදියට දක්වන්න පුළුවන්. යම් සේ අසුන් හික්මවන්නෙක් හික්මවන්න පුළුවන් ආජාතීය අශ්වයෙකු ලැබුණහම කටකළියාව ඉඳලම ක්‍රමානුකූලව ඒ ශික්ෂණයට අදාළ කටයුතු කරනවද එසේම තථාගත තෙම හික්මවිය හැකි පුද්ගලයෙක් ලැබුණහම ඒ හික්ෂුවට කියනවා ‘එව මහණ, සිල්වත් වන්න. ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවරයෙන් සංවර වන්න. ආචාර ගෝචර සම්පන්න වන්න. සුඵ වරදෙහි පවා බිය දකිනසුලුව ශික්ෂාපද සමාදන්ව ආරක්ෂා කරන්න’ කියලා ඒ ප්‍රථම ශික්ෂණයම දෙනවා. යම් අවසථාවක ඒ හික්ෂුව ඒ විදියට සීලවන්න වුණා නම් අන්න ඒ අවසථාවේ තථාගත තෙම දෙවන පියවර දෙනවා. ‘එව මහණ, ඉන්ද්‍රියයන් පිළිබඳ රක්තා ලද දෙර ඇතිව වාසය කරව. ඇසින් රූපයක් දක නිමිති, අනුවාඤ්ජන නොගනුව. ඒවා ගැනීම නිසා විෂම ලෝභය, ඊළඟට දෙමිනසට අදාළ යම්කිසි පාපක අකුසල ධර්ම ගලාගෙන එන්න පුළුවන් නිසා ඇස පිළිබඳ සංවරයෙහි පිහිටුව’ කියලා. ඒ විදියට ඇස පිළිබඳව වගේම කන, නාසය, දිව, කය, මන ආදී ඉන්ද්‍රියයන් හය පිළිබඳවම ඉන්ද්‍රිය සංවරය කරන්න කියලා එහෙම අනුශාසනා කරනවා.

යම් අවසථාවක ඒ හික්ෂුව ඉන්ද්‍රියයෙහි ගුණද්වාරතා කියන ඉන්ද්‍රියන් පිළිබඳව රැක්මෙහි යෙදෙන තත්වයට පත් වුණාද, ඒ අවසථාවේ තථාගත තෙම ඊට ඉහළට මේ හික්ෂුව පුහුණු කරවනවා. ‘මහණ එව, ආහාරයෙහි පමණ දූන පරිභෝග කරන්නෙක් වෙව. භෝජනයෙහි මත්තඤ්ඤතා කියන ඒ පමණ දූන ආහාරය අනුභව

කරව කියලා, ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරලා නුවණින් සළකා බලමින් ආහාර ගනුව. නෙව දවාය, න මදය ආදී වශයෙන් මේ ආහාරය මා ගන්නේ ක්‍රීඩාව විනෝදය පිණිස නොවේ. න මණඩනය න විභූෂණය මේ ශරීරය අලංකාර කර ගැනීම පිණිස නොවේ. හුදෙක් මේ කය පවත්වා ගැනීම - යාපනය සඳහාය. කුසගිනි වේදනාව නැතිකර ගැනීම සඳහාය. මේ බ්‍රහ්මචරියාවට අනුග්‍රහ පිණිස පමණයි' කියලා, හුදෙක් ඒ කුසගිනි වේදනාව නැසීමටත්, වැඩිපුර ආහාර ගැනීමෙන් ඇතිවන වේදනා නැති කර ගැනීම පිණිසත්, පහසු විභරණය සඳහාත් මේ ආහාරය ගන්නවා කියලා එක්තරා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා විදියකින් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරලා ආහාර ගන්නය කියලා ඒ ශික්‍ෂණයේ පිහිටුවනවා.

යම් අවසථාවක ඒ භික්‍ෂුව භෝජනයේ මනනඤ්ඤතා කියන ඒ ශික්‍ෂණයත් පිළිපදිනවා නම් ඒ අවසථාවේදී තථාගත තෙම ඒ භික්‍ෂුව මෙහෙම හික්මවනවා. 'එව මහණ, නිදි වැරීමේ ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදී වාසය කරව. ඡාගරියානුයෝග කියල කියන්නේ ඒ චීරයට අදාළ නිදි වැරීමේ ප්‍රතිපත්තියට හුරුව වාසය කරව' කියලා ඊළඟට ඒ කාල සටහන දෙනවා. 'මුළු දවල් කාලයම සක්මනින් පර්යඤ්ඤයෙන් නිවරණ ධර්මයන් සිතින් ඉවත් කරමින් භාවනාවේ යෙදී වාසය කරව. රාත්‍රියේ ප්‍රථම යාමයත් සක්මනින් පර්යඤ්ඤයෙන් ඒ විදියට නිවරණ ධර්මයන් ගෙන් සිත මුදු ගනිමින් වාසය කරව. රාත්‍රි මැදුම් යාමය තුළ දකුණු ඇලයෙන් සිංහ සෙය්‍යාවෙන් සැතපෙව. පශ්චිම යාමයේ නැගිට ඒ වගේම සක්මනින් පර්යඤ්ඤයෙන් ආවරණීය ධර්මයන්ගෙන් මිදී ඒ නිදි වැරීම් ප්‍රතිපත්තියෙහි යෙදී වාසය කරව'.

යම් අවසථාවක ඒ නිදි වැරීම් ප්‍රතිපත්තියේ යෙදිල වාසය කරනවා නම් ඒ අවසථාවේ තථාගත තෙම ඔහු ඊටත් එහාට හික්මවනවා. එව මහණ, සතිසමපජඤ්ඤයෙන් යුක්තව වාසය කරව. ඉදිරියට යාමේදී ආපසු ඒමේදී දැනුවත්ව කරන්නෙක් - ඒ කියන්නේ සම්පජානකාරී හොති. දැනුවත්ව කරන්නෙක් වෙයි. එළඹ සිටි සිහියෙන් යුක්ත වෙයි කියන එකයි. ඊළඟට යමක් දෙස බැලීම, ඉවත බැලීම, නැමීම, දිග හැරීම, සමමිඤ්ජනෙ පසාරිතෙ, ඒ වගේම සගල සිවුරු, පාත්‍ර දැරීමේදී, ආහාර පාන ගැනීමේදී, ඊළඟට මළ මුත්‍ර පහ කිරීමේදී, වෙනකක් තබා යාම, සිටීම, ඉදිම, නිදිම, නිදි වැරීම, දෙඩීම, නිහඬව සිටීම, ආදී හැම ක්‍රියාවකදීම දැනුවත්ව කරන්නෙක් වෙයි කියලා

සතිසමපජඤාඤාය පිළිබඳව හික්මවනවාය.

යම් අවසථාවක සතිසමපජඤාඤාය සම්පූර්ණ වුණානම් ඒ හිඤ්චට තථාගත තෙම අවවාද කරනවා. 'මහණ, ඔබ දැන් විවේක වාසයට නැඹුරුව වාසය කරන්න. අරණ්‍යයයක්, වෘක්ෂ මූලයක්, පර්වතයක්, පර්වත බෑවුමක්, අමු සොහොනක්, වන රොදක්, අභ්‍යාවකාශ කියන්නේ එළිමහනක් පිදුරු බිස්සක් ආදී ඒ විවේක සථාන ඇසුරු කරන්න පුරුදු වෙන්න. යම් අවසථාවක ඒ හිඤ්ච ඒ තත්ත්වයට පත් වුණා නම් පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සේ ඇවිල්ලා නිස්කලන්තව පර්යචකයෙන් සිරුර කෙළින් කරගෙන ඉඳගෙන තමන්ගේ සිත නිවරණයන්ගෙන් මුද්‍ර ගන්නවා.' අවිජජා, ව්‍යාපාද, ඊනාමිද්ධ, උදධවච කුකකුචච, විවිකිචජා මෙන්ම විෂම ලෝභයෙන්, ද්වේශයෙන්, නිදිමත, අලස ගතිවලින්, නොසන්සුන් කුකුස් ආදියෙන්, දෙගිඬියා ආදියෙන් ඒ නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් සිත මුද්‍රගෙන ඊළගට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ප්‍රථම ධ්‍යානය, දෙවන ධ්‍යානය, තුන්වන ධ්‍යානය, හතරවන ධ්‍යානය ආදියට පත්වෙන හැටි අර ක්‍රමානුකූල ප්‍රතිපදාවට නිදර්ශනයක් වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අර බ්‍රාහ්මණයාට ප්‍රකාශ කළා. ඊළගට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'යම් ශෛක්ෂව හිඤ්ඤන් ඉන්නවා නම්, තවමත් රහත් නොවූ, මාර්ග ඵල ලාභී හිඤ්ඤන් වහන්සේලා ඉන්නවා නම් ඒ අයට තථාගතයන්ගේ අනුශාසනයන් මේකයි, බිණ්ණාශ්‍රව මහ රහතන් වහන්සේලාටත් මේ ශික්ෂණය එදිනෙද සැප විහරණය සඳහාත් සතිසමපජඤාඤාය සඳහාත් උපකාර වෙනවා' කියලා ප්‍රකාශ කළා.

එතකොට මේ ගණකමොගගලලාන බ්‍රාහ්මණයා අහනවා 'හවත් ගෞතමය, දැන් මේ විදියට ඒ සංඝයා වහන්සේලාට අවවාද අනුශාසනා කළහම ඒ හැම දෙනෙක්මත් ඔබ වහන්සේගේ ශාසනයේ පරම නිෂ්ඨාව වන නිවන ලබා ගන්නවාද, එහෙම නැත්නම් ඇතැම් කෙනෙකුට නිවන ලබා ගන්න බැරි වෙනවද?' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'බ්‍රාහ්මණය, මම මෙහෙම අවවාද අනුශාසනා කළාට ඇතැම් කෙනෙක් ඒ තත්ත්වය ලබා ගන්නවා. ඇතැම් කෙනෙකුට ලබා ගන්න බැරි වෙනවා.' එතකොට බ්‍රාහ්මණයා අහනවා මොකද ඒකට හේතුව, 'හවත් ගෞතමය, නිවනත් තිබෙද්දී, නිවන් මාර්ගයකුත් තිබෙද්දී, නිවන් මාර්ගය දේශනා කරන ඔබ

වහන්සේ වැනි ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙනෙකුත් සිටිද්දීත් ඇයි ඇතැම් කෙනෙක් මේක ලබන්නේත්, ඇයි ඇතැම් කෙනෙක් මේක නොලබන්නේත්? ඔහුන එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරනවා 'එහෙනම් බ්‍රාහ්මණය, මමත් ඔබෙන් ප්‍රශ්නයක් අහනවා. ඔබ මේ රජගහ නුවරට යන මාර්ගය දන්නවාද?' 'හොඳට දන්නවා' යම් කෙනෙක් ඔබගෙන් අහනවා රජගහ නුවරට යන මාර්ගය. ඔබ කියනවා 'මෙන්න මේ පාරෙන් යන්න. එහෙම යනකොට ගමක් හමිබ වෙවි. එතනින් එතාට තියෙනවා නියම් ගමක්. ඔහුන ඔහොම ඔහොම යනකොට රජගහ නුවරට යන්න පුළුවන්' කියලා. එහෙම කිව්වට මොකද ඒ පුද්ගලයා ඒ අනුශාසනය ලබලා වෙන පාරකින් යනවා. අනිත් පැත්තට හැරිලා වෙන පැත්තකට යනවා. එතකොට රජගහ නුවර වෙනුවට වෙන ප්‍රදේශයකට යනවා. තවත් කෙනෙක් එනවා රජගහ නුවරට මාර්ගය අහගෙන. එයාට ඔබ මේ මේ විදියට උපදෙස් දුන්නහම හරියාකාරව ඒ අනුව ගිහිල්ලා රජගහ නුවරට යනවා.' එතකොට අහනව බුදුරජාණන් වහන්සේ 'බ්‍රාහ්මණය, රජගහ නුවර තියෙද්දීත්, රජගහ නුවරට මාර්ගය තියෙද්දීත්, එක්කෙනෙක් අර විදියට වැරදි පැත්තට යන්නත් තව කෙනෙක් හරි පැත්තට යන්නත් හේතුව මොකද?'

එතකොට මේ බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'ඒකට මම මොකක්ද කරන්නේ? හවත් ගෞතමය, මම මාර්ගය කියන කෙනා පමණයිනෙ. 'මගකඩායි' මම මාර්ගය කියලා දෙනවා පමණයි. මට කරන්න දෙයක් නැහැ. ඒ අය එහෙම යනවා.' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'අන්න එසේම බ්‍රාහ්මණය, ඒ නිවන තිබුණත් නිවන් මාර්ගය තිබුණත් නිවන තේරුම් කරල දෙන අනුශාසක හැටියට මේ ශාස්තෘන් වහන්සේ හිටියත් ඇතැම් කෙනෙක් එය ලබා ගන්නවා. ඇතැම් කෙනෙක් එය ලබා ගන්නේ නැහැ. එතකොට ඒ බ්‍රාහ්මණයා යම් ප්‍රසාදයක් ඇති කර ගෙන යම් කෙනෙක් මේ ශාසනයේ ජීවිකාව සඳහා ශ්‍රද්ධාව නැතිව පැවිදි වුණාද, ඒ සට කපට අය අර කියාපු ප්‍රතිපදවේ නොහික්මෙන, ආහාරය පිළිබඳව, සතිසමපජඤ්ඤය පිළිබඳව, ශීලාදී ගුණ ධර්ම පිළිබඳව නොහික්මුණ කෙනෙක් වෙනවා. එබඳු අය හවත් ගෞතමයන් හා වාසය කරන්නේ නැත. යම් කෙනෙක් සද්ධාවෙන් පැවිදිවෙලා අවංකව මේ ප්‍රතිපදවේ හැසිරෙණවා නම් ඒ අය තමයි හවත් ගෞතමයින් සමග හැසිරෙන්නේ කියලා. ගණකමොගලලාන

ඊළඟට ප්‍රසාදය පළ කරනවා, උපමා දෙකකින්. යම් සේ මුල් සුවඳ අතරින් කළු අගිල් සුවඳ ශ්‍රේණිය හැටියට ගන්නවද, හර සුවඳ අතරින් රත් හඳුන් සුවඳ ශ්‍රේණිය වෙනවද, මල් සුවඳ අතරින් දැසමත් මල් සුවඳ ශ්‍රේණිය වෙනවද, එසේම අද මේ දැකින්න ලැබෙන ධර්මයන් අතුරින් හවත් ගෞතමයන්ගේ දර්ශනයම ශ්‍රේණියයි කියලා උදම් අනලා උපාසක තත්ත්වයට පත්වුණා. එතකොට මෙයින් අපට ජේනවා 'අනුපුබ්බසිකඛා, අනුපුබ්බකිරියා, අනුපුබ්බපට්ඨපද' යන වචන තුන ඉතාමත් වටිනා, අප කාටත් වීර්යය ඇති කර ගන්න ධෛර්යය ඇතිකර ගන්න උපකාර වන දෙයක් බව. ක්‍රමානුකූල ප්‍රතිපදාවක් බව.

ඒකටම අදළ තවත් වටිනා සූත්‍රයක්, අපි ඔක්කොම නොකිව්වත්, පහාරාද සූත්‍රය. කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් - පහාරාද කියන අසුරේන්ද්‍රයා එක් අවසථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේට කිව්වා මේ මහා සමුද්‍රය ගැන අසුරයින් සතුටුවෙන ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්මතා අටක් තියෙනවා කියලා. එකක් තමයි මේ මහා සමුද්‍රය - එතන වචන තුනක් සඳහන් වෙනවා 'අනුපුබ්බ නිමේනා අනුපුබ්බ පොනො අනුපුබ්බ පබ්බහාරො න ආයතකෙ නෙව පපාතො' මේ මහා සමුද්‍රයේ අනුපිළිවෙළින් යන නැම්මක්, අනුපිළිවෙළින් යන ගැඹුරු වීමක්, අනුපිළිවෙළින් යන ඇලවීමක් තියෙනවය. එකපාරටම ප්‍රපාතයක් නැත. ඒ උපමාව දෙනවා පළමුවෙනි ආශ්චර්ය අද්භූත කාරණය වශයෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා මගේ මේ ශාසනයේ ධර්ම චිනයේ තියෙනවා ආශ්චර්ය අද්භූත කාරණා අටක් කියලා.

පළවෙනි කාරණය හැටියට වදරනවා, මේ ශාසනයේත් තියෙනවා 'අනුපුබ්බසිකඛා, අනුපුබ්බකිරියා, අනුපුබ්බපට්ඨපද න අයතකෙනෙව අඤ්ඤ පට්ඨෙධො' එක පාරටම රහත් බව ලබන්න නොවෙයි. මෙන්න මෙහෙම ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. මේ අනුපිළිවෙළ වචනය මේ ශාසනයට අදළව මේ කාටත් ඇත්ත වශයෙන් ධෛර්යය උපදවා ගන්න වටිනා දෙයක්. එක දවසකින් කෙරෙන දෙයක් නොවෙයි. මේ ප්‍රතිපදාවේ හරියට යනව නම් පිළිවෙළින් ක්‍රමානුකූලව ප්‍රතිඵලදයක බවයි පෙන්නුම් කරන්නේ. කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් එහෙම නම් දැන් බොහෝ දෙනා කියන්නේ අපට පාරමී නැහැ. අපට පාරමී නැහැ. අපි ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධිය ලබල නැහැ. දැන් ආරංචියි බොහොම දේශකයෝ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ ශාසනය විනාශ වෙන විධියේ වචනයකින් මේ බොහෝ දෙනා අධෛර්ය කරන බව. ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධිය කථාව ශාසනයට පිළිලයක් වගේ කථාවක් කියලා මම මේ අවසථාවේදී ප්‍රකාශ කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහෙම කළේ නැහැ, කවදවත් ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධිය කියල ප්‍රතිකේෂ කළේ නැහැ. මේකට හොඳ නිදර්ශනයක් අපි ඊළඟට කියන්නේ ඒත් ධර්ම කථාවකින්.

රජගහනුවර බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාල පිරිසකට ධර්ම දේශනා කරන අවසථාවක්. මේවා අපි කළින් කියල තියෙනවා. මේ කෙටියෙන් කියන්නේ මේ විශාල පිරිසක් මැද බුදු භාමුදුරුවෝ ධර්මය දේශනා කරනකොට ඔන්න එනවා සුභබුද්ධ කියලා කුෂට රෝගියෙක්. ඔය ඇඟ සුදු වෙච්ච කට්ටිය ඉන්නේ. හරිම දිළිඳුයි. හිඟන්නෙක්. කොටින්ම කාලකන්නි හිඟන්නෙක් එනවා. එතකොට ඇතදී මේ පිරිස දෑලා හිතා ගන්නවා මෙතන සමහර විට ආහාරපාන බෙදනවා ඇති. (මේ බඩගින්න ඉන්නේ) කෑම ටිකක් ලබාගන්න පුළුවන් එතනට ගියොත් කියලා ඔන්න කීට්ටු වෙනවා. කීට්ටු වෙනකොටම දෑන ගන්නවා නෑ නෑ කෑම බෙදන තැනක් නොවෙයි මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ධර්මය දේශනා කරනවා. කමක් නැහැ මම ධර්මයවත් අහන්න ඕන කියලා ඔන්න පිරිස් කෙළවරේ ඉඳ ගත්තා. ඉඳ ගත්තම බුදුරජාණන් වහන්සේ අර මුළු පිරිස තමන් වහන්සේගේ බුද්ධ ඥානයෙන්, බුදු ඇසින් සිසාරා බැලුවා. කවුද මෙතන මේ ඉන්න අයගෙන් ධර්මය තේරුම් ගන්න පුළුවන්. එතන ඉන්න ඇති රජවරු, සිටුවරු, තක්සලාවේ උපාධිධරයෝ, මහා පණ්ඩිතයෝ. ඒ ඔක්කොම පරාදයි. අන්න අර හිඟන්නා පෙනුණා බුදුරජාණන් වහන්සේට. මොහුට පුළුවන් මගේ ධර්මය තේරුම් ගන්න. ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ පවත්වපු දේශනාව - ඒක විශේෂයි. දැන් කාලේ එබඳු දේශනා අහන්නවත් ලැබෙන්නේ නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලියේ විශේෂ බව කවුරුත් දන්නවා. 'ආනුපුබ්බි කථා' කියලා කියනවා. එතනත් 'අනුපුර්ව' කියන වචනය තියෙනවා. අනුපිළිවෙළින් යන කථාවක්. එතකොට මේ එකම දේශනාවක් තුළත් මේ අනුපිළිවෙළ තියෙන බව කියන්නයි මේ කියන්නේ. ඇතැම්හු එය කාලයට බාර දීලා නිකම් ඉන්නවා. 'අද ඉතින් මොකක් කළත් මේ මාර්ග එල කියන එක හුඟක් ඇතය' කියල.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුපිළිවෙළ කථා කියන ඒ දේශනා මාර්ගයට අනුව එම දේශනාව පැවැත්වුණා. ඒක මෙහෙමයි සඳහන් වෙන්නේ ධර්මයේ, 'දන කථං සීල කථං සගග කථං කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙකධමෙම ආනිසංසං පකාසෙති' ඔන්න අනුපිළිවෙළ කථාවට අදාළ ටික. දනයෙහි ආනිසංස 'දනකථං', 'සීලකථං' සීලයේ ආනිසංස, 'සගගකථං' - දන් දීමෙන්, සිල් රැකීමෙන් දිව්‍ය ලෝකයට යා හැකි බව, දිව්‍ය ලෝක සම්පත්තිය පිළිබඳ යමක් කියනවා. ඔන්න ඊළඟට අනික් පැත්තට හරවනවා. මනුෂ්‍ය ලෝකයේ වේවා දිව්‍ය ලෝකයේ වේවා කම් සැපවල 'කාමානං ආදීනවං' ආදීනව පක්‍ෂය 'ඔකාරං සංකිලෙසං' ළාමක බව කෙලෙස් උපදින බව, ඊළඟට කියනවා 'නෙකධමෙම ආනිසංසං' අන්න අනික් පැත්තට කන්ද බැස්සා. මේ ඔක්කොම වැඩක් නැහැ කියලා අනික් පැත්තට හරවනවා. ඔන්න නෙකධමෙම ආනිසංස කියනකොට කෙනෙක් අහන්න පුළුවන්, මොකක්ද මේ හිගන්නට දෙන්න තියෙන්නේ, මොන සීලයක්ද සමාදන් වුණේ. දන් මේ පින්වතුන්ට අපි ආපු හැටියේ සිල් දෙන්න වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සිල් දෙන්න නැහැනෙ. නමුත් හිත තුළින් ඒ යමක් අතහරින්න තියෙනව නම් ඉස්සෙල්ලාම අත හැරියේ ආහාරය. ආහාරය සොයාගන්නෙ ආවෙ. ඒ ආශාව අතහැරලා තමයි එතන ඉඳගත්තේ. ඒකත් ලොකු දනයක් අතහැරීම. ඊළඟට සීලය ගැන කියනකොට අනේ මට මේව රකින්න ඇත්නම් කියල හිතෙන්න ඇති. අපට ජේන්නෙ නැද්ද, ඊළඟට මේකෙ ආනිසංස එහෙමයි කියලා ඔන්න හිතා ගන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේටම යම් අවසථාවක පෙනුනා සුප්පබුද්ධ කුෂට රෝගියාගේ සිත සකස්වෙන ආකාරය. මේ වචනවලින් දක්වනවා 'යථා භගවා අඤ්ඤාසි' ඒ සිත පිළිබඳව. 'කලල චිතතං, මුදු චිතතං, විනිවරණ චිතතං, උදග චිතතං, පසනන චිතතං' ඒ සුප්පබුද්ධ කුෂට රෝගියාගේ සිත කලල චිතතං සකස්වෙලා මෘදු වුණා. නීවරණයන්ගෙන් ඉවත් වුණා. පහන් බවට පත්වුණා. ප්‍රසාදයට ඔඳු වැඩෙන තත්වයට පත් වුණා. අන්න ඒ අවසථාවේ තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ, 'යාසං බුද්ධානං සාමුකධංසිධා ධම්මං දෙසෙති' බුදුරජාණන් වහන්සේලා විසින්ම ලෝකයාට හඳුන්වාදෙන 'දුකඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං' කියන චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්ම දේශනාව දේශනා කළේ. ඒ දේශනා කළේ කාට එල්ල කරලද, අර කුෂට රෝගියාට. මේ කාලේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නම් කෙනෙක් කියාවි 'ඔන්න පින්වතුනි අන්න අර කාලකන්නියා එලවල දන්න' කියලා. ඊළඟට වෙච්ච දේ බලන්න අන්තිමට ඒ සුප්පබ්බදා කුෂට රෝගියා පිළිබඳව මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. යම් සේ පිරිසිදු වස්ත්‍රයකට සායම් අල්ලනව වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාව හරියටම සිතට කා වැදුණා. එහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් 'විරජං චීතමලං ධම්ම වකඛුං උදපාදි.' කෙලෙස් මල රහිත මලකඩ රහිත ඒ දහම් ඇස පහළ වුණා. ඒක කෙටියෙන් සඳහන් වෙනවා 'යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං.' සෝවාන් ගැන කථාත්තර ගෙන එන බොහෝ අයට අපි කියනවා, මෙතනයි තියෙන්නෙ රහස 'යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං.' ඉතාම කෙටියෙන් සෝවාන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂය ප්‍රකාශ කළා. යම්තාක් දෙයක් හටගන්න සවභාවය ඇත්තේද, ඒ හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වන සවභාවය ඇත්තේය කියන දහම් ඇස පහළ වුණා. ඒ කියන්නේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දුටුවා. කෙටියෙන් කියතොත්. අපි මේව ගැන කළින් කියල තියෙනවා. විස්තර කරල කියන්නෙ නැහැ මේ අවසථාවේ.

අන්තිමට පිරිස ඔක්කොම විසිරිලා ගියා. මේ කවුරුවත් දන්නෙ නැහැ මේ ආපු කුෂට රෝගියා තමාගේ තත්ත්වයෙන් ඉතාමත්ම ඉහළ තත්ත්වයකට මුළු ලෝකාධිපතෙයා කියන, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයෙන් කියනවා නම් වක්‍රවර්ති රාජ්‍යයටත් වැඩිය තත්ත්වයක් ලබල තියෙන බව අර පිරිස කවුරුවත් දන්නෙ නැහැ. මේ තත්ත්වය ගැන තව විශේෂ වචන ටිකක් කියවෙනවා. ඒකනෙ මම කියන්නෙ සෝවාන් පුද්ගලයාට උපාධි අටක්ම තියෙනවා කියලා. සෝවාන් පුද්ගලයා කවරෙක් හෝ වේවා නූගත් පුද්ගලයෙක් හෝ වේවා ඔහු පිළිබඳව සුත්‍රවල මෙන්ම මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. 'දිට්ඨධම්මො, පත්තධම්මො, විදිතධම්මො, පරියොගාලුඛධම්මො, තිණණවිචිකිචෙජා, විගතකථංකථො, වෙසාරජ්ජපතො, අපරපච්චයො සඤ්ඤාසනෙ' අටක්ම තියෙනවා එතන උපාධි.

දිට්ඨධම්මො, නිවන දුටුවා මොහොතකට හරි. පත්තධම්මො, නිවනට පැමිණියා ඤාණයකට හරි. විදිතධම්මො, නිවන තේරුම් ගත්තා. පරියොගාලුඛධම්මො, නිවනට කිමිදුනා. අපි ඇතැම් අවසථාවල නීල මහා යෝද්‍යාගේ යගදව වැනි උපමාවලින් කිව්වා. මොහොතකට

දුටුව නිවන. සංස්කාර නිරෝධය දුටුවා. තිණුණවිවිකිවෙණ, ආයෙ සැක දෙහිඬියා නැති වුණා. අතීත භව ගැන, අනාගත භව ගැන, අතීතයේ තිබුණෙත් මෙහෙම දෙයක්ද ආදී වශයෙන් විගතකථංකථො, කථං කථං කියල එක එක්කෙනාගෙන් අහගෙන යන්න ඕන නැහැ. නිසැකත්වයට පත්වුණා. වෙසාරජ්ජපපතො, එතකොට අර හිගන්න විශාරදයෙක් වුණා. කොහොමද වැඩේ? ධර්ම විශාරදයෙක් වුණා, අර දේශනාවෙන්. 'අපරප්පච්චයො සසු ඝාසනෙ' ගැඹුරු කියමනක් මේ. ශාස්තෘ ශාසනයේ කෙනෙකුගේ පිහිටක් තවත් අවශ්‍ය නැති තත්ත්වයට පත් වෙනවා. ඒ කියන්නේ මොකද, දැන් කවුරුත් අහලා තියෙනවා සෝවාන් පුද්ගලයා කිසි කෙනෙකුට වළක්වන්න බැහැ. 'සතතකඛතත පරම' කියනවා, ජාති හතක් තුළ රහත් වෙනවාමයි. දුක් කෙළවර වෙනවාමයි. ප්‍රමාද වුණොත් එහෙමයි. නැත්නම් මේ ලෝකදීම උත්සාහ කරනවා නම් ඒ උසස් තත්ත්වවලට යන්න හැකියි. අන්න ඒකයි කියන්නේ 'අපරප්පච්චයො සසු ඝාසනෙ' කියලා. ඒ ශාස්තෘ ශාසනයේ වෙන කෙනෙක්ගේ පිහිටක් අවශ්‍ය නැහැ. පිහිටක් ලැබුණොත් වැඩේ ඉක්මන් වෙනවා. කාරණේ ඇත්ත නමුත් ඕන කරන ටික ලැබුණා. නිවන් දක්වා යන සිද්ධාන්තය ලැබුණු එකතෙ කියන්නේ. ගඟට වැටුණු ලී කොටයක් මුහුදට වැටිල කෙළවර වෙනව වගේ සෝවාන් තත්ත්වය. ඔහොම තත්ත්වයක් ලැබුවේ.

බලන්න එක පැත්තකින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලිය. හදිසියේ සිදු වුණාමත් නොවෙයි. ආනුපුබ්බිකථා - අනුපිළිවෙළ කථා ඒක තුළින් ඔක්කොම කෙරුණා. ඒක ඤාණිකවත් සිදු වුණා. මේ තුළින් මම මේ ඉදිරිපත් කරන්නේ ධර්මයේ ප්‍රායෝගික තත්ත්වය. ඇතැම් කෙනෙක් අර කිව්ව වගේ අපට පාරමී ධර්ම නැහැ. අපේ හාමුදුරුවෝ කියනවා ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි නැහැ. අරකයි මේකයි පටලැවිලි වගයක්. ඔය කිසිවක් හිතන්න නරකයි. මේ ශාසනය රැකෙන්නේ ප්‍රතිපදාව උඩ නම් බය නැතිව මේ කටයුතුවල යෙදෙන්න කියන්න තමයි අපි මේ ටික කිව්වෙ. ඇතැම් තැන්වලදී, අපි කෙටියෙන් කියතොත් බාහිය සුත්‍ර ආදියෙහි ඉතාම ඤාණිකව 'දුටුයෙහි දුටුමතින්' ආදිය කිව්වහම රහත්වෙලත් ඉවරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට පෙනෙනවා අපට නොපෙනුනත් 'ආසයානුසය ඥානය' තුළින් මහා පුදුම විදියට හැම පුද්ගලයා පිළිබඳවම ඇතුළත තිබෙන ශක්තීන්. ඒ අනුවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. සුප්පබුද්ධ කුණ

පහත් කණුව ධරී දේශනා

රෝගියා පිළිබඳව එහෙම කළත් ඇතැම් තැන්වල එහෙම ජේනව. ක්ෂණිකවත් එහෙම සිදු වෙනවා. ඒකට හේතු අපි තව දිගින් දිගට නොකිව්වත් කෙටියෙන් මෙසේ සඳහන් කළ හැකියි.

මේ ශාසනයේ ධර්මාවබෝධය පිළිබඳව සඳහන් වෙන ප්‍රධාන වචන හතරක් තියෙනවා. ‘උගඝට්ඨකඤ්ඤා, විපඤ්චිතඤ්ඤා, නෙයෙයා, පදපරමෝ’ කියලා හතර දෙනෙක් ගැන සඳහන් වෙනවා, ධර්මාවබෝධය පිළිබඳව. ‘උගඝට්ඨකඤ්ඤා’ කියන්නේ යම්කිසි දෙරක අග්‍රලක් ඇරිය හැටියේ එකපාරටම ඇරෙන්න වගේ පොඩි කෙටි දේශනාවකින්ම ධර්මාවබෝධය ලබනවා. බාහිය දරුවීරිය වගේ අය, ඉතාම දියුණු අය යම්තම් පොඩි කෙණිහිල්ලක් විතරයි ඒ අයට ඕනෙ. එතකොට ඔක්කොම ලබා ගන්නවා. ‘විපඤ්චිතඤ්ඤා’ කියන්නේ ඊළඟ ගණය. ඒ අයට ටිකක් දිග ධර්ම දේශනාවක් අවශ්‍ය වෙනවා. දිගට ධර්ම දේශනයක් කළහම තමයි ඒ අයට ධර්මය අවබෝධ වෙන්නේ. ‘නෙයෙයා’ කියන්නේ අතින් අල්ලගෙන ගිහිල්ලා නිවන පෙන්වන තරමට වගේ ගුරු උපදේශ, කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය, ධර්ම ශ්‍රවණය ආදිය එකතුවෙලා ගිහිල්ලා යම් අවස්ථාවක තමයි නෙයා පුද්ගලයා ධර්මාවබෝධය ලබන්නේ. පදපරම කියන ගණයට මොන හේතුවකින් හරි මේ ජීවිතයේ මාර්ගඵල ලබන්න බැහැ. නමුත් අර විදියට කේන්දර බල බලා ඉන්න ඕන නැහැ. ඒ පුද්ගලයා වුණත් යමක් ඉගෙන ගත්තනම් පදපරම කියන්නේ ඉගෙන ගත්ත දේ යම් අවස්ථාවක අනාගතයේ මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයට උපකාර වෙනවා. එක් කෙනෙක් වත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අහක දන්නෙ නැති බව එයින් ජේනවා. ‘උගඝට්ඨකඤ්ඤා, විපඤ්චිතඤ්ඤා, නෙයෙයා, පදපරමෝ’ මේ ඔක්කොම කියන්නේ මේ පින්වතුන්ට ධෙධර්යය ලබාගන්න, වෙන කවුරුවත් විවේචනය කරන්න නොවෙයි කියන්නත් සිද්ධවෙනවා. ඔය විදියේ තත්වයක් ශාසනයේ තියෙන්නේ. ශාසන ප්‍රතිපදාව ඒ තරම් ප්‍රතිඵලදායක බව පෙන්වන්න තවත් නොයෙකුත් සූත්‍ර දේශනා කෙළවරක් නැතිව තියෙනවා.

මේ අවස්ථාවේදී තවත් වටිනා සූත්‍ර දේශනයක් එළියට ගත්තොත් මැදුම් සඟියේ ‘භූමිජ සූත්‍රය’ එවැන්නක්. භූමිජ සූත්‍රයේ දැක්වෙන හැටියට භූමිජ කියන සවාමීන් වහන්සේ රජගහ නුවර වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක පිණඩපාතයේ වඩිනවා ජයසේන කියන රාජ

කුමාරයාගේ ගෙදරට. ඒ ජයසේන රාජ කුමාරයාට එව්වර ශ්‍රද්ධා ආදියක් නැහැ. සකුටු සාමිච්චි කරලා ආසනයක් පනවලා ජයසේන කුමාරයා කථාවේ යෙදිලා මෙහෙම කියනවා. 'ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් මේ විදියේ කථාවක් කියනවය. මොකක්ද, යම් කෙනෙක් ආශාවක් ඇතිව බ්‍රහ්ම චරියාවේ - ඒ කියන්නේ ශාසන ප්‍රතිපදාව කියන එකේ හැසිරුණත් නිෂ්ඵලයි. එලෙසක නැහැ. ඒ වගේම ආශාවක් නැතිව ඒකෙ යෙදුණත් ඒත් එලෙසක් නැහැ. ආශාවක් ඇතිව සහ නැතිව ඒ මාර්ගයේ බ්‍රහ්මචරියාවේ යෙදුණත් එලෙසක් නැහැ. ඊළඟට ආශාවක් ඇත්තෙන් නැතිව නැත්තෙන් නැතිව ඒකෙ යෙදුණත් ඒත් එලෙසක් නැහැ. මේක ගැන භූමිප ස්වාමීන් වහන්සේ මොකද කියන්නේ' එතකොට භූමිප ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා 'රාජ කුමාරය, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මුඩින්ම මේ ලබා ගත්තු කියමනක් නොවේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේක තේරුම් කරන හැටි මම දන්නෙ නැහැ. නමුත් මම හිතනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ඇහැව්වොත් මෙන්න මෙහෙම දෙයක් කියයි කියල.' තමන්ගේ අවබෝධය අනුව භූමිප ස්වාමීන් වහන්සේ යම් කාරණයක් ජයසේන රාජ කුමාරයාට කියනවා - මොකක්ද, 'මගේ අදහසේ හැටියට නම් අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කියන ආකාරය මෙහෙමයි. යම් කෙනෙක් නො නිසි ආකාරයෙන් නොනිසි මගකින් බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරෙණවා නම් ආශාවක් ඇතිව ඒත් එලෙසක් නැහැ. ආශාවක් නැතිව ඒත් එලෙසක් නැහැ. ආශාවක් ඇතිව හා නැතිව නො නිසි අන්දමින් බ්‍රහ්මචරියාවේ යෙදෙනවා නම් ඒත් එලෙසක් නැහැ. ආශාවක් ඇතිවත් නැතිව, නැතිවත් නැතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරෙණවා නම් නො නිසි අන්දමින් ඒත් එලෙසක් නැහැ.'

ඔන්න අනිත් පැත්ත කියනවා. 'නමුත් යම් කෙනෙක් නිසි අන්දමින්, ආශාවක් ඇතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ යෙදෙනව නම් එහි එලෙසක් තියෙනවා. ආශාවක් නැතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරුණා නම් ඒත් එලෙසක් ලබා ගන්න පුළුවන්. ආශාවක් ඇතුවත් නැතුවත් කළත් ඒත් එලෙසක් ලබා ගන්න පුළුවන්. ආශාවක් ඇතුවත් නැතුව නැතුවත් නැතුව කළත් නිසි මාර්ගය හරි නම් එලෙස තියෙනවා.' එහෙම කිව්වහම ඒ ටිකට ජයසේන රාජ කුමාරයා පැහැදිලි කියනවා, 'ඒ විදියට කියනව නම් මේ ඔබවහන්සේගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ අද සිටින ඔක්කොම ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ හිස මුදුනට ගන්ට

වටිනාවා' කියලා ප්‍රසාදය පළ කරලා ඒ රාජ කුමාරයා තමන්ට ගෙනාව බත් තලිය භූමිප සවාමීන් වහන්සේට පූජා කලා. උන් වහන්සේ දනය වළඳලා සවස් වරුවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ගිහිල්ලා මේ විස්තරය කියනවා. මම උදේ වරුවේ මෙහෙම ජයසේන රාජ කුමාරයාගේ නිවසට ගියා. ඒ රාජ කුමාරයා මෙන්ම මෙහෙම දෙයක් කිව්වා. මම මෙහෙම පිළිතුරක් දුන්නා. මා හිතනවා මම එසේ කීමේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නොකිව්ව දෙයක් කීමේ වරදට අසු වුණේ නැහැ කියලා. බොහොම බැගෑපත්ව කියනවා මම හිතන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මතයයි මම ඉදිරිපත් කළේ. මගෙන් එහෙම වරදක් වුණේ නැහැ කියා හිතනවද කියලා බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන් අසා සිටියා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කියනවා 'ආ! භූමිප, කිසි වරදක් වුණේ නැහැ. ඔබ කියාපු කාරණය තමයි මමත් අනුමත කරන්නේ' කියලා. ඒක වඩාත් සිත් කා වදින අන්දමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට උපමා කීපයක් දෙනවා, මේ කියාපු සිද්ධාන්තය පෙන්වුම් කරන්න. මෙන්ම මෙහෙමයි කියන්නේ. තවත් සවිස්තරව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

යම් ශාසනයක, මේ පින්වතුන් දන්නව නේ ආයඪී අෂටාංගික මාර්ගය ඒකෙ අතින් පැත්ත හිතාගන්න මිච්ඡා දිට්ඨි, මිච්ඡා සංකප්පය, මිච්ඡා වාචා, මිච්ඡා කමමනන, මිච්ඡා ආජීව, මිච්ඡා වායාම, මිච්ඡා සති, මිච්ඡා සමාධි. මිච්ඡා දිට්ඨි කියන වැරදි දෘෂ්ටියේ ඉඳලා වැරදි සමාධිය දක්වා යන යම්කිසි ප්‍රතිපදාවක් තියෙන ශාසනයක යම්කිසි ශ්‍රාවකයෙක් ආශාවක් ඇතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරුණත් එයින් පලයක් නැහැ. ආශාවක් නැතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරුණත් එලයක් නැහැ. ආශාවක් ඇතිව හා නැතිව හැසිරුණත් එලයක් නැහැ. නිශ්ඵලයි. ආශාවක් ඇතිවත් නැතිව, නැතිවත් නැතිව බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරුණත් එලයක් නැහැ. මොකද හේතුව? අයෝනිසෝ කියන වචනය එතන සඳහන් වෙනවා. මේ වචනය ටිකක් සිංහලට නගන්නත් අමාරුයි. අයෝනිසෝ කියල කියන්නේ කෙටියෙන් කියතොත් නොනිසි අන්දමින් වැරදි විදියට කියන එකයි. ඒක අර උපමාවලින් තව තේරෙයි. ඉදිරියට කියනකොට නොනිසි අන්දම කියන්නේ මොකක්ද? මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙන් පටන් ගෙන මිච්ඡා සමාධිය දක්වා යන ඒ ශාසන ප්‍රතිපදාවක් නිසා ආශාව තිබුණත් නැතත් එයින් ප්‍රතිඵලයක් නැහැ.

ඊළඟට උපමා ටිකක් දෙනවා. 'යම් සේ භූමිප, තල තෙල් බලාපොරොත්තුවන කෙනෙක් ඔරුවක වැලි ඉහලා, වතුරෙන් ඒක කලතලා, වතුරෙන් ඒක අනලා, කොච්චර මිරිකුවත් ආශාවෙන් ඒක මිරිකුවත්, ආශාව නැතිව මිරිකුවත්, ආශාවත් අනාශාවත් දෙකම ඇතුව මිරිකුවත්, ආශාවත් අනාශාවත් දෙකම නැතිව මිරිකුවත්, වැලි මිරිකල තෙල් එන්නේ නැහැ. මොකද හේතුව? අයෝනිසෝ - වැරදි විදියට, වැරදි ක්‍රමයට ඒක කළේ. ඒ නිසා කොච්චර වැලි මිරිකුවත් තෙල් එන්නේ නැහැ.' ඔන්න දෙවෙනි උපමාව. 'යම් සේ භූමිප, කෙනෙක් කිරි බලාපොරොත්තුවෙන්, තරුණ වස්සෙක් ඉන්න එළදෙනකගේ අගින් අදිනවා, කිරි දෙවින්න. ආශාවක් ඇතිව ඒ එළදෙනකගේ අගින් ඇද්දත් ආශාවක් නැතිව කළත්, දෙකම ඇතුව කළත්, දෙකම නැතුව කළත්, අගින් ඇදල කිරි එන්නේ නැහැ. ඒ වගේ තමයි අර කට්ටියගේ ප්‍රයත්නය' කියලා පෙන්නුම් කරනවා. මිච්ඡා දිට්ඨියෙන් පටන් ගත්තු ඒ උත්සාහය නොනිසි එකක් නිසා එලයක් නැහැ.

තුන්වෙනි උපමාවකුත් දෙනවා. 'යම් සේ භූමිප, කෙනෙක් වෙඬරු බලාපොරොත්තුවෙන් කලසක වතුර දලා කලතන දණ්ඩෙන් ඒක කොච්චර වෙලාවක් කලතමින් සිටියත් ආශාවෙන් කළත්, ආශාවක් නැතිව කළත්, දෙකම ඇතුව කළත්, දෙකම නැතුව කළත්, අර කලසේ දුපු වතුරවලින් වෙඬරු ලබාගන්න බැහැ. අන්න ඒ වගේ තමයි අර කට්ටියගේ උත්සාහය.' හතරවෙනි උපමාව - යම් කිසි කෙනෙක් ගින්දර බලාපොරොත්තුවෙන්, ඒ කාලයේ ගින්දර ලබා ගත්තු හැටි දන්නවනේ. ලී කැලි දෙකක් එකට ගටල, තෙත අමු ලී කඩක් උඩින් තියාගෙන අතුල්ලනවා, අතුල්ලනවා. ආශාවෙන් කළත්, ආශාව නැතිව කළත්, දෙකම ඇතුව කළත්, දෙකම නැතුව කළත්, ගින්දර හට ගන්නේ නැහැ. ඔන්න ඔය උපමා හතරෙන් පෙන්නුම් කරනවා අර මිච්ඡා දිට්ඨි ආදී ඒ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්ගේ ප්‍රතිපදාවේ නිෂ්ඵල බව අසාර්ථක බව. ඔන්න ඊළඟට දක්වනවා, යම් ශාසනයක සමමා දිට්ඨි, සමමා සඞ්ඝඤ්ඤා, සමමා වාචා, සමමා කමමනන, සමමා ආජීව, සමමා වායාම, සමමා සති, සමමා සමාධි දකින්නට ලැබෙනවා නම් ඒ ශාසනයේ ප්‍රතිපදාව ඒ බ්‍රහ්මචරියාව ආශාවක් ඇතුව කළත්, ආශාවක් නැතුව කළත්, ආශාව ඇතුව හා නැතුව කළත්, ආශාවක් ඇතුවත් නැතිව නැතිවත් නැතිව කළත් ඒ ප්‍රතිඵලය ලැබෙනවාමයි.

ඊළඟට අනිත් උපමාව යම් කිසි කෙනෙක් තෙල් බලාපොරොත්තුවෙන් තෙල් ඔරුවක තල පිටි දල වතුර මිශ්‍ර කරලා ආශාවක් ඇතුව හෝ අනල මිරිකුවත්, ආශාවක් නැතුව කළත්, දෙකම ඇතුව හෝ නැතුව කළත්, ඒ තල පිටි තුළින් තෙල් මතුවෙනවා. තෙල් ලබා ගන්න පුළුවන්. ඊළඟට දෙවන උපමාව අනිත් පැත්තට හරවලා කියනවා. කිරි ලබා ගන්න බලාපොරොත්තුවෙන් යම් කිසි කෙනෙක් තරුණ වස්සෙක් ඉන්න එළදෙනෙකගේ කිරි ගන්න පුළුවන් තැන දන්නවනේ. බුරුල්ලේ තන පුඩුවනේ. තන පුඩුවෙන්ම අදිනවා. තන පුඩුවෙන් අදිනවනම් ආශාවක් ඇතිව කළත්, නැතිව කළත්, ඒ දෙකම ඇතිව කළත්, දෙකම නැතිව කළත්, කිරි එනවමයි. ඊළඟ තුන්වන උපමාව මේ පින්වතුන්ට අනෙක් හරිය සලකගන්න පුළුවන්. කෙටියෙන් කියනකොට උපමා ටිකනෙ. මේ වෙඩරු පිළිබඳව දෙන උපමාව බුදුරජාණන් වහන්සේ. යම් කිසි කෙනෙක් කලසක දී කිරි දමලා කලතන දණ්ඩෙන් කලතනවා. ඒක තුළින් වෙඩරු මතු කර ගන්න පුළුවන්. හතරවෙනි උපමාව, යම් කිසි කෙනෙක් ගිනි බලාපොරොත්තුව විසලි දණ්ඩක් තවත් විසලි දණ්ඩකින් ඇතිල්ලුවොත් ඒක තුළින් පුළුවනි ගිනි මතු කර ගන්න. ඒ උපමා ටික කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ භූමිප ස්වාමීන් වහන්සේට කියනවා, ‘භූමිප, ඔබ ජයසේන රාජ කුමාරයාට මේ ටිකත් කිව්ව නම් රාජ කුමාරයා බොහොම ප්‍රසාදය පළ කරලා ඔබ කෙරෙහි ඒ ප්‍රසාදය අනුව පිළිපදිනවා.’ කියලා. එහෙම කිව්වහම භූමිප ස්වාමීන් වහන්සේ බොහොම නිහතමානීව කියනවා, ‘කොහෙද භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මට ඔය උපමා වැටහෙන්නෙ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැටහුණාට.’ ඔන්න ඒ සූත්‍රය.

මේ ඔක්කොම කිවුවේ පින්වතුනි, මේ සමබුද්ධ ශාසනය, සමමා දිට්ඨියේ ඉඳලා සමමා සමාධි දක්වා යන ආයථී අෂටාංගික මාර්ගය ඇති මේ ශාසනයේ නෛර්යානිකත්වය ප්‍රතිඵලදයකත්වය අද වගේ දවසක මතක් කර ගන්න ඕන නිසයි. මොකද හේතුව? මොකද හේතුව? සමබුද්ධ ශාසනයේ ඒ පැත්ත බහිනවා, ඒ පැත්ත බහිනවා, මේක නෛයථීනික නැහැ. මේ කාලේ බැහැ. මේ කාලේ බැහැ නිවන් දකින්න. අන්න ඒ විදියට ඒකට උනන්දු අයත් අධෛර්යය කරන විදියේ බලවේග නොයෙකුත් විදියේ ඇතිවෙලා තිබෙන බව පේනවා. පිටින් නොවේ. වෙන ආගම්වලින් නොවේ. අප තුළින්ම. අපේ

අයගෙන්ම ඔන්ත ඕව මතු වෙනවා. ඒක නිසා මේ වචන ටික කියන්නෙ. ඒ විදියේ අධෛර්යමත් වෙච්ච අය අපටත් ඇවිදිත් කියනවා. නොයෙකුත් ඔය දේශනා අහල මෙන්න මෙහෙම කිව්වයි කියල. ඒක නිසයි මම මේ කියන්නේ. ඒ විදියේ ශාසනයක් අප ඉදිරියේ තියෙන්නේ. ඒ අතීතය ගැන උදම් අන අනා ඉඳලා - ඒ කාලේ නම් දැන් වගේ නොවෙයි. ඒ පැදුරක් වත් වෙලගන්න බැහැ, රහතන් වහන්සේලා අහසින් යනවයි. ඔය විදියේ කථාන්තර අතිශයෝක්තීන් ඇතිව, ඕව කිය කියා ඉඳල හරියන්නේ නැහැ. අපට කරන්න පුළුවන් තැන, මේ පියවර ඉඳලම අපි උත්සාහ කරන්න ඕන ගමන් කරන්න. ඒකට අදළ ඒව තමයි මේ ශාසනයේ අපි දැන් කිව්වේ. ගිහි පින්වතුන්ටයි මේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ. ගිහි පින්වතුන් කිසිසේත් ගිතන්න නරකයි අපට බැහැ මේවට කිට්ටු වෙන්න කියලා. මතක් කර ගන්න තියෙන්නේ දැන් අපි කිව්ව අර පණඩුක උපාසක තුමා, අනාගාමී උපාසකතුමෙක්, අභිඤ්ඤාලාභී. බුද්ධ කාලයේ චිත්ත ගෘහපති, හඝ්ඝ ආලවක ආදී ඒ අනාගාමී ගිහි පින්වතුන් හිටියා. වේළකණ්ඩකී නන්ද මාතාව, නකුල මාතා, කාපිලානි ආදී ධ්‍යාන මාර්ගඵල පිළිවෙළට ගෙනිව්ව අය හිටියා.

ඒ වගේම මේ ගිහි ප්‍රතිපදාව සකස්වෙලා තියෙන ආකාරයත් හිතල බලන්න. අතීතයේදී ඒ බෞද්ධ පින්වතුන්ගේ ජීවිත රටාව මේ වගේ සංකීර්ණ නැහැ. ඒ අය ගොවිතැන් ආදී සරල ජීවිත රටාවක් තුළ පිහිටි අය. විශේෂයෙන්ම ජීවිතයේ සන්ධ්‍යා භාගයේදී හතර පෝයටම සිල් රැක්ක අය සිටි බව අපේ පොත පතේ සඳහන් වෙනවා. එතකොට ගිහි පන්සිල්, පොහොය අටසිල්. ගිහි පන්සිල්, පොහොය අටසිල්. පොහොය අටසිල් කියන්නේ මොකක්ද? හොඳට ඇඳ පැළඳගෙන සුදු ඇඳගෙන පිරිසක් ඉදිරිපත්වෙලා පෙරහැරේ යමින් ඡායාරූපයේ වැටෙනකම් කරන රඟ පෑමක් නොවෙයි මේකෙ තියෙන්නෙ. මේකෙ ගැඹුර මොකක්ද? ඒ අතීත පොත පතේ සඳහන් වෙන්නේ ගිහි පින්වතා විශාල පරිත්‍යාගයක් කරන්නේ මේ පොහොය අටසිල් සමාදන් වූ දවසේ. මහා දහක් වැඩ කටයුතු තිබෙද්දී ඒ කාලෙ පවා ඒ ගිහි පින්වතා රහත් ප්‍රතිපදාවට නැඹුරු වෙනවා. ඒකයි අර පොත පතේ තියෙන්නේ අද මේ රූය මේ දවාල මම රහතන් වහන්සේලාගේ ප්‍රතිපදාවට අනුගතව ජීවත්වෙනවා කියලා. යම්තමින් හරි උන්වහන්සේලාගේ ප්‍රතිපදාවට අදළව ජීවත් වීමට කරන ප්‍රයත්නයක්

තමයි පොහොස අට සිල්වල නියෙන්නේ. බොහෝදෙනා ඒකවත් දන්නෙ නැහැ. පොහොස අට සිල් රකිමින් ගිහි පින්වතා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් යම් අවසථාවක එක්කෝ ජීවිතයේ අවසාන අවසථාවේ දරු මල්ලන්ගෙන් නිදහස් වුණ අවසථාවේ තවත් කරදරයක් හැටියට හිතලා මුදල් පරිහරණය ආදියෙන් ඉවත්වෙලා ගහධ්‍ය දසසීලය - ඒ කාලේ අනගාරික කියන්නේ - අතීතයේ නම් අනගාරික කියන එක සංඝයා වහන්සේලාටත් යොදල තියෙනවා. අනගාරික හැටියට හරි ඉන්න පුළුවන්. දසසීල් සමාදන්වෙලා තව දුරටත් ඔහොම ඔහොම ගිහිල්ල තමයි - අපි එක් අවසථාවක උපමාවක් දුන්නා, ගිහි පින්වතා තුළින්මයි පැවිද්ද මතු වෙන්නේ කියල පෙන්වන්න. ගිහි දළඹුවා තුළින් තමයි ශ්‍රමණ සමනලයා කවදහර් පියාඹලා අහසට යන්නේ. ගිහි දළඹුවා කිව්වට මේ පින්වතුන් හිත නරක් කරගන්න එපා. ඒ ගිහි දළඹුවා කියන්නේ මොකද? ඒ දළඹුවාගේ ගමන හෙමින්. සවරූපයත් එව්වර ලස්සන නැහැ. නමුත් යම් අවසථාවක මහත් ආශ්චර්යමත් දෙයක් මේ සත්ත්ව ලෝකයේ තියෙන්නේ. දළඹුවෙක් තුළින් සමනලයෙක් එන හැටි බලන් ඉන්නකොට ආශ්චර්යමත්. ඒ වගේම තමයි මිනීමරුවෙක්, හිඟන්නෙක්, අර කුෂට රෝගියා වගේ කෙනෙකුගෙන් පැවිදි සවරූපයක් මතු වෙනකොට නිකං ආවට ගියාට නොවෙයි. සාප්පුවල සිවුරු තියෙනවාට නොවෙයි. ඇතුළතින්ම වෙච්ච වෙනසක් වශයෙන් - අන්න අර ඇතුළතින් වෙච්ච වෙනසකිනුයි සමනලයෙක් වෙන්නේ. දළඹුවාගෙන් සමනල් පිහාටු එන්නේ නිකම් නොවෙයි.

දැන් කාලේ නොයෙකුත් ව්‍යාපාර විදියට ඔය සතියේ පැවිදිකම් වගේ නොයෙකුත් පටලැවිලි මේ රටේ තියෙනවා. ඒක තුළ නෙකඛමමය පිළිබඳ ඒ පාරිශුද්ධ අදහස එන්න එන්නම නැතිවෙන බව අපි කියල තියෙනවා. නොයෙකුත් ව්‍යාපාර අදහස් ඇතිව සතිය දෙක පැවිදි කරනවා. මේකෙ පන්නරය මේකෙ වටිනාකම නැති වෙනවා. මේකෙ තියෙන වටිනාකම නැති කරනවා. ඒකයි කියන්නේ කෙනෙක් එහෙම කළාට දෙස් කියනවා නොවෙයි. අවශ්‍ය නම් ඒකට තියෙනවා ගහධ්‍ය දස සීලය. යම් අවසථාවක ඒ ඔක්කොම කඩල බිඳල ඒ සම්බන්ධකම් අනන්තර පැවිදි වෙන්න පුළුවන් නම් අන්න නෙකඛමමය. අන්න ඒ අවසථාවේ තමයි, මේකට අපි සමහර වෙලාවට උපමාවට කියන්නේ. දීර්ඝ කාලයක් මුළු රාත්‍රියක් තුළ ගාලක හිරවෙලා ඉන්න ගවයින් කොයි වෙලාවේ දෙර අරිනවද කියල බලාගෙන ඉන්නේ, දෙර

ඇරිය හැටියේ කඩාගෙන දුවනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි නෙකබ්මම වෙනතාව ඇතිකෙනා. යම් අවසරාවක අර මූලික අවශ්‍යතා ටික සම්පූර්ණ වුණා නම් ගිහි ගාල කඩාගෙන පැවිදි වෙනවා. ඒකයි 'පබ්බජ්ජා' කියන්නේ. ප්‍රච්ඡේද කියන වචනය එතන තියෙන්නේ. 'චුඡ' කියන වචනය ගාල කියන එක හැඳින්වෙන වචනයක්. 'ප්‍ර' කියන්නේ ගමන හැඳින්වෙන වචනයක්. පබ්බජ්ජා කියලා කියන්නේ ගාල කඩාගෙන යනවා. අශ්‍රිතව බවක් නොවෙයි. ගිහි ගාල කඩාගෙන ගිහිල්ලා අර අභ්‍යවකාශය වගේ පැවිද්දට යනවා. ඒකයි පිහාටු දෙක කියලා කියන්නේ. පාත්‍රයත් සිවුරත් විතරක් අරන් යනව කියන්නේ විශේෂයෙන් ඒ කාලේ ධුතංගධාරී සංඝයා වහන්සේලාට වැඩි දේවල් තිබුණේ නැහැ. ඒ කියමනෙහුත් පෙන්නුම් කළේ ඒ ප්‍රතිපදාවේ ලස්සන බව, ඒ උපමාවලින් දක්වල තියෙනවා. අපි ඒක පෙන්වන්නයි සමනල කථාව කිව්වේ. දැන් කාලේ නම් සමනලයයි කියන එක අනික් පැත්තටයි කියන්නේ. කෙසේ හෝ වේවා ඒ උපමා අපි දැක්වූයේ, මේ ප්‍රතිපදාවේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය පෙන්වන්නයි.

හණ්ඩුක උපාසක තුමා ඕන නම් දඹදිවදීම මහණ කරල ගේන්න තිබුණා. නමුත් ඇයි උපාසක කෙනෙක් හැටියට අරගෙන ආවේ? පෙන්වන්න. මේකේ සම්බන්ධතාවය පෙන්වන්න. ගිහියා තුළිනුයි පැවිද්ද බිහිවන්නේ. රහතන් වහන්සේලා බිහිවන්නේ. අහසින් ඉබේ වැටෙනව නොවෙයි. අන්න ඒ ටික බොහෝ දෙනාට අමතක වෙලා. ඒ කියන්නේ සංඝ ගෞරවය නැති කරන්න නොවෙයි. ප්‍රායෝගිකත්වය කල්පනා කරන්නයි. මේ කියන්නේ අපි ඉතින් ගිහියෝ අපට බැහැ. අපි ඉතින් ගිහියන්ට අයිති වැඩ ටික කර කර ඉම්මු. ඔහොම හිටියොත් කවදත් සංඝාරේ අපි. නිරන්තරයෙන්ම. හැම බණකින්ම කියන්නේ හැකි සංඥව මතුකර ගන්න. හැකි සංඥව. නමුත් රටේ වැඩිපුර අපට අහන්න ලැබෙන්නේ බැරි සංඥව. අපටත් බැහැ. ඕගොල්ලන්ටත් බැහැ. අපට බැරි නම් ඕගොල්ලෝ කරන්නේ කොහොමද? අන්න එහෙම කථාවක් රටේ යන්නේ. අද වැනි දවසක මම මේක කිව්වේ නැත්නම් කවුරුත් කියන්න කෙනෙකුත් නැහැ වගේ. ඒකයි මම මෙහෙම කියන්නේ. මේ පින්වතුන් යටත් පිරිසෙයින් මේ පිරිසවත් මේ ධර්ම මාර්ගයේ යන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

තවත් කාරණයක් කියන්න තියෙනවා. සෝනාපනති අංග කියල

කියනවා සෝවාන් වීමේදී උපකාර වන අංග හතරක් ගැන ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. 'සප්පුරිස සංසෙවො, සද්ධම්ම සවණං, යොනිසොමනසිකාරො, ධම්මානුධම්ම පටිපතති,' කියලා සෝවාන් වීමට උපකාර වෙනවා. සත්පුරුෂ සංසේචනය, බුදුරජාණන් වහන්සේ තමයි ලොකුම සත්පුරුෂයා. කල්‍යාණ මිත්‍රයා. ඊළඟට සද්ධම්ම සවනං, යටත් පිරිසෙයින් හතර පදයක ගාථාවක් වත් අහන්න වෙනවා. බුදු කෙනෙකුගේ ආශ්‍රයක් නැතුව බැහැ ශ්‍රාවකයෙකුට රහත්වෙන්න. ඊළඟට යොනිසො මනසිකාරය. ඒ අනුව නිසි ආකාර මෙනෙහි කිරීම යොදන්න ඕන. ඊළඟට ධම්මානුධම්ම පටිපතතිය. ධර්මයට අනුගතව ජීවිතය පැවැත්වීම. මෙන්න මේ ආකාරයෙන් අපට ජේතවා සත්පුරුෂ ආශ්‍රයේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය කියන එක. කල්‍යාණ මිත්‍රත්වය, මේ ශාසනයෙන් භාගයක් කියාපු ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගේ ඒ කියමන අවතක්සේරුවට ලක් කිරීමක් කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක හරිගැස්සුවේ කොහොමද, 'මුළු මහත් ශාසනයම කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයයි' කියලා. කල්‍යාණ මිත්‍රයා කියන්නෙත් ඔය සත්පුරුෂයාටමයි.

මේක තවත් හිතට කාවද්දන්න අපි සමහර දේශනාවල නොයෙකුත් උපමා දුන්නා. එකක් තමයි ඉලක්ක පුවරුවේ උපමාව. ඒ කාලයේ දේශනා අහපු අයට මතකත් ඇති. සංඝයා වහන්සේලාම පිරිත් සජ්ඣායනය අවසානයේදී ප්‍රකාශ කරන දුර්ලභ කාරණා හයක් තියෙනවා. 'දුලලහො බුද්ධුප්පාදෙ ලොකසමිං, දුලලහො මනුසත්ත පටිලාහො, දුලලහා ඛණ් සමපතති, දුලලහා පඛඛජ්ජා, දුලලහං සද්ධම්ම සවනං, දුලලහො සප්පුරිස සංසෙවො' මේ කාරණා හය අපි මේ පොඩි චිත්‍රයකට නගල පෙන්නවා හිතට දන්න. ඉලක්ක පුවරුවක් ගැන හිතන්න. ඉලක්ක පුවරුවක අපි ඒ කාලෙ හැටියට විදින්න පුරුදු වෙනවා. මේ කාලෙ හැටියට වෙඩික්කාරයෙක් වෙඩි තියෙනවා. ඉලක්ක පුවරු තියෙන්න පුළුවන් නොයෙකුත් වර්ණයන්ගෙන්, හිතට කා වදින අන්දමින්, එක වර්ණ කවයක් ඇතුළෙ තව එකක් විදියට. අවසාන ඉලක්කය යොමු වන්නෙ මැදටයි.

දැන් මේ කියාපු කාරණා හය අපි ඒ විදියට දැක්වුවොත් ඇත්ත වශයෙන් බුද්ධාත්‍යාදය දුර්ලභ බව අපි කවුරුත් පිළිගන්නවා. ඉතාමත්ම දුර්ලභයි. හිතාගන්න බැරි තරම් දුර්ලභයි. 'දුලලහො බුද්ධුප්පාදෙ ලොකසමිං' නමුත් ඊටත් වඩා දුර්ලභයි 'මනුසත්ත

පටිලාභො.’ අපි හිතාගන්න ඕන බුද්ධොත්පාද කාලයක ලැබෙන මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය අන්න අර පුවරුවේ ඊළඟ කවය. බුද්ධොත්පාද කාලයක ලබන මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය ඉතාම දුර්ලභයි. ඊළඟට මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයක් ලැබුවත් ඤාණ සම්පත්තිය කියන අද, ගොඵ, බිහිරි ආදී ඒ දුර්වලකම් නැතිව ධර්මය තේරුම් ගන්න පුළුවන් ප්‍රදේශයක උත්පත්තිය ලබලා. ඒ විදියේ තත්වයක් ඇතිව ඥානවන්ත මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයක් ලැබීම ආදී වශයෙන් අපට දුටුකමක් කියල දක්වෙන, දුටුකමක් කාරණා අටකින් වෙන් වූ නියම ඤාණ සම්පත්තිය ලැබීම තමයි ඊළඟ කාරණය. ‘දුලභා බණ සමපත්ති’ ඒ ඤාණ සම්පත්තිය තුළ පැවිද්ද ලබාගැනීම. දහසක් කරදර මධ්‍යයේ බොහොම අමාරුවෙන් අර කියාපු ඒ පැවිද්ද ලබාගන්නේ. පැවිද්ද ලැබුවත් ‘සදධම්ම සවනං’ නිවනට උපකාර වන ධර්මය අහන එක ඒත් ඒ වගේ දුර්ලභ එකක්. ඊළඟට ඒ ධර්මය එන්නේ කොහෙන්ද, අන්න අර සත්පුරුෂ සේවනය තමයි අන්තිමට ඉතාම ආශ්චර්යමත් - ධර්මයේ දැක්වෙන ඉතාමත්ම දුර්ලභ දේ, ධර්මය ඇහෙන්න උපකාර වන ඒ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය. ඒක ලබා ගත්තු තැන තමයි අනිත් ඔක්කොම ප්‍රතිපත්ති එකතු කර ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒකයි අර ‘සප්පුරිස සංසෙවො’ කියන එක මුලට දල තියෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕන මේ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය පිහිට කරගෙන මේ ධර්ම මාර්ගයේ යන්න. මේ ශාසනයේ එන්න එන්නම නංවනවා කියල කියනවා. බාහිර දේවල්වලින් බාහිර ක්‍රියාකාරකම්වලින් මේ ශාසනය රකින්න පුළුවන්. කාරණය ඇත්ත, නඟිනවා වගේ ජේනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් මේක ඇතුළතින් සිදුවිය යුත්තක්. මුලදීම අපි ප්‍රකාශ කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ ඒ මුළු ගාථාවම.

තුමෙහි කිව්වං ආතප්පං
 අකධාතාරො තථාගතා
 පටිපන්නා පමොකඛනති
 ඤායිනො මාරඛනිනා

කළ යුතු ටික නුඹලාම කළ යුතුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ගෙනලලා අපට දේශනා කළා. මිහිඳු මහ රහතන්

වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අනිකුත් සවාමීන් වහන්සේලා දේශනා කළා. ඒ ධර්මය ටික ඔහේ යනවා. අතින් අත යනවා කුඩෙ යන්න වගේ. නමුත් ප්‍රතිපදාවට නැඟුවෙ නැත්නම් ... ?

ඒකයි මේ ගාථාවේ ගැඹුරු අර්ථය. ‘තුමෙහි කිව්වං ආතප්පං’ කළ යුතු දේ නුඹලාම කරන්ට ඕන. ‘අකබ්බාතාරො තථාගතා’ තථාගතයන් වහන්සේ පමණක් නොවෙයි. අනිකුත් දේශකයන් වහන්සේලාත් කියල දෙන එක පමණයි. ඊළඟට ‘පටිපනනා පමොකධනි’ මේ ප්‍රතිපදාවෙ යන අය පමණයි නිවන් ලබන්නේ. නිකම් කට පාඩම් කරගෙන ඉඳල නොවෙයි. ඒ ප්‍රතිපදාවෙ යම් මට්ටමකින් අර කිව්ව වගේ ගිහි පින්වතුන් නම් - ඒ ඉලක්කය අරක නම් නිති පන්සිල් පොහොය අටසිල් රකිනකොට යම්තම් ඡායාවක් එනවා රහත් ප්‍රතිපදාව ගැන. ඔය විදියට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඊළඟට ගහටඨ දස සීලය. ඊළඟට පැවිද්ද. ඒ ක්‍රමයෙන් යන ගමනක් මේක. ඒ මාර්ගය තුළින් යම් අවසාවක මේ සසර දුක් කෙළවර කිරීම කියන එක ඉතාම දුර්ලභ දෙයක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ විට ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා. අනම්‍යගත සංයුතත ආදී දේශනාවල. එක දේශනාවක් අහල හැට නමක් රහත් වුණේ මොකද? මේ සංසාරයේ භයානක කම, දීර්ඝ බව බුදුරජාණන් වහන්සේ හිතා ගන්න බැරි විදියේ උපමාවලින් කියල තියෙනවා.

කල්පයක දීර්ඝ බව කියනකොට පුදුම හිතෙනවා. බය හිතෙනවා. මේ පින්වතුන් අහල ඇතිනෙ යොදුනක් දිග පළල උස ඝන පර්වතයක් කෙනෙක් අවුරුදු සියයකට වරක් ඇවිල්ලා විල්ලුද රෙද්දකින් අතුල්ලනවා. ඒ ඇතිල්ලීම තුළින් ගල ගෙවිල යාවි. කල්පය ගෙවිල යන්නේ නැහැ. කොච්චර පුදුමද, එබඳු දීර්ඝ කාලයක්. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ, අති දීර්ඝ කාලයක් අවිද්‍යාවක්, තණහාවත් නිසා නුඹලාත් මමත් ඇවිත් ඉන්නවා. බුදු කෙනෙක් පහළ විම දුර්ලභ නම් ඒ පහළ විම තුළින් ලබා ගන්න මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය දුර්ලභ නම්, මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයත් ඤාණ සම්පත්තියෙන් සම්පූර්ණ නම්, පැවිද්දක් ලබාගෙන තියෙනවා නම්, ධර්මයත් අහන්න ලැබෙනවා නම් අන්න ඊළඟට කරන්න තියෙන ටිකයි කල්පනා කරන්න ඕන. ඒ අනුව මේ පින්වතුන් අද වගේ මේ චට්තා දවසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන කියනකොට අපි කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ

වචනයෙන්ම ප්‍රතිපත්ති පූජාව ආමිස පූජාවට වඩා වටිනාවය කිව්ව නම් අද දවසෙත් අපිට හිතන්න තියෙන්නේ මෙන්න මේ ආමිස පැත්තෙන් නොවේ. අපි මිහිදු මහ රහතන් වහන්සේට පූජා කරන්න තියෙන්නේ ප්‍රතිපදාවෙන්මයි.

මේ කියාපු වචන ටිකෙන් පින්වතුන්ට මේ ශාසනය ගෙනියන්න - අනාගතයේ ගෙනියන්න යම්කිසි ධර්මයක් අධිෂ්ඨානයක් ඇති වුණා නම් ඒක මේ දේශනාවේ ප්‍රතිඵලය හැටියට මම කල්පනා කරනවා. අද දින මේ පින්වත් පිරිස මේ වටිනා සීලයක් සමාදන්වෙලා බණ භාවනාවේ යෙදිලා දවස ගත කළා. ඒ සමථ විදර්ශන ආදී හැම කටයුත්තකටම උපකාර වන දේශනාවක් අපෙන් අහන්න ලැබුණා. මේ දේශනාවද උපකාර කරගෙන මේ පින්වතුන්, අධර්මය නොවී මේ ධර්ම මාර්ගයේ යමින් ඉතා ඉක්මනින් සෝවාන්, සකදගාමි, අනාගාමි, අර්හත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමා මහ නිවනට ළං වීමට හැම දෙනාටම ශක්තිය බලය ලැබේවා කියා අප ප්‍රාර්ථනා කරන අතරේ, අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමති නම්, ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසීම ලබන්නා කියා මේ ගාථා කියා පින්දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලත්වයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැදෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනිකමන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධර්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 6 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 10 වෙළුම

31. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 12 වෙළුම
33. සබ්බාසව සුත්තයේ මැදුම් මග
34. විදසුන් උපදෙස්
35. භාවනා මාග්ගිය
36. උත්තරීතර හුදකලාව
37. සසුන් පිළිවෙත
38. වලන විත්තය
39. දිය සුළිය
40. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
41. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
42. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
43. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
44. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
45. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
46. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
47. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
48. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
53. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
54. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
55. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
56. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
57. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
58. ස්පඨියේ ආශවය
59. මනසේ මායාව
60. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
 කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
 කිරිඳිවෙලවත්ත, දම්මුල්ල, කරඳන
 දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
  2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
  3. Ideal Solitude
  4. The Magic of the Mind
  5. Towards Calm and Insight
  6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
  7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
  8. Seeing Through
  9. Towards A Better World
  10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
  11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
  12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
  13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
  14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
  15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
  16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
  17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
  18. Nibbāna and The Fire Simile
  19. A Majestic Tree of Merit
  20. The End of the World in Buddhist Perspective
  21. The Law of Dependent Arising, Volume I
  22. The Law of Dependent Arising, Volume II
  23. The Law of Dependent Arising, Volume III
  24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
  25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
  26. Walk to Nibbāna
  27. Deliverance of the Heart through Universal Love
  28. Questions and Answers on Dhamma
  29. The Miracle of Contact
  30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net